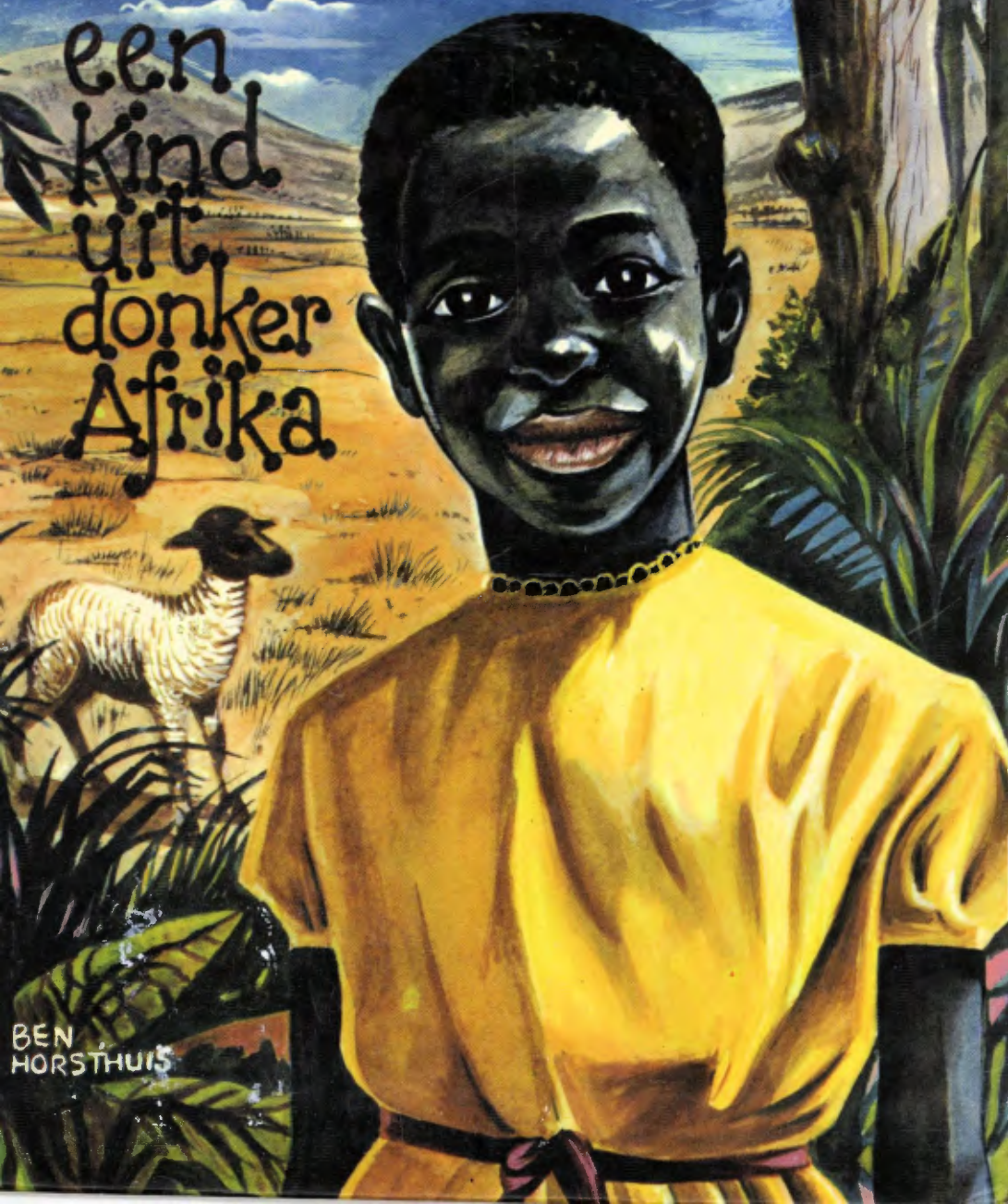

M.A. MIJNDERS
VAN WOERDEN

Bonisa

een
kind
uit
donker
Afrika

BEN
HORSTHUIS

BONISA

EEN KIND UIT DONKER AFRIKA

*Ik heb nog andere schapen,
die van deze stal niet zijn;
deze moet Ik ook toebrengen;
en zij zullen Mijn stem horen;
en het zal worden één kudde,
en één Herder.*

Joh. 10 : 16

M. A. MIJNDERS-VAN WOERDEN

B O N I S A
EEN KIND UIT DONKER AFRIKA

Geïllustreerd door Ben Horsthuis

1965

N.V. UITGEVERIJ „DE BANIER” — UTRECHT

WOORD VOORAF

*Europese en Afrikaanse zendelingen.....,
U, die ons meenam naar de verre hutten en kralen,
in uw grote wouden,
U, die ons begeleidde door uw bossen, in de donkere
nacht waarin mysterieuze oerwoudgeluiden van
wilde dieren, uit de wildernis klonken.
U, die ons in een maanlichte nacht aan de oever
van de grote Shandingu rivier bracht,
en naar de kraal van het opperhoofd te Limpo-Lupanda,
we zeggen u allen hartelijk dank voor deze vriendendienst.
Het is door uw aller hulp, dat wij de gegevens
konden verzamelen en samenvoegen, om de geschiedenis van
Bonisa, een kind uit donker Afrika, te schrijven.*

*Afrikaanse vrienden,
we zeggen u allen hartelijk dank voor uw gastvrijheid,
dat we in uw familiekring bij uw houtvuur mochten zitten,
en luisteren naar uw vertellingen
over het oerwoud-leven van uw volk,
Jhula en Amos, die de vertellingen van hun eigen volk
voor ons vertaalden,
Tshésbo en Roger, die vroeg in de morgen ons meenamen
in het ontwakende woud,
waar de tropische vogels hun morgenlied zongen,
waar de impala's, zebra's, koedoes en giraffen
in het eerste morgenlicht hun dorst lesten in de rivier,
jullie die ons de honinggids en de honingboom toonden,
en ons de wonderen van Gods schepping
in de Afrikaanse natuur lieten zien,
jullie vriendschap zullen we niet vergeten.*

*Maar....., kleine zwarte vrienden uit Afrika,
meisjes en jongens uit zuid, oost, west,
en centraal Afrika,
het is de blik uit jullie donkere,
onrustig zoekende kinderogen.....,
die we als een onuitwisbare herinnering
vanuit jullie grote land mee terug genomen hebben.
Jullie ogen, waarin de angst te lezen was,
als de schemer neerdaalde over de bossen,
jullie angst voor de geesten.....
jullie, die ronddolen als schapen zonder herder.*

M. A. Mijnders-van Woerden.

1. Waar zijn de schapen?

Met grote snelheid draaft Bonisa over het smalle bospad van rood zand.

Af en toe staat ze even hijgend stil, steekt de vingers in haar mond, en maakt een hoge trillende fluittoon, die ver door het stille bos klinkt.

Ze hoort voor zich uit, en ver achter zich in het woud het blaten van de schapen en de geiten die ze naar hun kraal moet brengen.

De dieren geven met hun gemekker antwoord op haar fluittoon.

O, die akelige beesten, ze zijn naar verschillende kanten weggedraafd toen er ineens een groot stuk boomtak naar hen toegesmeten werd en midden in de kudde terecht kwam.

De schapen zijn geschrokken en weggevlucht.

Ze begrijpt het wel wie dat hout naar hen toegooide; het kwam uit het maisveld van Nkube.

Nkube is hun buurman uit de andere kraal, hij is zeker bang dat haar schapen en geiten in zijn maisveld zullen komen en van de maisplanten en het suikerriet zullen eten.

Nu moet zij er maar voor zorgen dat de hele kudde weer bij elkaar komt, en dat ze toch vóór de duisternis in de kraal zijn.

De schapen en geiten die voor haar uit gelopen zijn, zullen zelf de weg naar de kraal wel vinden, maar de dieren, die een andere kant uit gevlucht zijn, moet ze weer helemaal terug gaan halen.

Ze keert zich om en draaft zo snel ze kan weer terug over het bospad.

Haar zwarte armen slingeren langs haar tengere lichaam terwijl ze met grote snelheid over het pad holt, zodat het rode zand om haar heen stuift.

Aaah, ze ziet een paar schapen in het bos, die weer rustig

staan te eten van de bladeren van een laaghangende boomtak.

Ze wipt met een sprong van het bospad af, en rent op haar blote voeten tussen de struiken door naar de schapen.

„Vooruit, naar huis”, roept ze boos, en geeft met de dunne tak die ze in haar hand heeft, de dieren een paar klappen op hun rug.

De schapen schrikken op, springen even ongeduldig om de zojuist gevonden sappige boombladeren heen, en draven dan vooruit. Opgejaagd door de tak, die telkens op hun rug tikt als ze een verkeerde kant uit willen.

Het meisje rent achter hen aan, ze bukt snel en lenig om onder de laaghangende takken door te kruipen.

Ze springt over kleine doornstruiken heen, en schramt haar benen aan de scherpe doornpunten, maar ze doet alsof ze het niet voelt.

Ze moet er voor zorgen dat de kuddevlug thuis komt, want de schemer valt al over de bossen.

„Aaah..... Bonisa — roept ineens een stem vanuit het bos — waarom zorg jij niet beter voor de schapen? Ik heb er hier een paar tussen mijn koppel koeien, ze liepen onder aan de heuvel op weg naar de vallei, maar ik heb ze weer met de koeien meegedreven”.

Het meisje staat stil, veegt met haar hand het zweet van haar gezicht en probeert de dorre boomblaadjes en kleine takjes uit haar korte zwarte kroeshaar te vegen.

„Aaah, Tukula”, zegt ze wat geschrokken tegen de jonge neger, die met een kudde roodbonte koeien en ossen naar haar toekomt.

Tukula blijft vlak voor haar stilstaan, hij kijkt haar boos aan als hij zegt: „Bonisa....., jij bent nog klein, je kunt niet eens goed voor de schapen zorgen.

Het is bijna donker en de schapen en geiten zwerven alleen in het woud. Vannacht zullen de hyena's en de jakhalzen hen verscheuren”.

„Nee, o nee, ik zorg altijd goed voor de kudde, elke avond kom ik vóór de schemer met alle dieren in de kraal, maar..... maar Nkube was in zijn maisveld, hij schreeuwde tegen de schapen en gooide een boomtak in de kudde; toen vluchtten ze naar alle kanten — verdedigt Bonisa zich — daar kon ik niets aan doen!”

Tukula is de oudste zoon van het opperhoofd van alle kralen in de Lupanda vallei. Hij heeft de grootste kudde met

moorie rode ossen, die zulke lange scherpe horens hebben, dat ze een luipaard in enkele seconden in delucht kunnen slingeren en doden.

Tukula laat even zijn hand zwaar op Bonisa's schouder rusten en blijft haar boos aankijken, terwijl hij vraagt:

„Als je thuis komt, en er missen een paar schapen, wat zegt je vader dan?”

Bonisa's donkere kinderogen staren hem angstig aan, en ze zegt schuw: „Ik mag niet thuiskomen als er schapen weg zijn”.

„Nu, dan kun je wel in het bos blijven vannacht, want ik zag nog drie schapen in de vallei lopen, die kun je niet meer vóór donker in de kraal brengen”.

Ze huivert als ze er aan denkt, dat ze in de donkere nacht niet in de hut zal slapen, maar door het bos zal zwerven om de schapen te zoeken.

De koppel rode ossen is dichterbij gekomen, ze gaan om Tukula heen staan. Sommige dieren likken zijn handen en de grootste oude os legt zijn kop op Tukula's schouder.

De jongen slaat zijn arm om de hals van het beest en streelt zijn kop, terwijl hij tegen zijn dieren praat.

„Ga naar huis, Bonisa — zegt hij weer streng — en zorg ervoor dat je voortaan de kudde bij elkaar houdt, de schapen in de vallei moet je maar laten lopen, het wordt nu te donker om ze te halen”.

Tukula drijft zijn ossen naar het pad, dat verder over de heuvels omhoog voert, en kijkt nog even het kleine zwarte meisje na, dat weer door het bos draaft en fluit om de schapen en geiten bijeen te brengen.

De laatste roodgouden lichtgloed van de ondergaande zon verdwijnt achter de bossen, als Bonisa haar kudde naast de kraal in de omheining naar binnen drijft.

Het is deze avond laat geworden. De dieren werden al schuw en onrustig; ze voelen zich in de donkerte pas thuis wanneer ze in hun eigen veilige nachtplaats zijn.

Als ze de sluitboom van het hek dichtmaakt, kijkt ze nog even over al de schapen, die nu tevreden mekkerend, stijf tegen elkaar aangedrongen in de omheining staan.

Ze zoekt tussen de wollige bewegende dieren, welke schapen er missen. De meeste dieren zijn helemaal wit, maar haar lievelingsschaap heeft een zwarte kop met een witte streep tussen zijn ogen.

Bonisa en haar lievelingsschaap.

Die streep is boven op zijn kop heel smal, en wordt naar de bek veel breder.

Ze noemt hem zwartkop; hij is altijd dicht bij haar!

Als het 's middags in het bos zo ontzettend heet is, en ze gaat met de kudde slapen in de schaduw van de Tshabella bomen, dan ligt zwartkop altijd dicht naast haar.

Met zijn kop op haar arm.

Soms slaapt ze heel lang en merkt het niet dat de kudde alweer aan het grazen is, en de dieren in de richting van de Bem-basi-rivier gaan lopen om te drinken.

Ze hebben dan dorst, want de zon brandt fel en heet in de Afrikaanse bossen.

Dan maakt zwartkop haar wakker, likt met zijn tong over haar gezicht en mekkert zachtjes.

Direkt is ze dan wakker en gaat met de kudde mee, bij de heuvels neer, dan draven ze heel snel en zwartkop blijft bij haar. Ze houdt zoveel van dit schaap.

Vol angstige spanning zoekt ze nu tussen de bewegende dieren naar zwartkop. Maar ze ziet hem niet. De hele kudde bestaat uit 62 schapen en geiten, waarvan 12 dieren een zwarte kop hebben. Bij elk dier zijn de zwarte vlekken weer anders. Ze kent alle schapen en geiten heel goed, maar zwartkop ziet ze niet tussen de kudde!

Ze bukt, kruipt vlug onder de sluitboom van het hek door, en loopt zoekend tussen de schapen.

„Zwartkop — roept ze angstig — zwartkop, waar ben je?”

De schapen blaten, maar er is geen zwartkop, die naar haar toekomt, en zijn kop in haar handen legt, en vriendschappelijk aan haar arm likt.

Bonisa wordt er akelig van. Ze leunt tegen de ruwe omheining van boomstammen en weer zoeken haar ogen in de laatste dof-gouden lichtgloed van de ondergaande zon, welke schapen er nog meer zoek zijn.

Nog twee schapen missen er uit de kudde, het jonge schaap met de zwarte voorpoten, en het grotere schaap met één zwart oor. Bonisa kent haar geiten en schapen heel goed.

Nog nooit is er één weggelopen, elke avond is ze vóór donker met de hele kudde op tijd in de kraal.

Ze grijpt het hek stevig vast, en leunt met haar hoofdje tegen een paal, ze voelt zich zo verdrietig. Ze zou wel willen huilen, maar dat mag niet.

O nee, alleen de baby's, die honger hebben, doen dat. Als je

zo groot bent dat je de kudde moet hoeden in het woud, dan mag je niet meer huilen!

„Alaah, Bonisa, je bent laat thuis met de schapen”, zegt een vrolijke jongensstem achter haar.

Het is Nkwee, een oudere broer van 14 jaar, die de ossen moet hoeden van hun vader. Hij heeft de afrastering van de ossenplaats nog even nagekeken, of de dieren er in de nacht niet uitbreken kunnen door de sluitbomen met hun horens weg te duwen.

Er zijn twee koppige ossen tussen de koppel, die steeds proberen 's nachts uit te breken. Ze weten dat er dichtbij, op het maisveld van Nkube de buurman, zulke lekkere mais en suikerrietstengels te vinden zijn.

Bonisa geeft geen antwoord, ze staat stil tegen het hek geleund, haar handen om een paal geklemd.

„Aaah, kun je niet praten?” vraagt Nkwee, en trekt plagend aan haar zwarte kroeshaar. Maar als ze nog niets zegt, merkt hij wel dat er iets niet in orde is.

Hij loopt naar de sluitboom van de omheining, springt er met een lenige sprong overheen, en staat even later naast zijn zusje in de schapenkraal.

„Jij hebt geen honger? — vraagt hij — waarom ga je niet naar de kraal naar de kookpotten?”

„Drie schapen zijn nog in het woud — antwoordt ze moedeloos — twee van onze vader, en mijn mooie zwartkop”.

Dan wordt Nkwee kwaad. Hij balt zijn vuisten voor haar gezicht.

„Weet onze vader dit al?”

„Nee, ik durf niet in de kraal te komen”.

„Blijf dan hier wachten; ik zal het gaan vertellen”.

Nkwee gaat weg, springt over de sluitboom van de schapenplaats en loopt snel de kraal in, waar de vrouwen bezig zijn om het avondeten klaar te maken.

„Oeeehji..... — roept de jongen, als hij hijgend stilstaat — Bonisa mist drie schapen uit de kudde, ze zijn nog in het woud!”

Een paar vrouwen, die gehurkt op de grond zitten om het maismeel met water te mengen voor de avondpap, gaan direkt staan en roepen verschrikt:

„Oeeehji....., drie schapen weggelopen, oeeehji!”

Vanuit de grootste hut, die midden in de kraal staat, komt

een grote forse neger te voorschijn, en loopt naar de verschrikte familie toe.

De vrouwen en kinderen gaan opzij, en geven hem de volle ruimte om met Nkwee te kunnen spreken.

Naast het houtvuur blijft hij staan en kijkt de jongen met onheilspellend dreigende ogen aan.

„Spreek, Nkwee”, zegt hij kortaf.

De jongen wacht even, ondertussen komen de vrouwen en kinderen ook weer naar het houtvuur toe. Ze scharen zich in een halve cirkel achter Nkwee, om toch vooral niets van het gesprek te missen.

„De schapen zijn in de kraal gebracht, maar er is een treurige boodschap. Drie schapen zijn zoekgeraakt en zwerven in het woud, Bonisa is nog klein, zij kan niet alleen voor de kudde zorgen”.

Nkwee gaat een stap achteruit als hij deze ongelukstijding aan zijn vader verteld heeft.

Het blijft even heel stil.

Ook de vrouwen doen voorzichtig, bijna niet merkbaar in de schemer, een paar stappen achteruit.

De kleine kinderen voelen de spanning in deze stilte en dringen dicht tegen elkaar aan. Het lijkt wel dat Vundla, de vader van Bonisa en hoofd van de hele familie in deze kraal, op dit ogenblik nog groter wordt dan hij al is.

Hij rekt zijn lichaam, richt zijn hoofd omhoog, terwijl zijn ogen flikkeren van toorn.

„Ga Bonisa halen — commandeert hij Nkwee — en jij, Sikla, haal de zweep uit mijn hut!”

Er komt een zacht gemompel onder de vrouwen.

Een tengere vrouw met een baby in de draagdoek op haar rug, doet langzaam enkele stappen naar voren.

Haar hoofd is gebogen, ze maakt een diepe buiging voor de vertoornde man. Daarna staat ze weer op, en staat met ineengekrompen houding voor hem.

„Vundla, straf mijn kind niet, ze is nog zo jong. Ik zal het woud ingaan en de dieren zoeken, voordat de zon opgaat, zal ik terug zijn met de schapen”, zegt ze zacht.

„Zorg er maar voor, dat er meer mais en koren van je veld komt — zegt de man ruw — Bonisa zal zelf de schapen zoeken en thuisbrengen”.

Geruisloos komt Sikla uit de hut terug, geeft de zweep aan zijn vader, en sluipt weg naar de buitenrand van de kraal,

alsof hij bang is dat hijzelf gestraft zal worden.

Weer is het stil in de kraal....., heel stil.....

De droge takken in het houtvuurtje knetteren. Rode vlammetjes lekken omhoog langs de zwarte aarden pot met maiskolven, die op het vuurtje staat te koken.

Dan komt Nkwee door de opening van de kraalomheining.

Hij loopt langzaam en statig, met fier rechte houding.

En achter hem, klein en angstig, komt Bonisa. Ze voelt de stilte in de kraal, alle vrouwen en kinderen kijken naar haar.

Op twee meter afstand van haar vader maakt ze een buiging, en hurkt op de grond neer.

„Durf jij in de kraal te komen terwijl er drie schapen verloren zijn?” schreeuwt de woedende man haar toe. Bonisa gaat eerst staan, voordat ze antwoord geeft.

„Ik durfde niet in de kraal te komen, daarom bleef ik bij de schapen in de nachtkraal, maar Nkwee kwam mij halen”, zegt ze schuw.

„Je denkt toch zeker niet, dat je vannacht in de hut kunt slapen?” raast de man. Ze geeft geen antwoord, maar blijft met gebogen hoofd staan wachten.

Vundla zwiept zijn zweep vlak voor Bonisa op en neer, om haar bang te maken. Het knalt door de gespannen stilte van de kraal.

„Morgen — schreeuwt hij — morgen zal ik je slaan met deze zweep, wanneer je zonder schapen terug durft te komen. Wat heb ik aan zulke kinderen, die mijn vee niet kunnen hoeden?”

Vundla spreekt opgewonden en driftig. Hij gebied Bonisa om mee te gaan naar de „geestenboom”.

Ze loopt achter hem aan, klein en schuw, terwijl haar vader telkens zijn zweep op en neer slaat.

De belangrijkste plaats van de kraal is de grote hut waar het familiehoofd woont. Zijn hut is gebouwd naast een forse Tshabéla boom, die de zware takken wijd uitgespreid laat groeien.

Vader zegt dat in deze Tshabéla boom de geesten van de voorouders wonen, die vanuit de dichtbebladerde takken neerzien op de mensen, die in de kraal wonen.

Als er iets gebeurt in de kraal, zien de geesten het. Als er iets gesproken wordt, horen de geesten het, en wanneer ze niet voldoende geëerd worden, zullen ze allerlei onheil en ongelukken toelaten in de kraal.

Vundla, het kraafhoofd, vereert en aanbidt de geesten op vurige manier, ook deze avond.

Hij staat stil voor de „geestenboom”.

Bonisa moet naast hem staan. De vrouwen en kinderen zijn hen gevolgd, en staan vol huiverende eerbied op een afstand te luisteren.

Het is stil in de kraal.

Een vreemde donkere, warme stilte is er onder de Tshabélaboom.

De wondere stilte van de Afrikaanse wouden, waarin alleen het gesjirp van de krekels de nacht aankondigt.

Vundla maakt een buiging onder de Tshabélaboom en vraagt:

„Amadhlozi, wil ons beschermen en ons de schapen laten vinden. Wil de geesten van onze vijanden machteloos maken. Wij zullen u daarvoor vereren. Maak onze familie en kinderen sterk en moedig, zodat wij vele vijanden zullen doden, en onze geest éénmaal in uw geestenwereld een geëerde plaats zal ontvangen”.

De man zwijgt nu enkele minuten, waarin Bonisa in angst haar handen tot kleine vuisten samenknijpt. Ze wacht op de straf, die over haar uitgesproken zal worden.

Haar vader begint weer te spreken met een zware stem, terwijl hij zijn hand boven Bonisa's hoofd houdt.

„Amadhlozi, gij zult met verachting neerzien op dit kind uit onze familie. Zij heeft onze kudde niet vóór de donkere nacht in onze veilige kraal gebracht, onder uw bescherming.

Veel geesten van onze vijanden zweven in de nacht in de bossen, zij kunnen onze schapen doden. Dit kind uit onze familie is schuldig. Zij zal gaan in het woud, en de schapen zoeken. Bescherm hen voor de vijandige geesten, zodat de schapen veilig thuis komen.

Dan zullen we u een offerfeest geven om u te eren”.

Bonisa maakt nu ook een buiging onder de Tshabélaboom en kijkt met voorzichtig turende blik naar omhoog, naar het dichte bladerdak dat zachtjes suizelt in de avondwind.

Een schok gaat door haar heen als daar ineens vanuit de boomkruin roodgouden lichtflonkers te voorschijn komen en boven haar hoofd op en neer dansen.

„Oeeehj.....” roepen de vrouwen, als ze de lichtjes zien.

Dat is een goed teken. De geesten zenden een groepje vuur-

vlinders, die al rondzwevend in hun nachtelijk toverspel de weg zullen wijzen.

De lichtflonkers zweven nog even om de „geestenboom” en schieten dan plotseling vooruit, naar het midden van de kraal.

Ze dwarrelen rond het houtvuurtje, en vliegen dan weer verder naar de uitgang van de kraalomheining.

„Aaah.... — roepen de vrouwen opgewonden —vlug Bonisa, volg de lichtjes, die de amadhlozi stuurt, ze zullen je de goede richting wijzen”.

Bonisa volgt met scherp turende blik de op en neer bewegende lichtjes, ze rent naar de uitgang van de kraal en volgt de vuurvlinders, in de steeds donkerder wordende nacht.

In de kraal gaan de vrouwen weer naar de kookpotten. Ze steken nieuwe takken in de vuurtjes en roeren in de maispap.

De kinderen gaan op de grond zitten, stijf tegen elkaar aangedrukt, en fluisteren zacht met elkaar.

Sikla heeft al een paar keer naar zijn vader gekeken, of hij de zweep ook weer naar de hut moet brengen. Maar zijn vader Vundla is voor de ingang van zijn hut op de grond neergehurkt en mompelt sombere woorden, terwijl hij de zweep onrustig op en neer slaat.

Hij kijkt niet naar zijn vrouwen en kinderen.

Hij denkt eraan, dat hij zoveel tegenslag heeft in zijn kraal. Er is een troep stekelvarkens in zijn pindaveld geweest.

Ze hebben de grond omgewoeld en de apenootplanten omhoog getrokken.

De baboon apen uit het woud zijn er met vrolijk geschreeuw op afgekomen, en hebben veel nootjes geroofd. De kleine jongens uit zijn kraal hebben wel met stokken gezwaaid en geschreeuwd tegen de apen om ze weg te jagen, maar de brutale beesten kwamen telkens terug.

De mais is niet best gegroeid dit jaar.

De stengels zijn laag, en de maiskroppen klein.

Twee koeien zijn doodgegaan, omdat een kwade geest hen ziek gemaakt had.

Aaaaah.... de geesten van de voorouders zullen vertoorned zijn, ze moeten meer vereerd worden, dan zal alles beter worden en zal er geen onheil meer komen!

Vundla is diep in gedachten verzonken.

Hij merkt niet eens, dat MaMoyo, zijn oudste vrouw, op een

kleine afstand voor hem neergehurkt is en een gekookte maiskolf op haar uitgestoken hand heeft liggen, voor hem.

Hij denkt aan Bonisa, die thuiskwam zonder drie mooie schapen.

Aaah..... als ze terugkomt uit het woud zonder de schapen, dan zal hij zijn zweep voor haar gebruiken! Drie prachtige schapen verloren, terwijl hij voor Bonisa's moeder nog steeds drie koeien moet betalen als bruidsschat.

Vundla's gedachten worden nog somberder.

Toen hij trouwde met Wanda, Bonisa's moeder, moest hij zeven koeien als bruidsschat aan haar vader geven.

Hij had toen maar vier koeien en beloofdedat hij de andere drie koeien na een paar jaar zou betalen.

Nu is er al 11 keer een maisoogst geweest, nadat MaWanda in zijn kraal kwam, en hij heeft de koeien nog niet betaald.

Als deze maisoogst voorbij is, zal MaWanda's vader komen, ver van het noorden, van de overzijde van de grote Shandingu-rivier.

Hij zal vragen om de drie koeien, of een andere afbetaling.

Want zo zijn de wetten van hun volk. Na 12 jaar moet de bruidsschat van de koeien betaald zijn, en als het niet kan..... Vundla zucht diep..... dan zal MaWanda's vader één van zijn dochters meenemen als afbetaling.

Het opgewonden geblaf van de hond, die ineens door de kraal stuift achter een paar kakelende kippen aan, wekt hem op uit zijn gepeins.

Hij kijkt op en ziet nu ook MaMoyo voor hem zitten, met de maiskolf.

Aaah, dat is goed, hij lust wel iets!

Als hij de vrouw toeknikt, dat hij de maiskolf wil hebben, gaat ze staan. Ze pelt de schutbladen van de krop, en geeft de warme gekookte maiskolf in zijn handen.

Ze heeft de mooiste en grootste voor hem uitgezocht.

Dan gaat ze terug naar het vuurtje, naar de pot met de maispap, om de kinderen hun avondeten te geven.

In het groepje kinderen is weer een vrolijker stemming gekomen.

Séthu, de hond, lag zo fijn te slapen tegen een hut, toen een rondscharrelende kip hem in zijn oor pikte.

Misschien dacht Séthu in zijn droom, dat het een wild dier uit het woud was. Hij vloog overeind, blafte woedend tegen de

kip, die van schrik al kakelend wegrende.

Séthu er achteraan.

In zijn boze bui keek hij niet goed uit, vloog tegen MaWanda aan, die bij haar vuurtje zat.

Aaah, die MaWanda, ze rolde zomaar om, en de baby op haar rug rolde mee over de grond. Ze had een pannetje met maispap in haar handen en dat viel ook.

De pap liep uit de pot over de rode zandgrond.

Twee jonge varkentjes uit de kraal hebben toen, knorrend van plezier, de maispap van de grond geslobberd, en een geit heeft de omgevallen maispot leeg gelikt.

O, wat keek ze raar, die MaWanda, al haar avondeten was verdwenen!

MaMoyo heeft haar rieten slaapmat uitgerold naast haar vuurtje. Ze gaat op haar knieën op de mat zitten, en deelt met grote scheppen de dikke maispap rond.

Vier meisjes en vijf jongens zitten allen gehurkt om hetzelfde vuur. Ze houden hun handen op, zodat MaMoyo er de dikke pap opscheppen kan.

Van het maisdeeg rollen ze ballen tussen hun handpalmen.

Ze steken stokjes in de maisballen, en dopen dat in een pot met gekookte wilde groente.

Heerlijk smaakt het.

Maar er is geen vlees. Het is lang geleden, dat ze vlees geproefd hebben. Vader Vundla moet weer eens op jacht gaan om een antilope of wild varken te vangen.

De kinderen praten druk en vrolijk, en maken plannen om op de nieuwe dag vogels te vangen in het woud.

Nkwee en Sikla zullen een boog maken en de gevangen vogels boven een vuurtje roosteren, als de ossen in de middaghitte toch liggen te rusten in de schaduw van de bomen.

MaWanda, dat is moeder Wanda, is met wankelendestappen naar haar hut gelopen. Terneergeslagen is ze daar op de grond gaan zitten.

Ze probeert de schreiende baby te kalmeren door hem wat zure melk te geven uit een kalebas die in haar hut staat.

Het kind wordt er gelukkig weer stil door.

Ze heeft het wel gemerkt, dat de kinderen en de andere vrouwen van Vundla haar uitlachten toen ze omviel.

Aaah, het maakt haar zo angstig, dat ze zo zwak is, en zich

zo moe gevoelt. Als ze water moet halen uit de rivier, vult ze de kalebas maar halfvol, de andere vrouwen mogen dat niet bemerken. Een grote kalebas, gevuld met 20 liter water kan ze niet meer op haar hoofd dragen.

Ook kan ze bijna geen zware vrachten van riet en hout meer dragen.

Soms denkt ze, dat ze zal gaan sterven.

Haar geest trekt dan langzaam weg uit haar lichaam, om naar de geestenwereld te gaan.

Maar ze mag nog niet sterven, ze moet eerst nog hard werken, want er moeten nog drie koeien voor haar betaald worden.

Als ze sterft voordat de bruidsschat afbetaald is, zal haar geest niet met de geesten van de voorouders in deze kraal wonen, maar als een eenzame tussen de vijandelijke geesten door de wildernis zweven, zo denkt ze.

Ze zoekt in de hut naar een sicngel suikerriet, die Bonisa de vorige dag voor haar meegebracht heeft, en breekt er een stukje af.

Het suikerriet kauwt ze fijn tussen de tanden, het zoete melige suikermerg uit de stengel neemt ze uit haar mond, en voert er de baby mee.

Het kind eet het gulzig op en valt dan in slaap.

MaWanda blijft lange tijd met sombere gedachten zitten, met het slapende jongetje op haar schoot.

Waar zou Bonisa nu zijn?

Op andere avonden hielp Bonisa haar om de pap te maken en zorgde ze voor broertje, terwijl zij de kraal aanveegde voor de nacht.

Nu is ze alleen en denkt met angst aan haar kind, dat zo alleen zonder enige bescherming de nacht in het woud moet doorbrengen.

Ze wordt in haar gedachten gestoord door de zware stem van Vundla, hij roept haar naam. MaWanda begrijpt het al, ze moet komen om met de andere vrouwen de rode zandgrond van de kraal te vegen.

Voorzichtig laat ze de slapende baby in de draagdoek op haar rug glijden, en neemt uit haar hut een grote dicht bebladerde boomtak mee, waarmee ze naar de kraalomheining loopt.

De andere vrouwen komen nu ook met een tak, en beginnen, ieder op een vaste plaats van de kraal, vanaf het hek, met

krachtige zwaaien de tak over de rode aarde heen en weer te vegen.

Ze lopen al veggende achteruit, zodat de grond voor hen een gelijkmatige rode zandvlakte wordt.

Alle voetstappen van de dag worden nu weggeveegd.

Op de morgen van de nieuwe dag is Vundla, het kraalhoofd, de eerste, die zijn hut uit zal gaan. Dan kan hij op de effen geveegde aarde zien welke voetsporen van mensen of dieren er in de rode zandgrond afgedrukt zijn.

Wanneer er een spoor van een luipaard is, dan zal hij snel op jacht gaan om het dier te vangen.

Soms zijn er de sporen van impala's, wilde varkens en hyena's.

Daardoor weten alle bewoners van de kraal welke gevaren hen 's nachts bedreigen.

Als MaMoyo (moeder Moyo) met de twee andere vrouwen van Vundla al klaar zijn met vegen, en ze in hun eigen hutten verdwenen zijn, zwaait MaWanda nog bevend en hijgend van zwakte haar tak over de kraalgrond.

Ze voelt zich ziek en schuifelt langzaam, al veggend achteruit, tot ze bij de opening van haar hut is.

Even nog kijkt ze door de stille kraal naar de donkere verte, waar een flauw maanlicht over de zwarte wouden gaat lichten.

Daar, ver weg is haar kind, daar is Bonisa!

2. Nacht in het oerwoud.

Met inspanning van al haar krachten is Bonisa de vuurvlinders gevolgd over het smalle voetpad, dat door het woud omhoog voert, naar de hogere toppen van de Lupanda heuvels.

Ze is de kraal van Nkube voorbij gedraafd, en vlak achter zijn kraal zijn de flonkerende lichtjes ineens verdwenen.

Een nieuwe angst overvalt haar.

Waarom ziet ze de lichtjes nu niet meer?

En dan, juist bij de kraal van Nkube, haar vijand, die haar schapen betoverd heeft, zodat ze zover weggedwaald zijn nadat hij dat grote stuk hout in haar kudde gooide.

Scherp tuurt ze in de duisternis voor zich uit, om de roodgouden dansende lichtjes terug te vinden.

Zouden de geesten van de voorouders haar nu niet meer willen helpen?

Aaah....., het zijn natuurlijk de boze geesten in de kraal van Nkube die zo machtig zijn, dat ze de lichtjes van de vuurvlinders gedood hebben.

Oooh....., maar dan zullen ze haar ook willen doden!

Ze wil weg, ver weg van de gevaarlijke geesten uit de kraal van Nkube.

Ze draaft weer verder; hoger steeds hoger gaat het voetpad naar de hoogste heuveltop.

Ze wordt zo moe, maar ze kan niet stil staan om uit te rusten. Ze wil verder, steeds verder bij de boze geesten vandaan.

Hoger op de heuvel staat ze plotseling stil.

Vlak voor haar over het pad, schuifelt een kleine donkere gedaante, een lyzart met z'n lange ritselende staart, die een bosrat achtervolgt.

Ze verdwijnen tussen het gras.

Dan is het weer stil. Een donkere gespannen stilte.
Bonisa kijkt om zich heen; waar moet ze nu naar toegaan?
De nacht is pas begonnen, en zal zo lang duren.
Wáár zijn haar schapen, wáár moet ze gaan zoeken?
Overal waar ze heenstaart, zijn de donkere bomen met dicht
bebladerde takken.

En in die bomen zijn in de duistere nacht de geesten.
Al die boze geesten gluren naar haar, en willen haar ver-
volgen.

Ze moet weer verder. Opgejaagd door de angst, volgt ze het
pad tot de hoogste heuveltop.

Hijgend staat ze daar een tijdje stil, huiverend van eenzaam-
heid in die grote donkere wildernis.

Bonisa is nog jong, maar ze is een kind van het oerwoud,
opgegroeid in de wildernis, ze kent de geluiden van het bos.

Ze weet welke wouddieren nu, na de hete dag, hun nacht-
slaapplaats opgezocht hebben.

De antilopen, impala's, de steenbokken en zwarte buffelo's
zijn in de schemeravond in de dichte bossen verdwenen, maar
die zijn niet gevaarlijk en zullen haar geen kwaad doen.

Wanneer de zon is ondergegaan, en de schemer is veranderd
in de donkerte van de nacht, dan is het eerst een tijdlang stil
in de Afrikaanse bossen.

Zo angstaanjagend stil.

De hoge rechte stammen van de grote woudbomen staan als
ontelbare zwarte wezens, onbeweeglijk, in de onmetelijke wilder-
nis.

Tussen de hoge stammen groeien de struiken en varenplan-
ten zo dicht opeen, dat jeniet kunt zien wat er onder verscholen
is.

Daar zijn de holen van de aardvarkens en van de mieren-
eters met hun lange snuiten. Van de mamba slangen en de bos-
katten.

Boven Bonisa's hoofd begint een boomtak te bewegen.

Het kraakt er; een donkere gedaante sluipt over de tak, die
op en neer zwiept.

Een harde schreeuw klinkt plotseling vanuit de boom door
de stilte van de nacht, gevolgd door een fel gekrijs uit andere
bomen.

Het zijn de baboon apen, die elkaar roepen om hun nachte-
lijke tocht door de hoge boomkruinen te beginnen.

De mannetjes aap, de leider van de troep, die boven Boni-

Bonisa in het bos.

sa's hoofd in de boom het eerste signaal aan zijn troep heeft gegeven, slingert zich bij de takken neer, springt vlak voor het verschrikte meisje op de grond en loopt onderzoekend om haar heen.

Ze blijft onbewegelijk stilstaan; misschien zal de aap haar dan geen kwaad doen.

De aap vindt het zwarte meisje niet zo belangrijk om lang naar te kijken, hij rent terug naar de boom en slingert zich met grote vaart in de takken omhoog.

Dan begint er een luidruchtig geschreeuw. De apen vliegen elkaar achterna, slingeren zich van de ene boom naar de andere, en verdwijnen met een hele troep naar het lager gelegen woud.

Dan is er weer die vreemde stilte van het oerwoud.

Bonisa knijpt haar handen stijf ineen van spanning, en van wachten op nieuwe geluiden uit de wildernis.

Een bosuil fladdert langs haar voeten, dicht over de grond, in jacht op een hagedis.

De takken van de lage struiken beginnen nu te bewegen en te kraken. Kleine knerp-geluiden van doorbrekende dorre takken op de bosgrond maken haar angst nog groter.

Overal in het bos komt beweging.

Er komen geluiden van rondsluipende nachtdieren, die hun hol hebben verlaten, op zoek naar roof.

Ze hoort de geluiden, maar ze kan de dieren niet zien.

Een huivering trekt door haar heen, als van ver het vreemd lachende geluid van hyena's door het woud klinkt.

Direkt daarna is er van verschillende kanten het afschuwelijke gehuil van de jakhalzen en de wilde honden.

Nu komt de angst in het zwarte kind tot een hoogtepunt.

De jakhalzen en wilde honden komen, die gevaarlijke vijanden van elke inlander; de wreede roofdieren, die in de nacht zoeken naar prooi. Om te doden en te verscheuren.

Waar moet ze naar toe vluchten?

Bonisa als kind van de wildernis meent dat er geen enkele hulp meer te wachten is.

De kwade geesten van de vijanden loeren aan alle kanten naar haar.

Een onmetelijke wildernis van donkere dreigende gevaren omringt haar.

Moedeloos zakt ze neer op de bosgrond, en blijft daar, stijf van angst ineengedoken, zitten.

Haar hoofdje zakt voorover.
Bonisa huilt, van ellende en eenzaamheid.

Over de Lupanda vallei begint het maanlicht te schijnen.

Op één van de berghellingen staat een jonge forse neger, hij tuurt met scherpe jagersblik over de rivier, die in de diepte door de vallei kronkelt.

Vóór hem, halverwege de helling, ligt de grote kraal van zijn vader en zijn familie.

Daar liggen de hutten in kleine groepjes bijeen, als in een dromende rust van deze maanlichte Afrikaanse nacht.

De jonge neger staat verscholen in de schaduw van een Tshabélaboom, en laat nog even zijn blik glijden over hun kraal, waar de houtvuurtjes nog zacht nasmeulen, nadat de vrouwen en kinderen in hun hutten gegaan zijn om te slapen.

De jonge neger is Tukula.

De oudste zoon van het opperhoofd Sitemba.

Tukula staat daar al heel lang. Hij staat op wacht. Hij wil weten wie de vijand is, die 's nachts langs hun kraal sluipt en zijn vader zo ziek gemaakt heeft.

In deze avond, toen de vrouwen en kinderen rond de vuurtjes zaten met de maispap, heeft Tukula bij zijn vader gezeten.

Sitemba lag ziek in zijn hut, en hij was beangst.

Hij heeft toen aan zijn oudste zoon verteld, dat in de nacht de pijn in zijn rug erger is dan op de dag.

Vooraf in de nachten toen de maan dood was en het zo donker bleef, was de pijn heel erg.

Er moet een vijand van hem in de omgeving van de kraal zijn! Die stuurt een vijandelijke geest, die door toverkracht 's nachts in zijn rug bijt met scherpe tanden.

Sitemba, het opperhoofd, weet wel wanneer hij betoverd is.

Enkele weken tevoren toen hij van de jacht kwam, warm en bezweet, en hij de lange weg door het bos naar zijn kraal terug ging, kwam een boze geest uit het woud en beet in zijn longen.

Hij had het direkt al gevoeld dat hij betoverd was. Koude rillingen trokken door zijn lichaam. Een stekende pijn in zijn rug bewees de aanwezigheid van de kwade geest.

Sitemba ligt nu al enkele weken ziek in zijn hut.

Hij ligt op zijn slaapmat, heel dicht naast het vuur, maar hij ligt te beven en te rillen, en in de nacht bijten de tanden van de

De Eland-antilope.

boze geest zo scherp in zijn rug.

Hij is dan benauwd en kan bijna geen ademen.

In zijn ogen ligt een doffe blik van vrees.

Nu moet Tukula in dezenacht de wacht houden, juist in deze nacht, nu de maan weer gaat leven.

Hij moet scherp kijken of hij een rondsluipende vijand kan ontdekken.

Tukula's blik wordt getrokken door iets donkers, dat in het maanlicht langzaam voortbeweegt over het grasveld, langs de rivier.

Het moet een grote eland zijn. Af en toe draait het dier de kop schichtig naar links en rechts. Het heft de kop omhoog, het brede gewei rust in zijn nek, de oren wijd geopend om elk geluid te horen.

Dan staat hij even helemaal stil.

Als een donker silhouet tekent hij af tegen het verlichte rivierwater.

Het gejank van een troep jakhalzen scheurt plotseling de vrede stilte in de Lupanda vallei.

De eland steigert hoog op, schiet dan pijlsnel vooruit over de grasvlakte.

Tukula's blik volgt gespannen de in doodsangst voortspringende eland-bok, totdat het dier verdwijnt in het hoge olifantengras, dat tegen de hellingen van de Lupanda heuvels groeit.

Zal het dier nog tijdig zijn kudde in het woud kunnen bereiken, zodat hij zich met de hele kudde kan verdedigen?

In het bos kunnen ze met de kudde een kring vormen, waarbij ze allen met de koppen omlaag, en de scherpe horens vooruit gestoken, een aanval van de jakhalzen kunnen afslaan.

Wanneer één hert alleen wordt aangevallen, heeft het geen kans om zich te verdedigen.

De jakhalzen zijn klein, Tukula kan hen op zo'n afstand niet zien, maar wel hoort hij hun gejank.

En ver daarachter klinkt het gehuil van de hyena's, die altijd de jakhalzen volgen, om de resten van het gedode wild te kunnen verslinden.

Een paar maal nog ziet hij de kop van de eland in zijn vlucht boven het olifantengras uitkomen, en weer wegduiken.

Het dier heeft nu de bosgrens bijna bereikt.

Eénmaal nog is de kop even zichtbaar boven het gele rietveld, als hij in zijn vlucht een hoge sprong maakt.

Tukula blijft de eland nastaren, en wacht op de geluiden,

die zullen verraden of de jakhalzen hem aangevallen hebben.
Het blijft stil. De eland kan nu het bos op de heuvels bereikt hebben.

Dan klinkt een felle schreeuw vanuit het woud.

Een schreeuw, die Tukula doet huiveren.

Dat is niet van de eland. Dat is geen geluid van het oerwoud. Dit is de angtschreeuw van een mens.

Aaah....., Tukula trilt van emotie.

Is dit de stem van de vijand, die rondsluipt door de vallei om zijn vader ziek te maken?

Maar een vijand komt altijd onhoorbaar, en zal zich niet verraden door zo te roepen.

Van wie is die stem dan wel?

Nog lang blijft hij daar in de schaduw van de Tshabéla boom staan. Even onbewegelijk als de stam van de boom.

Urenlang staat hij daar, en kijkt, en luistert.

Tukula slaapt in deze nacht niet lang.

Bij de eerste morgenschemer verlaat hij zijn hut weer, en gaat het pad op naar de Lupanda heuvels.

Hij wil weten van wie die stem was, die in de nacht uit het woud kwam. Misschien kan hij voetsporen vinden. Hij herinnert zich heel goed de plaats waar de eland het olifantengras heeft verlaten en het woud is ingegaan.

Bij de platgetrapte rietstengels staat hij stil.

De hoefdruk van de eland staat scherp afgedrukt; hij volgt de sporen over het voetpad naar de top van de heuvels. Het dier heeft grote sprongen genomen, de hoefsporen staan op een grote afstand van elkaar diep in de aarde gedrukt.

„Aaah,.....” mompelt hij ineens, en staart naar de grond.

Er staan voetzolen afgedrukt in de rode aarde. Tukula bukt zich naar de grond.

„Aaah,.....” zegt hij weer.

Zijn eigen voet staat nu naast het kleine voetspoor.

„Aaah,..... het is van een kind”. Behoren deze sporen en de stem, die hij in de nacht gehoord heeft, bij elkaar?

Hij loopt nog enkele meters verder, daar staan de voetjes duidelijker afgedrukt; er zijn ook voetsporen van een aap. De sporen van de eland-bok verdwijnen hier van het pad, en gaan het bos in. Enkele vers afgebroken takken wijzen de richting aan, waar de eland verdween.

Tukula hurkt neer, bekijkt met aandacht elke indruk op de grond.

Hier heeft een kind gestaan, en op de grond gezeten. Hij ziet ook de vorm van een handen vingers afgedrukt in de aarde.

Dan staat hij weer op en volgt de sporen waar de voetjes naar toe gegaan zijn.

Ze gaan het voetpad langs, dat afdaalt naar de vallei. Het kind moet snel gelopen hebben; de afstand tussen de voetindrukken is nogal groot.

Waar het olifantengras eindigt, buigt het voetpad naar links door het grasveld naar de rivierbedding.

Daar houden de voetstappen op. Maar al gauw vindt hij een nieuw spoor, dat weer omhoog voert, dwars door het rietgras heen.

Eindelijk, na lang moeizaam zoeken door het bos, vindt hij de voetsporen weer duidelijk afgedrukt op de zandgrond van een oude onbewoonde kraal.

Hij volgt het spoor naar een vervallen hut aan de achterzijde van de kraal, waar het in de ingang van de hut verdwijnt.

Er zijn geen voetindrukken in de grond, die weer terugkomen vanuit de hut, dus moet daar iemand binnen zijn.

Tukula wacht even voor de ingang, hij hoest om te laten weten dat er iemand is. Er komt geen antwoord. Hij hurkt neer in de deuropening en tuurt in de donkere ruimte.

Hij hoort niets.

Na enkele minuten gaat hij de oude hut binnen, hurkt in het midden neer, en staart zoekend rond. Langzaam wennen z'n ogen aan de schemer in de hut, en kan hij onderscheiden wat er binnen is.

Een lege ruimte, met slechts een paar bossen brandhout.

Hij loopt de hut door, bekijkt even de bijeengebonden takken en schuift ze opzij.

Een zacht gekreun klinkt van achter het brandhout.

Dan tilt hij de takken voorzichtig omhoog, en ziet stijf tegen de wand gedrukt een kleine donkere gedaante op de grond liggen.

Tukula buigt zich voorover, en knielt op de grond neer.

Twee grote donkere angstogen uit een kindergezichtje staren hem aan. Hij neemt de kleine zwarte handjes in zijn handen en vraagt: „Wie ben jij?”

Het kind begint te huilen en snikt.

„Mijn schapen....., mijn schapen zijn weggelopen”.

„Aaah — antwoordt hij — Jij bent Bonisa. Hoe kom jij hier?”

Nog bevend van alle doorstane angsten, zit ze nu rechtop tegen de hutwand en vertelt wat er in de vorige avond en nacht gebeurd is.

Dat haar vader haar het woud ingestuurd heeft, om de schapen te zoeken, en dat de lichtjes van de goede geesten gedood zijn achter de kraal van Nkube.

Haar angst voor de duisternis en voor alle vijandige geesten, die haar achtervolgen.

Dan vertelt Tukula haar dat hij in de nacht, toen de maan ging leven en z'n licht over de vallei liet schijnen, een grote eland-bok gezien heeft, die het bos invluchtte. En toen kwam er een angstige schreeuw uit het woud van de Lupanda heuvels.

Van wie was dat?

Bonisa huivert, ze begint weer te huilen en kan haast niet verder vertellen.

„Je bent koud Bonisa; ik zal een vuur voor je maken om te warmen”, zegt Tukula. Hij neemt een tak en draait die snel rond in een houten vuurblokje, waarin hij eerst een pluk droog gras gelegd heeft.

Door het snelle draaien begint het drogegraste roken, en al spoedig vlamt er vuur in. Het wordt nu in het midden van de hut op de grond gelegd, met dunne takjes erover.

In enkele minuten flikkert er een vuurtje.

Bonisa kruipt naar de rode vlammen toe, en voelt al gauw de warme gloed van het vuur tegen haar lichaam. Toch blijft ze nog schuw ineen gedoken zitten, als ze verder vertelt.

Toen ze in de nacht op de heuvel op de grond was gaan zitten, omdat ze nergens naar toe kon gaan, was plotseling de grote eland-bok met wilde sprongen de heuvel opgevlogen.

Hij had met z'n zware hoeven vlak langs haar heen getrapt.

In haar angst had ze toen zo hard geschreeuwd, maar er was niemand om haar te helpen. Ze was weer verder gevluht, eerst de helling af naar de vallei.

Daarna weer het woud in om een schuilplaats te zoeken, tot dat ze in het maanlicht de oude hutten zag staan.

Er waren geen slaapmatten en koeihuiden in, om tussen te slapen. Alleen maar een paar takkebossen voor brandhout.

Daar was ze achter gekropen, misschien zouden de kwade

geesten haar daar niet vinden, en de hut voorbij gaan.

Ze was in slaap gevallen, totdat Tukula haar vond.

Nu Bonisa alles verteld heeft, is het weer stil in de hut.

Ze voelt de warme gloed van het vuur door haar hele lichaam heentrekken. Heerlijk is dat; ze rilt nu ook niet meer zo.

Ze kijkt naar Tukula, die aan de andere kant van het vuur zit en in de vlammen staart.

„Aaah....., — zegt Bonisa — als ik groot ben, en zelf een maisveld heb, dan zal ik de grootste kolven in een mand op mijn hoofd dragen naar Tukula's kraal, als een mooi geschenk.

Omdat hij mij gevonden heeft en een vuur voor mij gemaakt heeft om te warmen”.

Even trekt een brede glimlach over het gelaat van de jonge neger, maar dan vraagt hij:

„Als Bonisa zonder schapen naar de kraal van Vundla terugkeert, wat zal er dan gebeuren?”

Bonisa schrikt. „De schapen, ja ik moet ze vinden. Op deze nieuwe dag zal ik ze vinden, en naar de kraal terug brengen, en mijn vader Vundla zal blij zijn, en we zullen bier drinken”.

„Heb jij honger ?” vraagt hij.

Bonisa knikt. „Ja, veel honger”.

„Blijf hier bij het vuur zitten, en wacht totdat ik terug kom.

Als ik hier langs kom, zal ik suikerriet en een maiskolf voor je meebrengen”, zegt Tukula.

„Heeft de amadhlozi Tukula naar deze hut gestuurd om mij te vinden?” vraagt het kind.

De jonge man staat naast het vuur en zwijgt lang.

Bonisa staart met diep ontzag naar hem en zegt: „De Amadhlozi kan mij ook de schapen terug geven”.

Dan kijkt Tukula het kind, dat daar voor hem op de grond naast het vuurtje zit aan, en antwoordt:

„De amadhlozi is machtig, maar een ander is de sterkste.

Hij is de Koning van alle geesten”. Daarna keert hij zich om en verlaat de hut.

3. De nieuwe morgen.

Door het ontwakende woud op de Lupanda-heuvels loopt Bonisa. Met vlugge stappen volgt ze Tukula, de zoon van het opperhoofd.

Ze heeft in de hut een geroosterde maiskolf en een stuk suikerriet gegeten en nu gaan ze zoeken naar de schapen.

Het is een heerlijke morgen. Vanaf de vroegste morgenschemer tot aan de eerste zonnestrallen zien ze in het ontwakende woud alles tot leven en beweging komen.

De impala's, die met duizenden in deze wouden leven, huppelen en springen met hun fijne sierlijke sprongen tussen de struiken door.

Ze springen met onnavolgbare gratie in het morgenzonlicht over de groene varenplanten.

Hun fijn getekende reebruine pels met zwart gepenseelde witte *flaiken* vangt het sprankelend zonlicht; ze verspreiden een lichtglans om zich heen, overal waar ze huppelen.

Tukula neemt het pad, dat afdaalt naar de rivier, en Bonisa volgt hem.

Op een open plaats in de vallei is een kudde zebra's vergaderd. Ze heffen hun koppen snuivend omhoog om de zonnestrallen van de nieuwe dag te begroeten.

Hun wit-zwart gestreepte huiden glanzen als zijde in het zuivere morgenlicht.

Prachtige fel gekleurde tropische vogeltjes fluiten hun morgenzang van enkel vreugde over het aanbreken van de nieuwe dag.

Enkele paradijswida's met hun lange zwarte sluiersaarten fladderen tussen de takken van de Afrikaanse zilverberken.

Een kroonkraanvogel klapwiekt over de vallei, de oranje-wevers spreiden hun vleugeltjes in de zonnegloed, trillend van

werklust om hun kunstige nesten te weven in de boomtakken, die boven de rivier hangen.

Bonisa's hartje wordt ook al wat vrolijker nu alles om haar heen fluit en zingt, en de zon zulke mooie kleuren tovert in het woud.

Straks zullen ze de schapen vinden, dan zal zwartkop zijn wollige kop in haar handen duwen en met zijn snuit langs haar armen snuffelen.

Ze zal het schaap in haar armen nemen en tegen zwartkop praten. Wat zullen de dieren blij zijn als ze haar stem weer horen. Ze popelt van verlangen om de schapen te vinden.

Misschien hebben ze in de nacht een schuilplaats tussen de doornstruiken gevonden of in een onbewoonde hut.

Tukula is het pad gevolgd tot aan de Lupanda-rivier, daar kijkt hij zoekend om zich heen. De dieren zijn natuurlijk vanuit de vallei weer naar het noorden getrokken, want de rivier heeft geen droge bedding waardoor ze naar het zuiden kunnen gaan.

Ze moeten nu dus naar het noord-oosten de heuvels opgaan, naar het noord-westen ligt Limpo-Lupanda, de kraal van zijn familie, en daar zijn de schapen niet geweest.

Tukula vindt het zelf vreemd, dat hij, de zoon van het opperhoofd, hier zomaar met een klein meisje uit één van de vele kralen van hun reservaat loopt te zoeken naar een paar weggedwaalde schapen van het kind.

Zou ooit een zoon van een opperhoofd uit dit land zo'n hulp en vriendschap aan één van zijn onderdanen hebben gegeven?

Nu Sitemba al enige tijd ziek is, heeft hij een deel van zijn verantwoordelijkheid als opperhoofd aan zijn oudste zoon Tukula overgedragen.

Voor Tukula is deze taak heel moeilijk, want hij heeft andere inzichten dan zijn meedogenloze vader.

Het is niet zolang geleden dat hij een bezoek gebracht heeft aan Gambo, een oude wijze chieft van een kleine energieke volksstam, die ver ten zuiden van de Lupanda-rivier woont.

Chieft Gambo is tot in verre landstreken bekend als een man met „wijze woorden”. In de hut van deze oude chieft heeft Tukula onderwijs gekregen, hoe hij zijn in armoede, ruzie en dronkenschap levend volk moet regeren om er een welvarende en bloeiende natie van te maken.

Verschillende wijze spreuken van de oude Gambo leven nog helder in Tukula's geest. Gambo heeft gezegd:

„Vrede is het grootste bezit voor een volk, voor familie's, voor mannen, vrouwen en kinderen”.

De oude Gambo heeft hem verteld over de dwaasheid om toverdokters te raadplegen wanneer er ongelukken en tegenslagen zijn, waarbij dan de tovenaars de schuldigemoet aanwijzen.

De hulp van de medicijnmannen maken de kwaal van de zieken vaak nog erger dan ze eerst was.

Het aanroepen van „de geesten” van de voorouders kan geen vrede en geluk brengen, want alléén Nkulu-nkulu (uitspreken Oenkoeloe-koeloe); de opperste Geest regeert over ziekte, tegenslag en voorspoed.

Maar Nkulu-nkulu is ver en onbekend. Eens kwam een witte man in het land van Gambo's voorouders, zijn naam was Robert Moffat. Hij had het boek van Nkulu-nkulu, hij kon daaruit vertellen aan de mensen, maar dat is lang, heel lang geleden.

Toch zijn er wijze spreuken van de witte zendeling Moffat bewaard gebleven. De oude Gambo heeft zijn volk daarnaar geregeerd en ze zijn een volk met vrede en welvaart geworden.

Tukula heeft veel wijze woorden geleerd in de hut van de oude chieft, en die woorden herhaalt hij dikwijls voor zichzelf:

„Het is beter voor een volk het koren te dorsen, dan het zwaard te scherpen”.

Gambo vertelde hem ook een geheel nieuwe manier om met zijn onderdanen om te gaan:

„Wees vriendelijk voor oude mensen en voor de kinderen van uw volk; help allen, die in zorgen zijn, dan zal uw volk u beminnen en uw landstreek zal bloeien”.

Bij zijn afscheid nam de chieft Gambo een kostbare ring uit zijn eigen oor en bevestigde die in het oor van Tukula, als teken van vriendschap.

„Welke kracht is in deze ring?” had hij Gambo gevraagd.

De oude man had het hoofd geschud en gezegd: „De dwazen zoeken kracht en bescherming in amuletten; de wijzen weten dat wijsheid, moed en krachten uit de geest van de mens komen”.

Tukula is diep onder de indruk van alles wat hij bij Gambo gehoord heeft, en nu heeft hij moed nodig om, tegen de oude wetten en gewoonten van zijn volk in, op deze nieuwe manier hun leider te worden.

Ineens staat hij stil op het bospad. Zijn blik wordt getrokken door pluizen witte schapenwol, die aan verschillende takken van de struiken hangen.

Hier zijn de schapen het woud ingevlucht, dwars door het dichte struikgewas heen. De aarde is omgewoeld, vers afgebroken takken liggen op de grond, en achter hem loopt Bonisa, nu vrolijk neuriënd omdat ze de schapen spoedig zullen vinden.

Hij volgt het spoor van de schapen, de aarde toont nu duidelijk de voetsporen van hyena's en wilde honden, dan.... Tukula doet een stap opzij, zodat Bonisa naast hem staat.

Somber zwijgend staart hij naar de bosgrond onder de doornstruik.

Daar ligt iets, wit en wollig, en rood bebloed.

Aan de doorntakken hangen pluizen wol, en daaronder....., hij kijkt zwijgend naar de roodgedrenkte aarde.

Bonisa kijkt ook, ze schreeuwt, een wilde angstkreet: „nee..... nee”.

Ze ziet het zonlicht niet meer, ze hoort de vogels niet meer, het wordt donker voor haar ogen, ze wankelt.

Tukula's sterke hand grijpt haar vast, even blijft het donker, dan schemert er weer iets licht voor haar ogen, ze kreunt: „nee..... nee”.

Ze zakt op de grond neer en schreeuwt en schreit van ontzetting om dat vreselijke dat daar voor hen ligt onder de doornstruik.

Met zijn herdersstaf schuift Tukula de roodbebloede wollen massa wat opzij, het zijn de armelijke resten van de schapen, die door de wilde honden verscheurd zijn.

De overgebleven schapekop toont zwarte vlekken op de schedel, Bonisa's schaap, haar zwartkop, door de hyenahonden gedood.

Ineengedoken als een hoopje ellende zit het kind op de bosgrond en schreit. Ze roept en klaagt steeds weer: „nee..... nee....., o mijn zwartkop..... mijn schaap”.

Ze sluit haar handjes voor de ogen om dat vreselijke onder de doornstruik niet langer te zien.

Onbewegelijk staat Tukula daar en wacht, zoals de mannen in de kraal ook zwijgend wachten wanneer de vrouwen hun klaagzang wenen over vee of kinderen, die gestorven zijn.

Voor hem is deze vondst geen teleurstelling; hij had dit zo wel verwacht.

Schapen, die in de nacht zonder bescherming door de wouden dwalen, worden onherroepelijk ten prooi aan de wilde honden.

Als een zoon van zijn volk vreest hij, dat er boze machten

Ingedoken als een hoopje ellende zit het kind op de bosgrond en schreit....

geweest zijn, die de schapen bij de kudde van het meisje vandaan gedreven hebben om ze te laten doden.

En dat is de schuld van Nkube, de buurman van Vundla, want hij heeft een stuk hout in haar kudde gegooid.

Hij voelt zich nu verantwoordelijk voor het onrecht dat aan dit kind van zijn volk gedaan wordt.

Hij peinst daarover, terwijl een wanhopig schreiend kind naast hem op de grond zit, en de resten van de gedode schapen voor hem liggen.

Na enige tijd van diep nadenken, besluit Tukula wat hij doen zal. Hij zal zelf het meisje naar de kraal van haar familie terug brengen.

Wanneer het kind alléén en zonder schapen thuis zal komen, zal de wrede Vundla zijn zweep met felle slagen op haar neerstriemen.

Vundla staat bekend als een meedogenloze man, die vaak dronken is en in zijn dronkenschap zijn vrouwen en kinderen ruw en wreed behandelt.

„Bonisa, zeg je schapen vaarwel; wij gaan terug”, beveelt hij.

Ze staat op, kijkt nog éénmaal naar de bebloede schapenvacht van haar zwartkop, om dan Tukula te volgen, die terugkeert naar de vallei.

Voor Bonisa is deze heerlijke morgen nu veranderd in een troosteloze schemer van angst en eenzaamheid.

Met lome schreden volgt ze hem tot aan de hut waar ze 's nachts heeft geslapen.

„Ga in de hut en wacht hier tot ik terug kom. Ik zal je naar Vundla's kraal brengen”.

Bij het nog smeulende houtvuur gaat ze op de grond zitten, en wacht, verdrietig en angstig.

De prille morgen van de nieuwe dag wekt met zijn alles doordringende lichtstralen ook Vundla's kraal uit de sombere donkerte van de nacht.

In de ossenkraal schuiven de dieren met hun zware lichamen tegen de omheining. Ze loeien en stampen op de aarde, uit drang om spoedig de bossen in te trekken. Om water te drinken in de vallei, en te grazen langs de oever van de Bembasirivier.

Nkwee en Sikla zijn wakker, ze schuiven de losse deur voor de hutopening vandaan, en kijken nieuwsgierig naar buiten.

Ze horen de ochtendroep van de ossen en verlangen om met

de kudde het ontwakende woud in te gaan. Een paar jongere broertjes, die in dezelfde hut slapen, worden wakker van het binnenvallende licht.

Ze geeuwen en komen traag onder de dekens van koeihuiden uitkruipen.

Kleine geel donzige kuikentjes trippelen over de kraalgrond.

De indrukken van hun pootjes zijn de eerste sporen in het rode zand, nadat de kraalgrond in de avond geveegd was. Kippenmoeders tokken en kakelen om hun donzige kuikentjes bij zich te houden.

Séthu, de hond, staat met gespitste oren voor de hut van Vundla op zijn baas te wachten.

Een vlucht kroonkraanvogels, zojuist opgestegen uit hun nachtverblijf in de bomen, vliegt laag over de kraal. Hun grommende bastonen wekken Vundla uit zijn onrustige slaap.

Met één krachtige ruk van zijn sterk gespierde armen sleurt hij de zware deur uit de opening van zijn hut, en kijkt met nieuwsgierige bevreesde blik over de kraalgrond.

Er zijn geen kindervoetstappen van de kraalopening naar MaWanda's hut te zien, er is niets dan de gele kuikentjes die achter de kloek aantrippelen.

De sprankelende zonnestralen van deze nieuwe dag, die door de kleinste openingen in de donkere hutten doordringen, kunnen op deze morgen geen blijheid in Vundla's hart brengen.

Hij grijpt zijn zweep en inspekteert met boze ogen en dreigende houding de gehele kraal.

De vrouwen en kinderen gluren voorzichtig vanuit hun hutten naar de humeurig grommende man, die steeds bozer wordt nu hij bemerkt dat de schapen nog niet thuis gebracht zijn.

Bij de kraalopening staat hij stil, staart over het bospad naar links en rechts, maar hij ziet geen schapen aankomen.

In opkomende drift zwiept hij zijn zweep met knallende slagen op en neer.

MaWanda, die met haar baby in de armen ook voorzichtig uit haar hut naar buiten kijkt, trekt zich huiverend terug als ze de zweep hoort slaan.

Bonisa is nog niet terug in de kraal, waar is ze....., en waar zijn de schapen.....?

Vundla gaat het woud in. Séthu, de hond, springt vrolijk blaffend met zijn baas mee, maar bij een klap en een snauw van Vundla krimpt het dier ineen en sluipt terug naar de hutten.

Nu het kraalhoofd als eerste zijn hut verlaten heeft, en de kraalgrond gecontroleerd heeft op vreemde voetsporen, mogen ook de vrouwen en kinderen hun hutten verlaten.

De drie vrouwen van Vundla maken de ochtendmaispap klaar.

De kinderen komen, nog rillend van de morgenkilte, met koeihuiden om de naakte lijfjes getrokken bij het vuur zitten. Maar er is deze morgen geen vrolijke lach op de zwarte kindergezichtjes.

Er is niemand, die hardop durft te spreken. De vrouwen fluisteren zacht met elkaar, en MaWanda roert zwijgend en met gebogen hoofd in de maispot.

Oooh....., de schapen zijn niet terug gekomen! Hebben vijandige geesten hen in de nacht in het woud gedood? Drie mooie schapen verloren, aaah....., deze plaats schijnt betoverd te zijn, en wie is de schuldige?

Indien de voorouderlijke geesten hen goedgunstig gezind waren, dan zouden de dieren zeker terug gekomen zijn. Misschien hebben de goede geesten deze kraal reeds verlaten en is de gehele familie aan de macht van vijandige geesten overgeleverd!

Als Vundla in de kraal terugkeert, nog bozer dan toen hij wegging, valt de angst als een donkere schaduw over de hele familie.

De maispap wordt zwijgend gegeten.

Nkwee en Sikla sluipen spoedig naar de ossenkraal, ze kijken nog even met bevreesde blik achterom, en proberen dan zo snel mogelijk met de ossen in het woud te verdwijnen, voordat hun boze vader hen terug kan roepen.

De vrouwen kijken elkaar bevreesd aan als het mekkeren uit de schapenkraal als een dwingende roep tussen hun hutten klinkt.

De dieren zien de ossenkudde vertrekken en hunkeren ook naar het gras en water uit de vallei.

Maar wie zal de schapen hoeden nu Bonisa er niet is?

Mambi, het oudste dochtertje van MaWanda, is 11 jaar, zij is bij familie in een verre kraal om daar te helpen voor de pinda-oogst.

De andere meisjes uit de kraal zijn allen te klein. Zij moeten andere karweitjes in de kraal doen en brandhout uit het bos halen voor de vuurtjes.

Na het eten gaat MaMoyo, de oudste vrouw van Vundla,

met twee dochtertjes het woud in naar de vallei. Ze dragen lege kalebassen op hun hoofd, die ze bij de kleine rivier gaan vullen.

MaWanda knoopt de draagdoek op haar rug vast, laat de baby erin glijden en gaat het woud in om wilde groenten te zoeken, die ze bij de avondpap moeten eten.

MaThinda, de derde vrouw van Vundla, blijft in de kraal, zij moet er voor zorgen dat de houtvuren blijven branden, en dat de kalveren en de varkens gevoerd worden.

Ze leert haar dochtertje van 4 jaar hoe ze een vuurtje moet laten doorgloeien, en hoe ze de kippen moet voeren.

De schapen in de nachtkraal blijven mekkeren en Vundla loopt onrustig door zijn kraal heen en weer, steeds maar zwaaiend met zijn zweep. In Vundla's ogen ligt een blik van vrees, want hij voelt dat de geesten vertoornd zijn. En wie is de schuldige?

4. Tukula, de zoon van het opperhoofd.

In Limpo-Lupanda, de kraal van het opperhoofd, geeft Tukula aan een jonge koeherder het bevel om op deze dag zijn kudde te hoeden.

Een andere jongen wordt naar de kraal van Vundla gestuurd met de boodschap, dat de zoon van het opperhoofd in aantocht is om hem te spreken.

Tukula houdt eerst nog een kort gesprek met zijn vader Sitemba, en kleedt zich dan met de waardigheid van een Afrikaans opperhoofd en krijgsman.

Inplaats van zijn eenvoudige herderskleding draagt hij nu een schouderkleed en rok van luipaardhuid.

Een halsketting met krokodillentanden, en ivoren armringen sieren zijn gitzwarte lichaam.

Om zijn voorhoofd draagt hij een roodleren band, waarin lange zeldzaam gekleurde vogelveren bevestigd zijn. Een groot Zulu-schild met speer en assegaai geven hem het aanzien van een geoefend krijger.

Sitemba beveelt zijn eigen hoofdman om nu als raadsheer met zijn zoon mee te gaan. Zo verlaat Tukula de Limpo-kraal om het kleine meisje uit de hut te halen en onder zijn bescherming naar de kraal van haar familie terug te brengen.

De tijding, die de jonge woudloper uit Limpo in Vundla's kraal brengt, geeft een hele opschudding in de familie.

Tukula komt met de hoofdman van zijn vader om met Vundla te spreken, wat betekent dat?

MaWanda, die juist terug is met haar wilde groente, en MaThinda zijn op bevel van Vundla druk bezig om alles in de kraal zo netjes mogelijk te maken. De kinderen worden in de hutten gebracht met de strenge opdracht om de hut niet te

verlaten zolang hun vader bezoek heeft.

Vundla zelf loopt opgewonden heen en weer, hijschreeuwt en kommandeert en knalt met zijn zweep. Hij roept om bier. Hij wil bier drinken, veel bier drinken. En hij heeft al zoveel gedronken op deze morgen. Het zware kafferbier benevelt zijn gedachten en heeft een vechtlust in hem wakker gemaakt.

Eindelijk gelukt het aan MaThinda de opgewonden man in zijn hut te krijgen, want daar moet hij wachten tot het aangekondigde bezoek bij de kraal aankomt.

Gelukkig komen MaMoyo en de twee meisjes met hun gevulde kalebassen met water ook nog op tijd in de kraal aan.

Ze tillen de volle kalebassen voor MaMoyo's hut van hun hoofd, en dragen ze in de keukenhut naar binnen. Ze veggen de zweetdruppels van hun gezicht en kijken met genoegen naar het rijke bezit van zoveel liters vers water.

De vrouwen verdwijnen dan ook allen in hun hut. Er is nu een ongewone stilte in de anders zo drukke en levendige kraal. Dit duurt totdat de geluiden van voetstappen op het bospad worden gehoord.

Vanuit de donkere hutten turen alle ogen scherp naar buiten.

Een schok gaat door de vrouwen heen als ze uit het woud de forse gestalte van een krijger in volle wapenrusting aan zien komen.

Voor de kraalingang blijft de jonge krijger staan, terwijl zijn hoofdman de kraal binnengaat. Het blijft nog even stil, dan komt MaMoyo als oudste vrouw uit haar hut, ze loopt naar de hoofdman en begroet hem. Hij vertelt haar, dat de zoon van het opperhoofd gekomen is om met Vundla te spreken.

MaMoyo maakt een lichte buiging, gaat naar de hut van haar man en vraagt hem om de bezoekers te ontvangen.

Bevend over zijn gehele lichaam treedt Vundla naar buiten.

Hij loopt naar het kraalhek om zijn gasten op Afrikaanse wijze te begroeten. Het wordt een lange informatie over de gezondheid van het vee, de oogst, en nog vele andere dingen.

Na deze begroeting geeft Tukula zijn assegaai en speer aan zijn hoofdman, die de wapens aan de buitenzijde van het kraalhek in het bos neerlegt.

Dit is het teken, dat de bezoeker met vriendschappelijke bedoeling komt.

In de hutten blijft het stil, de kinderen durven zich bijna niet te bewegen, maar met hun ogen volgen ze alles wat er buiten gebeurt.

Tukula, zoon van het opperhoofd.

Ze kennen Tukula heel goed als herder van zijn grote ossenkudde, en als een vriend van alle dieren en kinderen uit hun landstreek, maar zoals ze hem nu zien....., nee, zo kennen ze hem nog niet.

Fier en statig met de houding van een vorst en gebiedster staat Tukula daar, het grote Zulu-schild draagt hij in zijn linkerhand.

Vundla kijkt even vol ontzag naar de fiere jonge krijgsman, maar ineens ziet hij achter de krijger iets staan, waardoor zijn drift opnieuw opblaast.

„Aaaah..... — schreeuwt hij — jij hier..... waar zijn de schapen?”

Het blijft stil, dan dreunt zijn stem nog zwaarder door de stilte: „Spreek, waar zijn de schapen?”

In de hutten komt beweging, kinderen en vrouwen rekken zich uit om te zien, waarom Vundla zo kwaad wordt.

Ooh..... zachte uitroepen van verbazing gaan door de stilte, ooh..... daar zien ze Bonisa! Ze staat klein ineengedoken achter de krijger en verbergt zich achter zijn Zulu-schild.

„Spreek — buldert Vundla's stem — waar zijn mijn schapen, en waar is mijn zweep?” Als hij een stap opzij doet om in zijn woede het meisje met één krachtige slag tegen de grond te slaan, is onmiddellijk Tukula's schild als een bescherming voor haar.

Op kalme, maar heersende toon spreekt de zoon van het opperhoofd: „Doe haar geen kwaad, zij staat onder mijn bescherming. Over de schapen zal ik met u spreken”.

Vundla beeft en opgewonden roept hij: „Ik heb het recht mijn kinderen te straffen, en naar dat recht zal ik handelen”.

Hij gaat naar zijn hut en keert terug met zijn zweep.

Onbewegelijk als een gitzwart standbeeld staat Tukula, de jonge krijger, daar in Vundla's kraal.

„Mijn speer”, gebiedt hij aan zijn hoofdman.

Snel en lenig als een slang verdwijnt de hoofdman naar het woud en keert onmiddellijk terug met de speer, die hij in Tukula's rechterhand geeft. Zelf omklemt hij de assegaai om in nood zijn chiet te verdedigen.

Met flikkerende toorn in zijn ogen heft Vundla zijn arm omhoog, een zweepslag knalt door de lucht om op Bonisa neer te striemen.

Tukula vangt met een snelle beweging de striemende slag op zijn schild op. Dan neemt de jonge krijger zijn speer in werp-

houding en kommandeert met krachtige stem tegen de dronken woesteling voor hem:

„Buigen....., of sterven”.

Angstig gegil klinkt uit de hutten, de vrouwen huiveren, de kinderen beginnen te huilen.

Bonisa staat te klappertanden van angst.

Vundla laat verbijsterd zijn zweep zakken en ziet de opgeheven arm van de krijger met de speerpunt op zich gericht. Nog éénmaal klinkt het bevel van Tukula:

„Buigen....., of sterven”, dan buigt Vundla en legt de zweep aan de voeten van zijn chieft. De vrouwen en kinderen verlaten de hutten en buigen naast het kraalhoofd voor de jonge chieft die het uiteinde van zijn speer nu over Vundla's rug legt, ten teken van zijn overwinning.

Bonisa, die nog steeds achter het schild staat, loopt nu ook naar haar familie en buigt naast MaWanda neer. Zo erkennen zij volgens hun eeuwenoude, ongeschreven volkswetten, de heerschappij van de overwinnaar over hun gehele familie.

Op een wenk van Tukula staan ze na enige tijd weer over-eind.

Er is slechts één eigengemaakte stoel in de kraal, deze wordt door MaMoyo, op bevel van Vundla, aan de jonge krijgsman aangeboden.

Tukula neemt daar plaats, zijn hoofdman en getuige staat naast hem. Het wordt nu een hele drukte in de kraal. De vrouwen brengen kalebassen met bier, en ieder lid van de familie geeft een klein geschenk aan Tukula.

Een mooie volle maiskolf, een paar stengels suikerriet, een watermeloen, en enkele mooie rietmandjes, die door de vrouwen gemaakt zijn.

Vundla heeft de zweep waarmee hij zijn dochttertje had willen afranselen, aan Tukula gegeven, als een teken van zijn gehoorzaamheid.

Als Tukula na het bierdrinken met zijn hoofdman in Vundla's hut gegaan is voor een bespreking, volgt Bonisa haar moeder naar hun eigen hut.

Nog nooit eerder was deze hut zo'n veilige beschutting voor haar als op deze dag. Het vuurtje smeult veel mooier dan op andere dagen, de rode vuurvonkjes zijn als vriendelijk glinsterende lichtjes van de goede geesten.

Ze gaan samen op de slaapmat bij het vuurtje zitten.

Bonisa kruipt heel dicht tegen haar moeder aan, haar zwarte

krullenhoofdje rust tegen MaWanda's arm. Oooh.... wat zijn ze gelukkig, dat ze weer bij elkaar zijn!

Alle kleine broertjes en zusjes uit de andere hutten komen bij MaWanda om het vuur zitten. Ze kijken vol bewondering naar Bonisa, die weer veilig thuis is.

Aaah....., er moet toch wel een beschermende geest met haar meegegaan zijn, en die goede geest heeft Tukula, de zoon van het opperhoofd, met Bonisa mee laten gaan om haar te beschermen.

Aaah.... hij zal een groot krijger worden, die Tukula. Ja, ze hebben goed gezien, hoe hij met een snelle beweging de striemende zweeps slag van Vundla met zijn schild opving.

Als die zweep op Bonisa's hoofd en schouders gekomen zou zijn, ooh.... dan zou ze geschreeuwd hebben van de pijn, en misschien ziek worden, maar nu.... aaah, nu is Bonisa een zusje, waar je trots op kunt zijn.

Na enkele uren is het lange gesprek in Vundla's hut geëindigd. De jonge krijger gaat met zijn hoofdman de kraal verlaten.

Uit hoogachting voor de bezoeker lopen de vrouwen en kinderen naar buiten, maken een diepe buiging voor Tukula, en kijken hem vol bewondering na.

De vorstelijke houding van de jonge chieft, zijn strenge heersende blik, en de sterke gespierde handen, die zijn speer en schild omklemmen, dwingen respekt af.

Hij wenst de familie de bescherming van Nkulu-nkulu toe, en beveelt hen om met hun zorgen en moeilijkheden naar zijn kraal te Limpo-Lupanda te komen. Daar zal hij hun raad geven en vertellen hoe ze in hun moeilijkheden moeten handelen.

De schapen, die in de nachtkraal regelmatig hun gemekker laten horen, worden op deze dag in de kraal gevoerd.

Maar er moet spoedig hulp komen om de dieren in het bos te hoeden. Bonisa is nog te klein om het alleen te doen, heeft Tukula gezegd. Vundla moet andere hulp zoeken om zijn schapen te hoeden.

Daarom besluit Vundla om nog dezelfde middag op reis te gaan naar de familie waar Mambi is. Zij moet thuiskomen, en in Vundla's gedachten ligt nog een ander plan waar hij met niemand over spreekt.

Uit vrees voor de jonge krijger, die met het gezag van een opperhoofd in zijn kraal kwam, heeft hij gebogen voor Tukula.

Bij de bespreking in de hut heeft hij moeten beloven, dat hij Bonisa niet zal straffen, hij moest beloven dat hij minder zou drinken en met zijn gehele familie harder zou werken, want Tukula wil een betere landbouw en veeteelt en huttenbouw in de gehele Lupanda vallei hebben.

Maar al heeft hij voor Tukula gebogen, in zijn hart blijft de bitterheid liggen dat hij zijn drie mooie schapen verloren heeft.

Drie schapen is een heel bezit, en nu heeft hij ook de angst dat aan het einde van de maisoogst MaWanda's vader zal komen om de afbetaling van de bruidschat.

Dat kost hem weer drie koeien of..... zijn oudste dochter.

Aaah.... hij weet een goed plan, hij zal naar een verre toverdokter gaan; daar zal hij vragen, wie de schuldige is, dat hij zoveel tegenslag heeft.

Aan de toverdokter moet hij natuurlijk ook weer één of twee geiten betalen, maar als de toverdokter de kwade geesten uit zijn kraal kan verdrijven, dan zal de gehele familie gelukkig worden en zullen ze voorspoed krijgen.

Aan MaMoyo, zijn oudste vrouw, geeft hij bevelen hoe ze voor alles moet zorgen in de dagen wanneer hij de lange reis naar de familie maakt om Mambi terug te halen.

Als de avondschemer over de wouden en hutendorpen valt, en de families zich om de houtvuren verzamelen om de avondmaispap te eten, zit Bonisa naast haar moeder bij hun eigen vuur. O, wat is ze blij, dat die vreselijke avond en nacht voorbij zijn. Die nacht vol angst in het donkere woud.

Bonisa heeft drie schapen verloren, en haar mooie zwartkop is dood, maar ze heeft ook een nieuwe vriend gekregen. Tukula, de zoon van het opperhoofd, is nu haar vriend en beschermer geworden.

Terwijl in de hutten van de Lupanda-vallei in de nacht de mensen al heel lang slapen en alles stil is, zitten MaWanda en haar kind nog vele uren in hun hut bij het houtvuur.

Bonisa zit heel dicht naast haar moeder en vertelt alles wat er in die vorige avond en nacht gebeurd is.

5. De toverdokter en de „witte man”.

Vundla maakt met een hart vol vrees de reis naar zijn familie.

Er leeft een angst in hem, dat de geesten van de voorouders hem niet meer beschermen.

Het zijn toch de vijandige geesten, die door de hulp van de hyenahonden zijn schapen gedood hebben. Er moet iets gedaan worden om de amadhlozi gunstig te stemmen, zodat ze de kwade geesten uit zijn kraal zullen verdrijven, en daarvoor wil hij nu naar de verre en machtige toverdokter gaan om raad te vragen.

Het is de altijd durende angst voor de geesten, de eindeloze strijd tussen hoop op bescherming van de goede geesten, en vrees voor de aanvallen van de kwade geesten, waarin het volk van de Afrikaanse binnenlanden al zo vele eeuwen gevangen is.

Ook Vundla met zijn familie leeft in die spanning voort.

Opgejaagd van de ene angst naar de andere, immer bedreigd door onzichtbare duistere machten.

Na enkele dagen keert Vundla met de elfjarige Mambi terug naar zijn kraal, en nog twee dagen later arriveert de toverdokter om uit te zoeken wie de schuldige is aan de vele tegenslagen.

MaWanda die op deze middag in het woud is om wilde groenten te zoeken, wordt dan plotseling door een innerlijke onrust gedreven om spoedig naar de kraal terug te gaan.

„Kom — zegt ze tegen Bonisa die haar helpt — ik moet naar mijn hut; ik voel dat er iemand op mij wacht”.

Bij aankomst in de kraal staat ze een ogenblik als verlamd, het schijnt alsof haar geest uit haar wegtrekt.

Ze kreunt erbarmelijk als ze in de kraal voor Vundla's

hut de toverdokter ziet zitten. Een voorgevoel van naderend onheil benauwt haar.

De ogen van de medicijnman flitsen wild heen en weer als hij MaWanda ziet staan, en onmiddellijk strekt hij z'n arm naar haar richting uit en spreekt met een stem, die vanuit de grond schijnt te komen:

„Zij is het....., zij is de schuldige”.

Een loodzware stilte valt over alle aanwezigen. Met gebogen hoofd wankelt MaWanda haar hut in.

We zullen de amadhlozi vragen waaraan zij schuldig is, vervolgt de toverdokter met dezelfde onderaardse stem (De meeste toverdokters zijn buiksprekers).

Hij staat op en Vundla volgt hem naar MaWanda's hut.

In de hutopening hurkt de medicijnman neer, hij haalt een oud vies leren zakje uit de buidel die aan zijn lenderiem hangt, en schudt dat zakje leeg. Kleine botjes en werveltjes van apen en slangen rollen over de rode zandgrond.

In de hut zit Bonisa stijf tegen haar moeder aangeschoven in grote spanning te kijken wat de tovenaar doet.

Zijn grove zwarte hand neemt de werveltjes op, schudt de botjes tussen de holte van zijn handen dooreen, en werpt ze dan met enig dof gemompel in de hut voor MaWanda neer.

De arme vrouw kreunt en hijgt van angst.

Bonisa schuift nog dichter tegen haar moeder aan. De medicijnman komt nu in de hut en bestudeert de wijze waarop de beentjes over de grond verspreid zijn. Daaruit moet hij lezen wat de wens van de geesten is.

Dit duurt lang, heel lang. Diepe rimpels trekken over het gelaat van de tovenaar, terwijl hij onverstaanbare woorden laat horen.

MaWanda beeft; wat zal er gebeuren? Eindelijk heft de medicijnman zijn hoofd op, kijkt MaWanda streng aan en spreekt: „De geesten van uw voorouders wensende geest van uw zoon-
tje in de geestenwereld bij zich te hebben”.

Een kreet van diepe moedersmart ontsnapt MaWanda's lippen.

Opnieuw werpt de medicijnman de werveltjes voor MaWanda op de grond, om nu te lezen op welke wijze het kind moet sterven. Aaah....., hij ziet het duidelijk, het kind mag geen voedsel en geen drinken meer hebben, dan zal binnen enkele dagen de geest van het kinderlichaam worden losgemaakt en kan het naar de geestenwereld gaan. Dan zullen de amadhlozi tevreden

zijn, en Vundla zal voorspoed krijgen.

Voor dit advies vraagt de medicijnman een betaling van een gezonde koe, die hij zelf uit de kudde uitzoeken zal als Nkwee en Sikla met de dieren thuiskomen.

Als de onbarmhartige medicijnman die avond met de koe de kraal verlaat om naar zijn dorp terug te keren, blijft er een moedeloze diep geschokte familie in Vundla's kraal achter.

De dagen, die nu volgen, zijn voor MaWanda vol van diepe smart. Het klagelijke geschrei van het kind kan ze niet meer aanhoren, en toch moet het.

Vundla, haar man, veracht haar. Hij zegt dat ze nog nooit voorspoed in zijn familie gebracht heeft, en hij moest nog wel de prijs van zeven koeien voor haar betalen als bruidschat.

Die zeven koeien was ze beslist niet waard.

Ze kan immers niet zo vlug werken als de andere vrouwen, haar kind Bonisa heeft de schapen laten verdwalen, en nu hebben de geesten het leven van het jongetje opgeëist. Nee, Vundla kan geen vriendelijk woord meer tegen haar spreken; hij haat haar.

Mambi wil niet meer bij MaWanda in haar hut wonen, zij wil liever bij MaMoyo zijn, want ze is bang dat de geesten uit MaWanda haar ook kwaad zullen doen. Alleen Bonisa blijft dicht bij haar moeder en probeert haar zoveel mogelijk te helpen.

Op een morgen als Vundla het woud ingegaan is om te jagen zegt MaWanda tegen haar dochtertje dat ze naar de kraal van Tukula gaat om raad te vragen, of het broertje nog mag blijven leven.

Bonisa moet nu in de hut blijven, op het vuurtje letten dat het niet uitgaat, en er voor zorgen dat het broertje niet zo huilt. Aah!! maar dat is moeilijk! Als MaWanda weggegaan is, knielt Bonisa bij het jongetje neer. O wat huilt hij toch verschrikkelijk!

Zijn stemmetje is schor van het schreeuwen, zijn kleine knuistjes liggen stijf in elkaar geknepen op de magere schouderdjes.

Ze probeert de oude deken van antilopevacht over hem heen te leggen, zodat de vliegen en insecten niet op zijn lijfje kunnen komen, maar wild schopt hij het weg.

Zijn gehuil wordt als angstig geschreeuw, zoals de hyena's 's nachts in het woud laten horen.

Broertje zal nu wel gauw sterven, want dat is het bevel van de toverdokter; de geesten van de voorouders willen de geest

van haar broertje ook bij zich hebben in hun geestenwereld.

Bonisa weet nog goed hoe verdrietig haar moeder was toen de medicijnman zei, dat broertje geen eten en geen drinken meer mocht hebben. Vader Vundla had ook boze en harde woorden gesproken, omdat haar moeder zei dat ze niet wilde dat haar broertje zou sterven. Toen was haar vader woedend, hij nam een stok en wilde MaWanda slaan..... ja, en toen had moeder gezegd dat het goed was. Ze was natuurlijk bang voor de stok en voor de toverdokter en voor de geesten.

Daarna kreeg broertje geen eten meer. Maar een enkele keer, als niemand het zag, liet MaWanda een handje vol water in z'n mondje glijden.

Soms nam moeder hem op haar arm en liep naar de opening van de hut. Ze keek dan heel lang naar het broertje, en dan huilde moeder, maar niemand mocht het merken.

„Bonisa....., je moet met mij meegaan”, zegt ineens een stem in de hutopening.

Ze schrikt ervan, want ze was zo aan het denken over de toverdokter en het broertje, dat ze niet gemerkt heeft dat MaWanda weer teruggekomen is.

Vlug staat ze overeind, blijft opeen kleine afstand voor haar moeder staan en vraagt: „Wat moet ik voor u doen?”

Moeders bevelen zijn kort en Bonisa gehoorzaamt direkt.

„Je moet houtjes op het vuur stapelen, zodat het lang zal gloeien, het mandje met maisdeeg meedragen en de slaapmat en antilope deken meenemen”.

Als Bonisa alles handig in elkaar heeft gerold, neemt MaWanda haar zoontje in haar handen en laat hem in de draagdoek glijden, die ze over haar rug heeft geknoopt.

De mand met mais zet ze op haar hoofd, daarop legt ze de opgerolde mat en deken, om daarna met een kort bevel aan Bonisa de hut te verlaten.

De andere vrouwen van Vundla staan voor hun eigen hut en kijken hen somber zwijgend na; ze weten waar MaWanda naar toegaat, en dat geeft hun angst. O, als Vundla het bemerkt, wat zal hij boos zijn!

Met grote stappen gaat MaWanda over het bospad langs de kraal van Nkube, en Bonisa volgt haar. Moeder zegt niets, en Bonisa zegt ook niets.

Ze is met de kudde schapen van haar vader, en met Nkwee met de ossen wel vaak heel ver het bos in geweest, maar zo, ver als haar moeder nu gaat, nee....., zover is ze nog nooit geweest.

En moeder loopt maar verder....., steeds verder....., en het bos wordt donkerder, de bomen zijn zo hoog, de varenplanten hebben zulke grote bladeren, zodat ze zich klein en bang gaat voelen.

Het bospad gaat steil naar beneden, naar een klein riviertje, daar gaat MaWanda even zitten om te rusten. Ze haalt het jongetje uit de draagdoek en probeert hem water te laten drinken, dat ze met haar hand uit het riviertje schept.

Maar hij wil niet drinken; met zijn vuistjes slaat hij haar hand weg, hij schopt en schreeuwt.

Dikke tranen persen uit z'n donkere oogjes en lopen over zijn magere rimpelige lijfje.

MaWanda's hoofd buigt over het jongetje heen en in haar ogen komen ook tranen. Bonisa wordt er ook al bedroefd van. Alles is zo vreemd op deze morgen, en broertjes gehuil klinkt zo luid door het stille bos.

Moeder tilt broertje weer in de draagdoek, en dan gaat ze door het riviertje. Het water is niet hoog, ze kunnen gemakkelijk over de steenklippen lopen.

Het bospad aan de overzijde is maar heel smal, en al spoedig is er helemaal geen pad meer. Soms staat MaWanda stil, ze kijkt naar de zon en naar de bomen, zoekend kijkt ze rond naar alle kanten.

De struiken groeien hier zo dicht opeen, het schramt langs hun benen en armen. Bonisa pakt de rok van haar moeder stijf vast; ze is bang in dit verre vreemde woud, en moeder loopt maar verder....., steeds maar verder....., door het schemerige oerwoud.

Lang....., heel lang duurt de tocht. Ze gaan weer door een rivier, maar die is breed en stroomt zo snel. MaWanda voelt hoe Bonisa haar stijf vastgrijpt als ze door het water gaan, dat met kracht om hen heen spoelt.

Gelukkig komen ze er goed door, er zijn geen krokodillen te zien. Weer moeten ze verder....., steeds verder naar het zuiden. Bonisa wordt moe, ze kan bijna niet verder, en dan ineens staat MaWanda stil....., ze staart voor zich uit....., en Bonisa ziet ook iets....., het is wit en groot....., het schittert in het zonlicht.

Hier is het huis van de „witte man”, zegt MaWanda zacht.

O, Bonisa's ogen worden groot van verwondering. Ze kent alleen maar de hutten uit hun eigen kraal en omgeving, maar dit huis, groot..... en wit..... en er zitten veel kinderen en vrou-

wen voor het huis op de grond; daar wordt ze verlegen van. Ze slaat beide handen voor haar ogen en durft niet goed te kijken.

MaWanda schijnt ook verlegen te zijn. Ze gaat tussen de struiken op de grond zitten en staart aandachtig naar het witte gebouw.

„Hier woont de „witte man”, die sterke medicijnen heeft om boze geesten uit de mensen te verdrijven”, vertelt ze aan Bonisa.

Als ze even samen stil op de grond tussen de struiken hebben gezeten, begint broertje weer zo erg te schreien; dan moet MaWanda wel opstaan en verder lopen.

O....., de witte man komt zelf naar hen toelopen.

Zijn gezicht is blank, zijn haar is wit, zijn kleren zijn wit, Bonisa houdt de handen voor haar ogen, en gluurt voorzichtig door de kieren tussen haar vingers.

De „witte man” praat vriendelijk tegen haar moeder. Hij kijkt naar broertje, legt zijn hand op broertjes hoofd en zegt: „Och..... och.....”

Wat zou dat betekenen, misschien een toverwoord?

Aaah.... gelukkig komt een zwarte verpleegster uit het witte huis naar hen toe, zij spreekt direkt tegen MaWanda in haar eigen taal. Dan gaan ze het witte huis binnen, terwijl Bonisa haar hoofdje tegen de rok van haar moeder verbergt.

Jhula, de zwarte verpleegster, neemt broertje op haar arm mee in een kamer van het ziekenhuis, waar zoveel vreemde en mooie dingen staan, dat Bonisa niet weet hoe ze moet kijken.

Het veiligste vindt ze het om de handen voor de ogen te houden, en alleen als de witte man niet naar haar kijkt, durft ze haar handen iets weg te schuiven.

„Kom maar kijken, dat ik broertje ga wassen”, zegt Jhula, terwijl ze naar een wasteil toeloopt.

Bonisa houdt stijf haar moeders rok vast, maar als de witte man naar haar kijkt, en zegt dat ze naar het broertje moet gaan, dan zucht ze diep en loopt er schuw naar toe.

Jhula draait aan een glimmend ding, en helder spetterend water stroomt in de teil. Bonisa kan een kreet van schrik niet verhinderen, maar Jhula begint te lachen en zegt: „Aaah....., jij zag nog nooit water dat zelf kan lopen?”

„Aaah....., je moet bij ons blijven, dan zal ik je veel mooie dingen laten zien!”

Als broertje even later schoon gewassen is, krijgt hij wat kleren aan, en gaat de witte man het jongetje bekijken, terwijl hij aan MaWanda veel vragen stelt.

„Hoe is de naam van het jongetje?”

„Hij kan immers nog niet lopen”, antwoordt MaWanda.

„Krijgt hij pas een naam als hij kan lopen?” vraagt de zendingeling.

„Ja”.

„Waarom krijgt hij nu geen naam?”

„Misschien sterft hij”.

„Als u hem geen eten geeft, dan sterft hij zeker. Waarom geeft u het kind niet voldoende eten?” De stem van de witte man klinkt streng.

MaWanda fluistert zacht: „De mais is op”.

„Eet u zelf ook heel weinig?”

MaWanda knikt en zucht diep. „Als er genoeg mais in uw kraal was, zoudt u het jongetje dan voldoende geven?” vraagt de zendingeling.

„Ja, dan zou ik veel aan hem geven”, zegt de vrouw toonloos.

De witte man, die geen vertrouwen heeft in de antwoorden

van MaWanda, loopt naar Jhula en zegt tegen haar in een taal, die Bonisa niet kan verstaan: „Neem het meisje mee naar buiten, en vraag haar waarom het broertje geen eten krijgt”.

„Kom, we gaan naar buiten, naar de andere kinderen”, zegt Jhula, terwijl ze Bonisa meeneemt, die verlegen staat te dralen.

Met wat vriendelijkheid en grapjes in hun eigen negertaal, helpt de zwarte verpleegster Bonisa gauw over haar verlegenheid heen.

Ze ziet hoe de andere inlandse kinderen, die bij het ziekenhuis zijn, vrolijk rondlopen, en spelletjes doen, en zingen.

Het duurt dan ook niet lang, of Bonisa vertelt aan Jhula, dat de toverdokter bij hen geweest is, en broertje nu geen eten meer mag hebben, omdat zijn geest naar de geestenwereld moet gaan.

„Aaah..... aaah....., en je moeder is bang voor de toverdokter, aaah....., onze witte dokter uit dit ziekenhuis is een wijze man, hij zegt, dat de toverdokters leugenaars zijn. En ik geloof dat”, zegt Jhula heel beslist.

„Onze witte dokter heeft een mooi boek, vol woorden van grote wijsheid. In dat boek is geschreven over de grote Koning, Die zieke mensen beter kan maken; de toverdokters uit ons land zijn leugenaars!”

Bonisa kijkt en luistert aandachtig naar Jhula en vraagt: „Is de „witte man” een witte toverdokter?”

„Aaah....., nee, hij is een Umfundisi, een dienstknecht van Nkulu-nkulu, van Jehova. Blijf bij ons in het ziekenhuis, dan mag je ook luisteren als Umfundisi uit het Heilige Boek vertelt”.

De zending spreekt in het ziekenhuis nog een lange tijd met MaWanda. Ze zit vermoeid, in elkaar gezakt op de stoel.

Het hoofd treurig voorover gebogen, haar handen bewegen zenuwachtig over haar rok.

„Nee....., o nee....., ik kan hier niet blijven, ik moet terug naar onze kraal; voordat de nacht komt, moet ik thuis zijn”.

„De reis is te ver voor een vrouw, die zo vermoeid is — zegt hij vriendelijk — blijf hier één nacht, en morgen als de nieuwe dag komt, kunt u terug gaan”.

Maar in MaWanda's ogen ligt schrik als ze zegt:

„Nee....., o nee, mijn man weet niet dat ik hier ben, en hij zal mij straffen, als ik niet thuis ben om de kraalgrond te ve-

gen voordat de nacht komt!"

„Dan breng ik u naar uw kraal terug, met de auto, dan kan ik aan uw man vertellen, dat Bonisa en haar broertje op de zendingspost blijven totdat het jongetje helemaal sterk is", biedt de zending haar aan.

Een hevige angst trekt over het gelaat van de arme vrouw.

Ze slaat de handen voor haar gezicht en begint te kreunen, ineens staat ze op en loopt de deur uit. Op de veranda van het ziekenhuis komt juist Jhula aanlopen met Bonisa, die al vrolijk lachend rondkijkt.

Jhula, die al een paar jaar in het zendingsziekenhuis werkt, is een verstandig meisje en begrijpt heel vlug wat er aan de hand is. De zending is inmiddels ook naar buiten gekomen en daar op de veranda probeert Jhula de klagende vrouw te kalmeren.

„Luister naar Umfundisi — zegt Jhula troostend — hij is een man met wijze woorden. Hij zal wijze woorden spreken tegen uw man Vundla. Umfundisi zal medicijnen meenemen voor alle zieken van uw kraal".

De wanhopige blik in de ogen van MaWanda geven Jhula medelijden en ze vraagt: „Umfundisi, mag ik met u meegaan om deze vrouw naar haar kraal te brengen?"

„Aaah....., dat is goed, Jhula, dan brengen we meteen nog twee patiënten weg, die vandaag ook naar huis mogen".

Zo kan MaWanda nog een paar uren op de zendingspost blijven bij Bonisa en het jongetje. Ze mogen de grote slaaphut bekijken, waar Bonisa nu 's nachts zal slapen.

Een oude negervrouw komt naar hen toe, neemt MaWanda's arm vast en zegt: „Aaah..... jij komt uit het land waar het licht nog niet schijnt. Maar vrees niet....., het volk, dat in de duisternis woont, zal een groot licht zien....., Hij, Die het Licht der wereld is, is nu gekomen in ons land van duisternis".

De oude vrouw veegt met een punt van haar schortje langs haar ogen, de tranen druppen neer, als ze verder spreekt:

„Hebt u nooit gehoord van de „zwarte danseres" uit Kimba? Dat ben ik. Vroeger deed ik niets liever dan dansen en feestvieren en bierdrinken. Op alle feesten van de opperhoofden werd de „zwarte danseres" uitgenodigd om te zingen voor de geesten.

Ja, ik was zwart....., zwart van de zonden....., ik woonde in het land van de duisternis....., maar het licht is gekomen. Mijn zwarte hart is nu vol licht....., Inkosi Jesu (Koning Jezus)

bracht het licht in mijn ziel, en Hij zoekt meer zwarte zondaren om hen in het licht te brengen”.

De oude rimpelige hand houdt MaWanda's arm nog vast, en de bevende stem vraagt dringend: „Oooh, blijf hier bij ons op de zendingspost. Ik zal je vertellen over het grote Licht, en Umfundisi zal voorlezen uit het Heilige Boek van Jehova”.

Het zijn voor MaWanda allemaal zulke vreemde woorden, zij begrijpt niet wat het betekent, maar ze zegt: „Mijn kinderen blijven hier — ze wijst naar Bonisa — vertel haar over dat licht....., help haar om het licht te vinden”.

Dan strompelt ze naar buiten, ze zoekt de schaduw van een Tshabélaboom en gaat daar zitten wachten totdat de zendeling en Jhula haar vragen om in de auto te stappen.

O, dat is vreemd, ze huivert ervoor.

Eén van de andere vrouwen, die meerijden, maar al aan de auto gewend zijn, troost haar dat het niet gevaarlijk is, maar ze moet wel een doek voor haar neus en mond houden, want er is een vergiftigde damp van kwade geesten in de motor van de auto. Die damp heet benzine. Huuu....., die is gevaarlijk om te ruiken, zeggen de vrouwen, dan gaat je kracht weg, en kun je niet meer hard werken!

Dit is een nieuwe vrees voor MaWanda, ze duwt een punt van haar rok stijf tegen haar neus, zodat ze bijna geen adem meer halen kan. Aan alle kanten voelt ze bedreigingen van kwade geesten om zich heen, overal waar ze komt.

Als de motor van de auto gaat ronken, sperren MaWanda's ogen zich wijd open van angst. Ze kreunt verschrikt en wil uit de rijdende auto springen.

Jhula houdt haar vast en probeert haar rustig te maken.

De andere vrouwen lachen erom. Zij zijn al vaker met de auto van de zendingspost meegereden en zijn aan het geluid van de motor gewend.

Dicht bij de Lupanda-rivier stopt de zendeling zijn auto voor een kraal. Daar woont één van de vrouwen, die nu dankbaar en genezen naar huis kan gaan.

Terwijl de zendeling met haar meegaat om haar familie te begroeten, fluistert MaWanda tegen Jhula: „Zorg goed voor mijn kinderen....., laat de witte man niet in onze kraal komen....., als de maan dood geweest is en weer leeft, kom ik de kinderen halen....., ik ga nu alleen naar huis.....”

Ze laat zich snel uit de auto glijden en verdwijnt onmiddellijk in het dichte bos.

Jhula kijkt haar na. Ze begrijpt de angst, die de vrouw voor de toverdokter heeft, nu ze haar kind, dat de hongerdood moest sterven, zonder zijn toestemming naar de zendingspost gebracht heeft.

Arme vrouw, denkt Jhula, ze zullen in de avonddienst in het ziekenhuis ook voor haar bidden, of ze uit de angst en duisternis verlost mag worden.

Zo gaat MaWanda alleen naar haar kraal terug.

6. Op de zendingspost.

Voor Bonisa begint er op de zendingspost een nieuw leven. De eerste dagen waren wel wat vreemd, maar de oude negervrouw MaRunda is zo vriendelijk voor haar, en de zendeling praat veel tegen haar, over het broertje en over haar moeder, zodat haar vrees voor al de nieuwe dingen van het ziekenhuis heel snel verdwenen is.

Er is de hele dag zoveel te zien en te horen, dat ze maar hoopt dat broertje nog heel lang in het ziekenhuis moet blijven.

Elke dag komen er nieuwe patiënten naar de zendingspost, zodat de slaaphut, waar ook Bonisa slaapt, helemaal vol is.

Umfundisi heeft gezegd, dat er niemand meer bij mag.

Maar als er dan weer zieke mensen komen, dan zegt de vrouw van de zendeling: „Ach, laat ze toch maar blijven, de mensen zijn ziek, en ze zijn al zo vaak bedrogen door de medicijnmannen van hun eigen volk; laten wij hen toch helpen!”

* Er komt een meisje van twaalf jaar, haar arm is zo dik en opgezwollen dat Umfundisi en de verpleegsters er verschrikt naar kijken. Het meisje is vreselijk bang, want ze is weggevlucht uit haar dorp, en alleen naar de zendingspost gekomen.

De toverdokter zou terug komen in hun dorp om haar zieke arm weer te behandelen, maar ze is zo bang, want de medicijnman heeft al een paar keer een snijwond in de gezwollen arm gemaakt, en daar poeder en kruiden ingewreven om de kwade geest er uit te jagen.

Er kwam een brandende pijn in haar arm, het werd steeds erger. Uit vrees voor die toverdokter is ze nu naar het zendingsziekenhuisje gekomen.

Umfundisi doet een operatie aan haar arm, en na enkele dagen wordt de arm dunner en de pijn trekt weg. Een dankbare blijde lach ligt over haar gezicht als ze weer gezond naar huis mag gaan.

Op een middag, als Bonisa over het terrein van het ziekenhuis loopt, hoort ze een klagelijk gehuil tussen de struiken.

Ze loopt ernaar toe, buigt de takken van de struik wat opzij en ziet daar een jongen op de grond liggen.

Hij kreunt en roept: „Mijn ogen....., o mijn ogen....., o help mij toch”.

„Aaah..... — zegt Bonisa — wie ben jij?”

„O, mijn ogen....., mijn ogen....., waar ben ik toch?”

Jhula, die altijd alles ziet en hoort wat er op de zendingspost gebeurt, komt aanlopen en hurkt bij de jongen neer.

„Wie ben jij.....? hoe kom je hier.....?” vraagt ze.

„Ach, help mij toch....., o mijn ogen”.

Met vlugge stappen gaat Jhula naar het ziekenhuis, roept aan Amos, de Afrikaanse verpleger, dat hij met een brancard moet komen, en dan gaat ze het laboratorium binnen om de zending te zoeken.

„O, Umfundisi....., o zijn ogen zijn zo ziek”, zegt ze hijgend.

„Welke ogen?” vraagt hij.

„Aaah....., de ogen van de jongen, die buiten ligt, hij lijdt veel pijn”.

„Vertel mij waar hij is, Jhula”.

Even later hurkt de zendeling neer bij de jongen, die half verscholen onder de struik ligt. Voorzichtig tillen ze hem op de brancard, die Amos brengt.

De jongen ziet er verschrikkelijk uit.

Zijn magere armen liggen als levenloze voorwerpen langs het opgezette lichaam. De ribben tekenen scherp door de zwarte huid heen, de opgezwollen buik van de hongeroedeem is afgedekt met wat oude vodden.

Maar het ergste van alles zijn de ogen.

Dik opgezet en rood zijn de randen van zijn ogen, het vuil van de ontsteking is met harde randen opgedroogd om de oogleden heen, een aantal kwellende vliegen kruipen ongehinderd over de zieke ogen. De jongen heeft geen kracht meer om zijn handen op te tillen en de vliegen weg te jagen.

„Hoe is je naam, kleine vriend?” vraagt Umfundisi hem.

„Oooh....., mijn ogen....., mijn ogen, er is vuur in mijn ogen!” is het antwoord van de jongen.

„Breng hem in de behandelkamer, Amos, we zullen eerst zijn ogen verdoven, de arme jongen lijdt veel pijn. Maar vertel mij eens, Amos, hoe komen deze ogen zo ziek?”

„Aaah....., u vraagt het mij, Umfundisi, ik zal u een antwoord geven, dat al in uw hart is. Zijn de toverdokters en medicijnmannen uit ons land geen leugenaars en bedriegers?”

De vergiftige medicijnen van een toverdokter vernielden de ogen van deze jongen, maar u bent een dokter met wijze woorden en goede medicijnen, misschien kunt u zijn ogen nog beter maken”, antwoordt Amos hoopvol.

„Je weet — zegt Umfundisi — dat ik geen ogen kan genezen. Dat kan alleen de Heere, de Grote Medicijnmeester doen, maar we zullen de beste medicijnen gebruiken en bidden aan de Heere of Hij door Zijn kracht de ogen wil genezen”.

In de kleine behandelkamer van het ziekenhuis druppelt de zendeling wat oogdruppels voor verdoving in de zieke ogen van de jongen.

In zijn angst jammert hij: „Oooh....., nee....., mijn ogen....., er is vuur in mijn ogen”.

„Aaah..... — zegt Amos, de Afrikaanse verpleger — wees niet bang voor de dokter, hij haalt het vuur uit je ogen. Je weet, als er vuur is, en men gooit er water op, dan verdwijnt het vuur, nu..... zo doet Umfundisi ook voor jou. Hij doet druppels water in jouw ogen, en daarmee dooft het vuur, wees moedig en je voelt straks dat het vuur in je ogen geblust is”.

De jongen voelt zich gerustgesteld door Amos' woorden en probeert te zwijgen.

„Umfundisi — vraagt Jhula wat verlegen — gisteren hebt u in het Heilige Boek gelezen, dat de Heere zegt:

„Zonder Mij kunt gij niets doen”. Gaat u nu eerst vragen of de Heere ons wil helpen om deze ogen beter te maken?”

De zendeling kijkt haar even verblijd aan en antwoordt:

„Je hebt goed geluisterd, Jhula, toen ik uit de Bijbel las, ja, we zullen straks bidden voor deze jongen. Maak eerst de operatiekamer klaar, dan zal ik hem zo spoedig mogelijk helpen, misschien kunnen we zijn ogen nog redden met de hulp van de Heere”.

Op een eenvoudige houten operatietafel wordt de zieke jongen neergelegd.

De brandende pijn uit zijn ogen is iets verdwenen, hij zucht en spreekt langzaam: „Het vuur verdwijnt....., maar ik zie geen licht....., ik ben in het land van de duisternis”.

„Ja, kleine vriend — zegt de zendeling, terwijl hij de magere hand van de jongen vastneemt — dat heb je goed gezegd, jij bent in het land van de duisternis. Misschien verlang je ernaar om het licht weer te zien?”

„Wie zou niet verlangen naar het licht?” zucht de jongen.

„Aaah..... — antwoordt Amos snel — Als je niet weet, dat je in het donker bent, verlang je ook niet naar licht”.

De jongen beweegt zijn hoofd en zegt: „Ik weet, dat ik in de donkerheid ben, ooh....., ik verlang naar licht”.

„We zullen voor je bidden, of je het licht mag zien”, antwoordt de zendeling.

Ze staan met zijn drieën om de simpele operatietafel, de zending, Amos, de trouwe zwarte helper van hem, en Jhula, de Afrikaanse verpleegster.

De hoofden zijn in eerbied gebogen, terwijl de zendeling in eenvoudige woorden, in de inlandse, Afrikaanse taal van de zieke jongen, de nood van het kind aan de Grote Medicijnmeester bekend maakt.

Met diepe ernst en in afhankelijkheid van de zegen van de almachtige God bidt de „witte man” om het licht terug te mogen brengen in de bijna blinde ogen.

Ernstiger en nog gevoeliger zijn zijn woorden, als hij bidt om het licht van de Zon der Gerechtigheid voor het donkere heidenhart van de zieke jongen.

„Waar is die „Grote Medicijnman”, Die mijn ogen nieuw

licht zal geven?" vraagt de jongen.

En dan ineens, nerveus schokkend met zijn lichaam, roept hij: „Nee....., het kan niet....., nee, er is geen vee meer”.

Vragend kijkt de zendeling naar Amos, die onmiddellijk met een brede lach over zijn zwarte gelaat antwoordt:

„Aaah....., Umfundisi, hij denkt, dat er vee betaald moet worden voor de operatie van zijn ogen, aaah....., er was nog nooit een Afrikaanse medicijnman, die zieke mensen hielp zonder betaling van vee of mais”.

„Vertel hem, Amos — zegt de zendeling — dat ik een dienstknecht ben van de „Grootste Medicijnmeester” van heel Afrika, maar die geneesheer vraagt geen betaling van vee of geld. Hij helpt zondaren die in nood zijn. Hij heeft Zelf alles betaald wat nodig is om zieken te genezen en om het Licht te brengen in de donkere harten”.

Amos, die zelf vanuit het heidendom een christen is geworden, vertelt op begrijpelijke manier aan de jongen over het offer, dat éénmaal Gods Zoon bracht, waardoor Hij de volle prijs betaalde om genezing en verlossing te geven....., maar..... — vertelt Amos hem nadrukkelijk — zolang jij niet weet, dat je ziel in de duisternis woont, zal je nooit verlangen naar het licht, dat alleen Christus, Gods Zoon, kan geven”.

In de kleine ziekenkamer voor de ernstige patiënten is een plaatsje leeggemaakt voor Zenja, die na de oogoperatie een goede verzorging nodig heeft.

Als Amos even later over het terrein langs het ziekenhuisje loopt langs de struiken, ziet hij vantussen de takken een zwart gezicht met donkere scherp turende ogen op zich gericht.

Hij buigt de takken vaneen, en kijkt in een nerveus vertrokken jongensgezicht.

„Aaah....., ben je ziek — vraagt Amos — blijf niet onder deze struik zitten, hier kan Umfundisi geen zieken helpen”.

„Nee, ik ben niet ziek, ik bracht mijn broer hier, wat gebeurt er met hem?" vraagt de jongen schuw.

„Is Zenja jouw broer? Welke toverdokter heeft zijn ogen vernield?" De stem van Amos klinkt dreigend.

„Hij was een dure medicijnman”, zegt de jongen.

„Vertel mij, hoeveel koeien betaalden jullie daarvoor om zijn ogen te laten vernielen?"

„Wij betaalden een mooie koe, maar zijn ogen werden steeds erger, en ik slaap bij hem in de hut. Deze nacht klaagde en

jammerde hij de gehele nacht, dat er vuur in zijn ogen was.

Ik kon geen ogenblik slapen. Daarom moest hij vandaag weer naar dezelfde toverdokter. Maar hij wilde niet, daarom bracht ik hem hier”.

„Waarom bracht je hem niet toen zijn ogen nog maar een beetje ziek waren. Onze Umfundisi heeft toch beste medicijnen voor alle ogen?” ondervraagt Amos hem verder.

„De toverdokter zal een vloek uitspreken over elke familie, die een zieke naar deze zendingspost brengt”, antwoordt hij.

„Waarom breng je hem nu wel? Ben je niet bang dat er nu een vloek over jou komt?”

„Nee....., niemand zal weten dat ik Zenja hier gebracht heb”.

„Wat vertel je dan als je thuiskomt?”

„Aaah....., als ik mijn zieke broer bij de toverdokter moet brengen, en in het eenzame woud komt een leeuw om mij aan te vallen, moet ik dan niet vluchten? En als ik later terug kom en zoek mijn broer, en ik vind hem niet, aaah..... misschien heeft de leeuw hem gedood”.

„Aaah..... aaah..... — antwoordt Amos — je bent dus van plan om leugens te vertellen als je thuis komt. Leugens zijn zonden tegen het gebod van God. Je moet aan je familie vertellen, dat Zenja hier is, en Umfundisi heeft goede medicijnen voor zieke ogen. Als hij beter is, komt Zenja weer terug. Waar is de kraal waar jullie wonen?”

De ogen van de jongen worden schichtig: „Nee..... — zegt hij geschrokken — Wij wonen naar het zuiden....., ver naar het zuiden, maar Zenja mag nooit weer thuiskomen”.

Met een onverwachte sprong schiet hij tussen de struiken uit en rent het bos in, zo snel hij kan, maar hij gaat naar het noorden!

Amos loopt weer door om zijn werk voor de zendeling te doen. Hij begrijpt dat de jongen zijn woonplaats niet wil noemen uit vrees voor de toverdokter. De woonplaats van Zenja weten ze dus niet, en zal Zenja ooit zelf willen vertellen waar hij woont?

Elke avond om zes uur houdt de zendeling in de gang van het zendingsziekenhuis voor de patiënten een dagsluiting.

De lange gang, waaraan de drie ziekenzaaltjes liggen, is dan vol met lopende patiënten. Hun familieleden, die op het zendingsterrein in de hutten verblijven, komen op het geluid van

de fluittonen van Amos, de verpleger, ook aanlopen.

Ook zij komen luisteren naar het lezen uit het heilige Boek van de Heere.

De ziekenzaaltjes hebben geopende ramen naar de gang, ook de zaaldeuren staan open, zodat de patiënten die in bed moeten blijven, toch kunnen horen wat in de gang gesproken wordt.

Jhula heeft het ledikant van Zenja vlak voor een raamopening geschoven, en ze fluistert nog vlug tegen hem:

„Luister goed Zenja, Umfundisi gaat vertellen uit de Bijbel, hij zal ook voor jou bidden”.

Zenja kan met het verband voor zijn ogen niets zien, maar zijn oren zet hij wijd open om geen woord te missen van wat de zendeling gaat spreken.

Zo zitten daar meer dan honderd zwarte kinderen en vrouwen en een paar mannen op de roodstenen vloer van het ziekenhuisje, stijf tegen elkaar aangeschoven, met de ruggen tegen de wit gekalkte gangmuur.

Midden in de gang staan twee stoelen, daar zitten de zendeling en zijn vrouw, zuster Mary, op.

Naast de zendeling staat Amos, de zwarte Afrikaanse verpleger, en aan de andere zijde op de grond naast zuster Mary zit de oude MaRunda.

En in die grote groep stijf tegen elkaar aangedrukte mensen, zit ook Bonisa, juist tegenover de zendeling.

O, dit is telkens het mooiste ogenblik van de gehele dag, want nu gaat Umfundisi vertellen, en zij wil luisteren, steeds meer wil ze horen van de geschiedenissen uit het heilige Boek!

De oude MaRunda heeft tegen haar gezegd, dat Umfundisi geen „witte tovenaars” is, zoals ze eerst dacht, maar een dienstknecht van de almachtige God, Die in de hemel woont.

En de Grote Koning, Jezus Christus, is de machtige Medicijnmeester, Die hun ziekten genezen, en hun angst voor de geesten wegnemen kan.

De zendeling gaat staan.

Hij heeft het boek van de Heere opengeslagen in zijn handen en kijkt even de gang door of allen stil zijn en luisteren.

In gespannen aandacht staren de vele donkere ogen nu naar de witte man, terwijl hij uit Gods Woord voorleest over de grote Koning, Die gesproken heeft:

„Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neem Mijn juk op u, en leert van Mij

dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uwe zielen. Want Mijn juk is zacht, en Mijn last is licht", Matth. 11 : 28-30.

Daarna spreekt de zending: „We zullen aan de Heere bidden om een zegen over Zijn Woord, dat we gelezen hebben”.

Allen gaan staan, ook de kinderen staan overeind, en over de vele gebogen, donkere hoofden wordt door Umfundisi een gebed uitgesproken.

Een smeekbede om genade, een gebed om de krachtige werking van God de Heilige Geest in de harten der mensen.

Alleen de Heilige Geest kan in de harten der heidenen nieuw leven geven, en een nieuw licht ontsteken in hun diepe geestelijke duisternis, waardoor zij zullen geloven dat alles wat in Gods Woord geschreven is, de waarheid is.

Dit gebed is een smeekbede, die door lucht en wolken heen dringt, en opstijgt tot voor de troon van God, Die gesproken heeft:

„Eis van Mij, en Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting”.

In de naam van Gods Zoon wordt hier gebeden om deze onwetende heidenen tot een erfdeel en een bezitting van Christus te maken. Opdat zij voor Christus als hun Koning leren buigen, en Zijn lof en heerlijkheid door vele volken gezongen zal worden.

Na het gebed gaan allen weer op de grond zitten en gaat de zending vertellen over de teksten, die voorgelezen zijn.

Umfundisi's ogen kijken de mensen aan, lang en rustig, zodat het heel stil wordt in de gang van het ziekenhuis.

Iedereen kijkt nu naar de witte man, die gaat vertellen.

„Bent u wel eens vermoeid geweest.....?” vraagt hij.

„Zo erg vermoeid, dat u verlangde naar rust.....?”

De aandacht onder de mensen is merkbaar, ze staren onafgebroken naar de zending, die met rustige duidelijke woorden in de inlandse taal verder spreekt.

„Als je een grote kalebas met water hebt gevuld in de rivier, of bij de waterbron, en je hebt die veel keren per dag kilometers ver op je hoofd naar de kraal gedragen, dan zijn de vrouwen en meisjes vermoeid, dan verlangen zij om die last van de waterkruik van zich af te zetten, dan verlangen zij naar..... rust.....”

Umfundisi kijkt naar de mensen, die rechts en links van hem op de grond zitten, en wacht voordat hij verder spreekt.

.....als je zware lasten moet dragen.....

De vrouwen knikken toestemmend en Bonisa denkt aan haar moeder, aah..... MaWanda is ook zo moe, als ze water moet dragen uit de rivier.

De zendeling vertelt verder: „Als je zware manden met maiskolven moet dragen, en als je grote bundels brandhout uit het bos op je schouders naar de hutten moet brengen, dan ga je ook verlangen naar rust.

Je hoofd en je rug gaan buigen onder de zware lasten, zodat je het bijna niet meer kunt dragen, ooh..... dan verlang je ernaar om die lasten van je af te leggen. Als er iemand tegen je zou zeggen, terwijl je zo vermoeid bent, dat je bijna bezwijkt: „Geef mij die last van je schouders maar, dan zal ik het voor je dragen en u mag rust hebben”, ooh....., zou u dan niet blij zijn en dankbaar?”

De vrouwen en meisjes kijken naar Umfundisi, ze knikken met hun hoofd, ja, ze zijn vaak erg moe van de zware vrachten, die ze moeten dragen.

„Maar..... — spreekt de zendeling, en zijn stem klinkt zo dringend, dat ze allen wel moeten luisteren — er is een last, die nog veel, véél zwaarder is dan de zwaarste last van hout, water, of van mais, die u ooit hebt gedragen.

Dat is de last van de zonde, die u allemaal meedraagt in uw leven.

En wat is zonde.....? Weet u wat de zonde is?”

Hij zwijgt even, zoekend gaan zijn ogen vol ernst over de donkere hoofden.

„Wie kan vertellen wat de zonde, en de last van de zonde is?” herhaalt hij zijn vraag.

De mensen schuiven wat onrustig heen en weer op de grond, ze weten wel wat Umfundisi bedoelt.

Dan gaat de oude MaRunda staan, wat beverig leunt ze tegen de stoel van zuster Mary en fluistert een antwoord.

Zuster Mary vraagt haar om wat duidelijker te spreken, zodat alle mensen het kunnen verstaan.

MaRunda's stem is nog zacht als ze antwoordt:

„Alles, wat tegen de wil en het heilige gebod van God is, dat is zonde”.

„Amos, spreek jij haar woorden opnieuw, zodat alle mensen het kunnen verstaan”, zegt zuster Mary tegen de Afrikaanse verpleger.

Amos' stem klinkt luid door de gang, en galmt door de open ramen naar de ziekenzaaltjes.

„En wat is de last van de zonde, die zo zwaar drukt?” vraagt Umfundisi verder. MaRunda's antwoord is weer zacht, maar Amos herhaalt het met duidelijke stem:

„De vloek van de heilige Wet, want in Gods Woord is geschreven: „Vervloekt is een ieder, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der Wet om die te doen”.

Nu keert de zendeling zich naar MaRunda en vraagt haar, of zij zelf die last van de zonde gevoeld heeft.

O ja, ze had het als een drukkende last op haar ziel meege dragen. Ze had gedanst voor de opperhoofden bij de heidense feesten van de geestenaanbidding. Dat was zonde tegen Gods heilige Wet. Daardoor was de vloek van de Wet over haar leven gekomen.

Die vloek was als een ondragelijke zware last op haar ziel geweest. Dat had zij gevoeld, toen er een zendeling in hun dorp kwam en over Gods heilige Wet preekte.

Toen kon ze niet meer dansen, en bierdrinken en feest vieren, want haar hart was door Gods Geest aangeraakt.

De zendeling was daarna nog een paar keer in hun dorp geweest en had verteld over de grote Koning „Inkosi Jesu”.

Vrees en liefde voor de almachtige God, van Wie zij nog nooit eer gehoord had, was in haar ziel gekomen. Een droefheid zoals ze nog nooit eer had gevoeld, kwam in haar hart.

Een bedroefdheid over haar zonden, de vele.... ontelbaar vele zonden tegen het gebod van de grote Schepper.

En toen had Umfundisi gesproken uit het heilige Boek, over het bloed van Gods Zoon, dat reinigt van alle zonden.

En ze geloofde dat ze alleen dáárdoor verlost kon worden van de zware last van schuld en angst, die op haar drukte. In haar duistere hart was toen door het geloof de kracht van dat bloed gekomen.

De last van de zonde was van haar afgenomen, een rust daalde in haar ziel, de schuld en de vrees waren er niet meer.

Er was toen licht in haar ziel gekomen. Het Licht van Jezus Christus, de Zon der gerechtigheid.

O, wat was haar leven toen anders geworden.

Er kwam vrede, blijdschap, liefde tot de Heere en tot haar naasten, en ook heimwee. Veel heimwee naar het Woord van God.

Amos herhaalt met duidelijke stem het getuigenis van de oude bekeerde danseres MaRunda. Vroeger was ze overal in het land bekend als de „Zwarte danseres” uit Kimba, en nu is

ze door de arbeid van de zending een christin geworden!

Zuster Mary luistert ontroerd, en een stilte hangt tussen de mensen, die op de grond zitten.

Bonisa schuift wat naar voren om MaRunda beter te kunnen zien. Ze kan haar ogen niet van de oude vrouw afhouden. O, MaRunda kijkt nu ook naar haar, en zuster Mary kijkt haar aan, zouden ze merken dat ze zo goed luistert?

Bonisa wil alles onthouden!

Als ze weer terug zal gaan naar huneigen kraal, wil ze alles aan haar moeder vertellen. De zendeling gaat weer spreken, maar eerst gaan zijn ogen over alle mensen of ze wel luisteren.

Kijkt Umfundisi nu naar haar, terwijl hij vraagt:

„Heb je zo ook de zonde in je ziel gevoeld als een zware last, waar je graag van verlost wilt worden?”

„Dan staat er in Gods Woord: „Komt tot Mij, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven”.

Er worden nog een paar psalmverzen gezongen, waarbij het tweestemmige gezang als een prachtig koor door de gang en de ramen van het ziekenhuis klinkt en verder ruist tussen de bomen van het woud door, als een loflied tot Gods eer.

7. Bonisa, een dwalend schaap.

Na afloop van de avonddienst daalt de schemer snel neer, en worden op de veranda en in de zalen de olielampen aangestoken.

De zusters controleren de zieken, die in de zaaltjes liggen, en de familieleden gaan bij hun slaaphutten nog een tijdje bij het houtvuur zitten.

Bonisa is op het muurtje van de veranda gaan zitten en kijkt naar de bedrijvigheid om zich heen. Haar broertje ligt nu in de zaal in zijn ledikantje, en zij mag nog even rondlopen totdat zuster Mary en Jhula de deuren van het ziekenhuis gaan sluiten.

Ze heeft zoveel om aan te denken, ze ziet en hoort zoveel nieuwe dingen, waar in hun eigen kraal nog nooit over verteld is. Vooral wat de zendeling een paar dagen geleden verteld heeft uit het heilige Boek, daar moet ze steeds aan denken.

Aan de Grote Herder, Die Zijn schapen nooit alleen laat, maar ze altijd veilig thuis brengt.

Umfundisi heeft gesproken over de schapen van de goede Herder, dat zijn de kinderen en de mensen, die bekeerd zijn en in Hem geloven, en die Hem volgen. Die zullen nooit verloren gaan.

Maar al de kinderen en mensen, die geen schapen van de kudde van Koning Jezus zijn, die zullen wel verloren gaan en in een eeuwige duisternis komen.

Die woorden kan Bonisa niet vergeten....., en zij is geen schaap van die grote Herder....., zij is een kind dat de geesten aanbidt. Zij draagt een amulet om haar hals, waarin de kracht van de voorouders is om haar te beschermen, en dan ben je

geen schaap van de kudde van „Inkosi Jesu”.

Een hand rust even op Bonisa's schouder.

Ze kijkt op en ziet Umfundisi naast haar staan; vriendelijke ogen van de zending kijken haar aan.

Verlegen gaat ze ineens overeind staan en maakt een buiging voor hem. Een glimlach glijdt over zijn gezicht, hij gaat op het muurtje zitten en zet het meisje naast zich neer.

„Bonisa, woon je graag bij ons op de zendingspost?” vraagt hij.

Het duurt even voordat zij antwoord geeft, haar handjes schuiven over het muurtje, en terwijl ze naar de grond staart, zegt ze zacht:

„Ik ben geen schaap van „Inkosi Jesu”, en ik durf niet altijd in de donkere nacht te zijn”.

Dit antwoord van het zwarte meisje geeft bewogenheid in het hart van de blanke man. Er is een stil gebed in hem om wijsheid, hoe hij met dit heidenkind moet spreken.

„Waarom ben je bang voor de donkere nacht, Bonisa? — vraagt hij haar — In de nacht mag je toch in jullie hut bij het vuur slapen, dan is er toch geen gevaar?”

Bonisa kan niet direkt antwoord geven.

O, ze wil aan deze vriendelijke zending alles vertellen, over haar schapen, die weggedwaald waren, en over die vreselijke angstige nacht in het donkere woud.

Maar misschien zal Umfundisi dan ook boos op haar zijn, als hij dat hoort. Ze zucht een paar keer heel diep, slingert haar benen onrustig heen en weer, en blijft naar de grond kijken.

De zending, die begrijpt, dat er iets in het kind leeft, wat ze niet gemakkelijk durft te vertellen, blijft rustig naast haar zitten en wacht.

Jhula is klaar met de patiënten, ze sluit de deuren van het ziekenhuisje, en loopt met zuster Mary over de veranda naar buiten.

Bij het muurtje blijven ze stilstaan.

Zuster Mary ziet haar man naast Bonisa op het muurtje zitten en kijkt hem vragend aan. Uit een kleine wenk van de zending begrijpt ze, dat ze niet op hem moet wachten.

Ze begrijpt, dat haar man met Bonisa wil praten.

Zuster Mary weet, dat de persoonlijke gesprekken met de inlanders zo belangrijk zijn in hun zendingswerk. Er is meest te

weinig tijd om met de patiënten en hun familieleden te spreken.

Maar wanneer het een enkele keer wel kan, dan moeten zulke ogenblikken met een biddend hart benut worden.

De olielampen op de veranda en aan de muren van het ziekenhuis geven een zacht lichtschijnsel in de snel vallende duisternis.

Het gonzen van de insekten in het lamplicht, en het sjirpen van de krekels in het gras, kondigen de Afrikaanse nacht aan.

Achter het ziekenhuis mekkeren de schapen, die juist de nachtkraal binnengedreven zijn.

Bonisa heft haar hoofdje luisterend omhoog, ze hoort het mekkeren van de schapen, ooh..... nu lijkt het wel of ze weer thuis is in de kraal van Vundla, op die vreselijke avond....., nu wil ze alles aan Umfundisi vertellen.

Zuster Mary heeft in hun kleine zendingswoning het avondeten klaar gemaakt, en kijkt uit het raam naar buiten.

Het duurt lang voordat haar man komt.

Zou hij nog steeds met Bonisa op het muurtje zitten, of zou er een patiënt gebracht zijn?

Buiten is de donkere stilte van de pas gevallen nacht.

Een ezel balkt, de schapen mekkeren in de nachtkraal, een nachtzwaluw vliegt met ratelende vleugelslag langs het raam.

Vanuit de donkerte nadert langzaam een vage lichtbundel over het bospad, dat hun woning met het ziekenhuis verbindt.

Dat zal haar man wel zijn.

Zuster Mary loopt naar buiten het licht tegemoet. Ze draagt zelf ook een lantaarn mee, die de grond flauw verlicht; er kunnen slangen op het bospad zijn.

In de smalle, droge rivierbedding, halverwege het pad, ontmoeten ze elkaar.

„Je hebt lang op mij gewacht, Mary”.

„Ja, maar ik wist dat je belangrijk werk deed”, antwoordt ze begrijpend.

„Je bedoelt, dat ik naar Bonisa luisterde?”

„Ik dacht, dat je tegen haar praatte”.

„Och....., ik heb meer geluisterd dan gesproken — en dan op bewogen toon gaat hij verder — O Mary, ik kan je niet zeggen wat ik voelde, toen dat kind vertelde over haar angsten, en het harde leven, dat ze thuis in haar kraal heeft.

Arm, arm kind....., een dwalend schaap zonder herder....., dwalend in de duisternis van dit DONKERE AFRIKA”.

Ze lopen samen het bospad over, dat naar de heuveltop leidt; daar blijven ze lange tijd staan.

De lucht is dicht en donker, aanzwellende en wegzakkende drumtonen golven door de nacht. Er is maar zo weinig tijd om samen te spreken over hun grote opdracht tot de zendingsarbeid, om de Evangelieboodschap aan dit onwetende volk te brengen.

Maar hier, staande op een heuveltop van de Lupanda-bergen, in de flauwe lichtschijs van hun lantaarns, vertelt de zending aan zijn vrouw de geschiedenis van Bonisa, die hij van het meisje zelf gehoord heeft.

Er komt een zoete nachtwind, die de diepste duisternis verdrijft. Een donkerblauwe nachthemel wordt zichtbaar. De vormen van bossen en heuvels tekenen zich af tegen het firmament.

„Mary....., hoeveel duizenden mensen zouden er in al die hutten wonen, zover als wij nu kunnen zien, naar het noorden, het zuiden, het oosten en westen....., allen mensen met een onsterfelijke ziel.

O, wat kunnen wij toch weinig doen voor zo ontelbaar veel heidenen. We moeten bidden of de Heere meer arbeiders wil uitzenden. De oogst is zo groot....., zo ontzettend groot....., en de arbeiders zijn zo weinig”.

„Ja, en de hulp, die wij op onze zendingspost kunnen geven, is niet meer dan een paar druppels water in een oceaans van ellende en dood in dit grote, grote Afrika”, antwoordt ze hem.

„Het is ook zo moeilijk om de zieken, die er de laatste weken komen, weer terug te sturen naar hun verre dorpen — gaat ze verder — vooral de vrouwen met de kleine kinderen, ik kan ze niet meer opnemen, de zaaltjes zijn overvol, de mensen liggen stijf opééngepakkt tussen en onder de bedden.

We moeten proberen een afdeling erbij te laten bouwen”.

„We hebben geen geld meer, Mary”.

„De Heere heeft ons al zo vaak geholpen en ons gebed verhoord, laten we toch op Hem vertrouwen. Als we meer mensen kunnen opnemen in het ziekenhuis, dan kunnen we ook aan hen uit Gods Woord vertellen.

O, ik zou wel duizenden mensen in ons ziekenhuisje willen helpen, en hun vertellen over de macht en liefde van Christus.

Ach, hoeveel mensen gaan hier ongetroost de dood in omdat zij niet kunnen bidden. In duizenden hutten liggen de kinderen en vrouwen in grote angst en ellende en eenzaamheid, en zij kunnen niet bidden:

Ik ben nooddruftig, arm en naakt;
O God, mijn Helper uit ellenden!
Haast U tot mij, wil bijstand zenden;
Uw komst is 't, die mijn heil volmaakt''.

Starend over de donkere wouden, waar in de hutten van de inlandse bevolking zo nameloos veel leed geleden wordt, staan de twee zendelingen op de top van een heuvel, in de flauwe lichtschijn van hun lampen.

Ze staan er heel lang.

Ze spreken samen over hun grote taak om aan de heidenen, die nog zo onwetend en duister zijn, te vertellen over de heilige Wet van Gods geboden. En over Christus, de opperste Herder, Die deze geboden volkomen onderhouden heeft.

De onschatbare waarde van elke mensenziel wordt door hen gevoeld, en er is een heilig en vurig verlangen in hun hart om ook de meest onwetende heidenen tot de kennis van het Evangelie te brengen.

Ze weten, dat ze in hun arbeid zo afhankelijk zijn van Gods zegen, en dat alleen God Zelf de harten der heidenen kan openen om hen te vernieuwen tot christenen.

Maar zij hebben van hun Koning de opdracht gekregen:

„Gaaf dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; lerende hun onderhouden alles, wat Ik u geboden heb''.

In de zendingswoning knielen in die avond twee mensen neer, om de zorgen van hun arbeid, en de nood en het verdriet van de vele zieken uit hun zendingsziekenhuis in het gebed aan de almachtige God te vertellen.

Met bewogenheid van hun hart wordt gebeden om de vervulling van de belofte, die de Heere Jezus Zelf éénmaal aan Zijn discipelen gaf:

„Ik heb nog andere schapen, die van dezestaf niet zijn, deze moet Ik ook toebrengen, en zij zullen Mijn stem horen, en het zal worden één kudde, en één Herder''.

Het is een gebed in het geloof, dat de opperste Herder uit dit „Donkere Afrika'' ook nog schapen zal toevoegen tot die grote kudde, waarvan Hij gezegd heeft: „Mijn schapen horen Mijn stem, en ze volgen Mij. En Ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid''.

In de dagen, die volgen, is het zo druk in het ziekenhuis, dat de zendeling geen tijd kan vinden om nog eens met Bonisa te praten.

Er wordt een jongen op de zendingspost gebracht, die in de rivier door een krokodil aangevallen is. Zijn dijbeen is stukgebeten, het wordt een operatie, waarbij gelukkig het been gespaard blijft.

Een andere jongen heeft met het houthakken in het woud met de bijl in zijn voet gehakt, zodat er twee tenen af zijn.

Er wordt ook een jongen gebracht, die telkens een bloedneus heeft. Huuuu....., daar zijn ze allemaal huiverig van. Er moeten wel zeer vijandige geesten deze jongen betoverd hebben, zodat er nu een kwade geest in zijn lichaam is, die het bloed door zijn neus wegduwt.

Ook zuster Mary en Jhula hebben het de gehele dag zo druk, dat ze op de dag geen tijd kunnen nemen om met Bonisa te praten.

Maar 's avonds, bij de avonddienst in de gang van het ziekenhuis, dan spreekt de zendeling zo eenvoudig over de Bijbel, zodat zelfs de kinderen luisteren, en dan ziet hij de gespannen aandacht op Bonisa's gezichtje.

Dan vertelt hij steeds over de grote Herder, Die ook zoekt om dwalende schapen uit Afrika bij Zijn grote kudde te voegen.

En die schapen kunnen nooit meer verloren gaan!

Inkosi Jesu, de grote Herder spreekt ook tegen de kinderen van dit volk: „Laat de kinderen tot Mij komen, en verhindert ze niet”.

Op de dag als de zon schijnt en in de bossen de vogels zingen, dan gaat de oude MaRunda vaak lange wandeltochten maken door de wouden, over de heuvels, dieten zuiden van de Lupanda-rivier liggen.

MaRunda weet precies de plaatsen in het woud te vinden waar het beste rietgras groeit, om mooie mandjes van te vlechten.

Bonisa mag vaak mee, en MaRunda leert haar waar ze het rietgras kan vinden. Ze leert haar ook welke boomwortels ze moet zoeken om van het sap van die wortels verf te maken.

Een klein deel van het geplukte rietgras moet rood of blauw geverfd worden om figuren in de mandjes te vlechten.

MaRunda leert aan Bonisa om touw te draaien van de boomschorsvezels van sommige bomen.

Slaapmatten knopen, boomschors kloppen voor omslagdoeken en rokjes, leert ze op kunstige manier.

Zo gaan de dagen snel voorbij, en bij al dit werk en deze tochten door de bossen vertelt de oude MaRunda haar ook over het grote Licht van het Evangelie, dat door het geloof in Christus in haar ziel en haar leven gekomen is.

Het is voor Bonisa een wonderschone wereld, die haar even toeglanst, als MaRunda en Umfundisi over Inkosi Jesu vertellen, maar in háár hartje leeft nog de angst voor de donkere nacht, die komen zal en nooit meer zal veranderen in een blijde morgen, als ze geen schaap van de kudde van de grote Herder worden zal.

Umfundisi heeft nu al zo vaak verteld over de machtige Koning, Die gezegd heeft: „Laat de kinderen tot Mij komen”, en haar gevraagd of ze verlangen had om naar Hem toe te gaan.

O, ze luistert dan heel goed, maar hoe kan zij verlangen naar een koning, die ze niet kan zien, een koning uit het boek van de zendeling? En als je een schaap van de kudde van die grote Herder bent, dan mag je geen amulet meer dragen, en dat geeft Bonisa angst.

O nee, ze zal nooit de amulet met de bescherming van de voorouders van haar hals durven doen, want dan kunnen alle vijandige geesten haar betoveren. Nee....., dat durft ze niet.

Maar als je geen schaap wordt van de goede Herder, dan zul je verdwalen, en kom je in de donkere nacht, die nooit ophouden zal.

Een donkere nacht, die nog veel erger zal zijn dan de nacht in het woud, toen ze de schapen moest zoeken.

Zo komt er een strijd in het kinderhart. Een strijd tussen licht en duisternis.

En dan gebeurt er iets wonderlijks in Bonisa.

Er breekt iets open, diep binnen in haar donkere, angstige hartje.

Een kleine vlam van nieuw leven gaat gloeien in haar kinderziel. Een nieuw leven ontwaakt in haar geest, van liefde en verlangen naar Hem, Die gezegd heeft: „Laat de kinderen tot Mij komen.....”

Een wonderlijk gevoel van heimwee en liefde tot Inkosi Jesu vervult haar.

O, nu zou ze dicht bij Hem willen zijn, nu verlangt ze er naar een schaap van Hem te zijn, om dan nooit, nooit weer bij Hem vandaan te dwalen.

Bonisa is in het woud, MaRunda heeft haar gestuurd om rietgras te plukken, want de oude vrouw heeft een zere voet en kan nu niet zo ver lopen.

Onder aan een heuvel, ten oosten van de zendingspost, knielt het zwarte meisje in het bos neer. Zo heeft Umfundisi het gezegd en zo heeft MaRunda het haar geleerd.

God is heilig, als de mensen Hem aanbidden, dan mogen ze voor die almachtige God neerbuigen, om aan de Grootste aller koningen te vragen om hulp en bescherming.

Haar kindergebed is zo eenvoudig en zo klein. Ze vraagt alleen maar: „Inkosi Jesu, mag ik dicht bij U komen? Ik wil zo graag een schaap van Uw kudde zijn, en altijd bij U blijven”.

Als Bonisa terug komt op de zendingspost en het rietgras voor de mandjes bij de oude MaRunda gebracht heeft, zoekt ze naar Umfundisi, om het aan hem te vertellen.

Zojuist is er een zieke jongen binnengedragen, die door de zending in de ziekenkamer behandeld wordt; daarom gaat ze op de veranda op de grond zitten, en wacht.

De grootmoeder van de jongen is meegekomen en zit ook op de veranda op de grond. Vanuit de behandelkamer klinkt het angstige geschreeuw van de jongen; hij heeft veel pijn.

Ooh..... wat kreunt hij.

„Aaah..... — fluistert grootmoeder tegen een paar vrouwen, die daar ook op hun beurt wachten om door de zending geholpen te worden — er is een slang in zijn maag. Hij is betoverd. Onze medicijnman uit de vallei kon de slang niet wegjagen, daarom brachten wij hem hier, aaah..... de witte man moet sterke medicijnen hebben om deze boze slang uit zijn lichaam te verdrijven”.

Bonisa kijkt de grootmoeder aan en zegt: „Umfundisi is veel sterker dan de toverdokter, want Inkosi Jesu helpt hem”.

„Eééh..... — zegt de oude vrouw, ze spuugt vol minachting naast zich op de grond — jij bent klein, wat weet jij van de macht van onze medicijnman?”

„Inkosi Jesu is de grootste Medicijnmeester. Hij kan alles; Hij heeft de blinde ogen van Zenja weer beter gemaakt, die door de toverdokter verknoeid waren”.

De oude vrouw schuift wat dichtter naar het meisje toe, ze blaast als een boze kat en snauwt:

„Eééh....., spreek zo niet tegen mij, anders laat ik je betoveren”.

„Als je een schaap van Inkosi Jesu bent, kun je niet betoerd worden en nooit meer verdwalen”, antwoordt ze in haar eerste kinderlijke geloofsvertrouwen.

De grootmoeder keert nu vol minachting haar rug naar het meisje en kijkt naar de bossen, vanwaar in de verte het gestadige ritme van de drumtroffels roffelt.

Ergens wordt de tam-tam geslagen om de kwade geesten buiten de kraal te houden.

Bonisa blijft wachten, maar Umfundisi komt niet; hij is steeds bij de zieke jongen, die denkt, dat er een slang in zijn maag is. Hij kreunt en roept telkens weer: „hij bijt....., o, hij bijt in mij”.

Het is weer avond, de dagsluiting voor de patiënten in de gang van het ziekenhuis is geëindigd.

Alle vrouwen en kinderen zoeken de hutten voor het nachtverblijf op en de lopende patiënten gaan naar de grote slaaphut.

Bonisa blijft dralen bij het muurtje van de veranda, waar Umfundisi 's avonds al een paar keer met haar gesproken heeft.

Ze verlangt zo om het aan hem te vertellen, over dat nieuwe dat in haar hartje gekomen is, de liefde voor Inkosi Jesu. Maar ze vindt het ook moeilijk, want ze kan nog niet goed begrijpen, hoe ze nu hij de Heere kan komen om altijd bij Hem te blijven.

De zendeling, die in het ziekenhuis een drukke dag achter zich heeft, voelt zich erg vermoeid en verlangt naar de rust van zijn woning.

Hij haast zich over de veranda naar buiten.

In zijn haast geeft hij nauwelijks aandacht aan het zwarte meisje, dat bij het muurtje van de veranda staat en zo aandachtig naar hem kijkt.

Hij loopt haar voorbij, maar beseft even later dat hij een paar belangrijke aantekeningen, die hij moet gebruiken om een rapport op te stellen, in het laboratorium heeft laten liggen.

Met dezelfde haast keert hij over het ziekenhuisterrein terug en dan ziet hij dat Bonisa nog steeds bij de veranda staat.

Aaah.... hij zal tegen haar zeggen, dat ze naar MaRunda in de slaaphut moet gaan, maar ineens ziet hij de vragende uitdrukking in de donkere kinderogen, en de gespannen trekken op haar gezicht.

Met dezelfde haast keert hij terug.

Hij bemerkt nu aan haar gehele houding, dat ze op hem wacht.

Hij aarzelt. Hij wil naar zijn woning om te schrijven, er moet een ingewikkeld rapport gemaakt worden, dat de eerste uren zijn volle aandacht vraagt.

Moet hij nu weer zijn kostbare tijd gebruiken om met dit kind te praten? Ach, hij heeft het nu al zo vaak gedaan, steeds hoopt hij bij de inlanders enig resultaat te bemerken van de prediking van het Evangelie. De mensen tonen zich blij en dankbaar voor de goede behandeling, die ze krijgen als ze ziek zijn, uit beleefdheid luisteren ze ook nog als hij uit Gods Woord vertelt. Maar een werkelijke verandering in hun ziel, een geestelijk begrijpen van de boodschap van het Evangelie is er maar zelden.

Dit maakt hem wel eens moedeloos. Vooral als hij veel tegenwerking van de medicijnmannen uit de omgeving bemerkt, die de mensen opstoken tegen de zending en een wantrouwen tegen de Bijbel verspreiden.

In de laatste zachte lichtgloed van de wegzinkende zon ziet hij Bonisa voor hem staan.

Onweerstaanbaar komt de gedachte weer in hem: „Arm kind, een dwalend schaap zonder Herder....., dwalend door de duisternis van het „donkere Afrika”.....

Bij dit verblijf van enkele weken op de zendingspost is de lichtglans van het Evangelie om haar heen, maar hoe zal het verder in het leven van dit kind gaan als ze met haar hart vol heidense onkunde terug zal komen in de duisternis van hun familieleven?

Zal zij ook éénmaal zonder Herder de nacht van de eeuwige duisternis ingaan?

Deze gedachten roeren zijn ziel en geven hem de rust om toch weer met haar te spreken.

„Verlang je weer naar je moeder en de familie, Bonisa, of wil je graag bij ons op de zendingspost blijven?” vraagt hij haar.

Wat een wondere tere gloed glanst er in de ogen van het kind als ze zegt:

„Ik verlang naar Inkosi Jesu, wilt u mij vertellen hoe ik bij Hem kan komen?” In die kinderstem hoort hij de klank van het heimwee en het verlangen van haar hart.

De blanke man is bewogen door dit antwoord, dat hij niet verwacht had. Een blijdschap trekt door hem heen. Zou het

hart van dit heidenkind dan toch geopend worden om de Heere Jezus als haar Koning en Verlosser te gaan zoeken?

Het meisje gaat op het muurtje van de veranda zitten, als een stille aanwijzing om daar nog verder te praten.

De zendeling neemt plaats naast het kind, en bidt weer zijn stille gebed om wijsheid van God, zijn Zender te ontvangen, wat hij tot het kind zeggen moet.

„Bonisa, de Heere Jezus is de heilige en machtige Koning, Hij heeft gezegd: „Laat de kinderen tot Mij komen.....”, als jij verlangt om bij Hem te komen, dan vraagt die grote Koning aan jou om iets voor Hem mee te brengen, wil je dat?”

Ze schrikt als Umfundisi dit zegt, ze staart even in diepe aandacht naar de verte, waar achter dichte wouden en regenrivieren de kraal van haar familie is.

De zendeling ziet het zwarte gezichtje vol spanning en denkrimpels, starend naar de bossen.

Donkere bedroefde ogen van het kind kijken hem aan als ze antwoordt:

„Aaah....., ik kan niets meebrengen, mijn moeder heeft niets en mijn schaap..... mijn zwartkop is dood..... ik heb ook niets”.

„Bonisa, de Heere Jezus vraagt niet om vee of andere bezittingen, daar vragen alleen de medicijnmannen om. De Heere vraagt aan jou om iets dat je wel hebt. Hij vraagt om jouw hart, wil je dat aan Hem geven?”

„Ja”.

In dit ene antwoord ligt de diepe klank van een overgave van heel haar kinderziel aan de grote Koning.

De schemering van dit avonduur glijdt snel weg in de donkerte van de Afrikaanse nacht. Een nacht waarin de maan „dood” is.

Op het terrein van het ziekenhuis zijn nog vaag de silhouetten van bomen en struiken zichtbaar, maar spoedig zijn ze opgenomen in de totale duisternis.

Deze aanblik is voor de zendeling een aanleiding om met het meisje daarover te spreken.

„Bonisa, als het in de hut van je moeder heel donker is, wanneer er geen enkel lichtstraaltje of gloed van het houtvuur is, kun je dan zien of de grond van de hut vuil is?”

Het kind glimlacht wat verbaasd: „Aaaah,..... nee”.

„Wanneer er een koning bij jullie op bezoek wil komen, maakt je moeder de hut dan eerst schoon, zodat al het vuil

eruit is? Ja natuurlijk, voor een koning moet alles schoon en ordelijk zijn. Jouw moeder kan 's nachts in het donker niet zien waar het vuil is, maar overdag, als het licht in de hut schijnt, dan ziet ze het vuil wel, en kan ze het weghalen voordat de koning komt.

Zo is het nu ook in jouw hart, Bonisa, juist zo als de hut in jullie kraal. Jij verlangt ernaar dat Inkosi Jesu in jouw hart komt, maar dan moet je hart toch schoon zijn, om de Geest van die heilige en machtige Koning Jezus Christus te ontvangen? Is er ook veel vuil en kwaad, dat uit jouw hartje weggeruimd moet worden?"

Het meisje kijkt ernstig nadenkend naar Umfundisi, dan glijdt een beminnelijke glimlach van schijnbare onschuld over het kindergezicht. Een vrolijke blik twinkelt in haar zwarte ogen en ze zegt:

„Nee, mijn hart is nu schoon en wit, want ik ben vriendelijk tegen u”.

De zendeling bemerkt met enige verbazing, dat zelfs dit kind van ongeveer acht jaar al doordrongen is met de heidense opvatting die eenmaal de Zulu koning Mzilikazi aan zijn volk leerde met deze uitspraak:

„Wanneer ik vriendelijk ben, en er een blijde glans op mijn gelaat is, dan is mijn hart schoon, en licht en onschuldig.

Maar wanneer ik boos en vijandig ben, dan is op dat ogenblik mijn hart vuil, en donker en schuldig”.

Umfundisi bemerkt zo vaak bij de inlanders, met wie hij spreekt over de zonde tegen Gods Wet, en over de schuld en onreinheid van hun ziel, dat er dan een zeer innemende vriendelijke blik in hun ogen komt, omdat ze denken dat ze daarmee rein en onschuldig zijn.

Het kwaad, dat bedreven is, geeft in hun ziel geen schuldgevoel tegenover de heilige God.

„Bonisa, als jij denkt dat jouw hartje niet vuil is, dan komt dat, omdat het nog donker in je hart is, dan kun je het verkeerde niet zien, juist zoals in de hut van je moeder.

Zij kan in donkere nacht het vuil op de grond ook niet zien, maar als het licht erin schijnt, dan ziet ze het en gaat het schoonmaken.

Zolang het in jouw hart donker is, kan je het kwaad van de zonden niet zien, maar als de Heere Zijn licht in jouw hart laat schijnen.... ooooh, dan zie je al het verkeerde dat er in is.

Het wordt nu nacht, Bonisa, je moet naar de slaaphut

gaan, maar we zullen eerst aan de Heere vragen of Hij Zijn licht in jouw hart wil schijnen, zodat je zelf kunt zien of het schoongemaakt moet worden”.

Ze mag met de zendeling meelopen naar zijn kleine spreekkamer in het ziekenhuis en daar knielen ze neer bij een eenvoudige houten bank.

Een blanke zendeling en een zwart kind buigen voor de Heere. De zendeling bidt, het meisje luistert.

Haar oren en hartje staan open; elk woord dringt in haar kinderziel naar binnen. Umfundisi bidt met eenvoudige woorden in de inlandse taal van het meisje, om het licht van Gods Geest in haar kinderhart te laten schijnen, zodat zij haar zonden zal leren kennen, en zij Christus als haar Verlosser zal zoeken.

Daarna haalt hij de aantekeningen uit zijn laboratorium en brengt Bonisa naar de grote slaaphut.

De oude MaRunda staat in de deuropening van de hut te wachten en moppert tegen het kind dat ze zo laat komt.

Maar Umfundisi legt even z'n hand op haar hoofd en zegt vriendelijk:

„Goede nacht Bonisa, bid veel om het licht”.

„Goede nacht Umfundisi, ik zal het niet vergeten”.

8. De amulet.

Een epidemie van tropische dysenterie, kinkhoest en mazen teistert het Lupanda reservaat.

Hete stormachtige windvlagen drijven de ziektebacillen van het ene dorp naar het andere. Wolken van stof en vuil worden door de wind opgejaagd, om enkele honderden meters verder weer neer te dwarrelen op een volgend huttdorp.

De hete wind draagt zwermen muskieten en mestvliegen mee, waardoor de infectie snel verspreid wordt.

Veel inlanders zoeken een toevlucht op de Lupanda zendingspost. Sommige vrouwen en kinderen zijn omgeven door een wolk van vliegen als ze bij het zendingsziekenhuis aankomen.

Deze vliegen zijn een kwelling voor de kinderen met ontstoken ogen.

De bosgrond voor het Lupanda ziekenhuis is een vluchtelingenoord geworden. Talloze vrouwen zitten daar met hun van koorts rillende kinderen op hulp te wachten.

De ziekenzaaltjes zijn tot de laatste meter grond met patiënten gevuld. De zieken liggen ook tussen en onder de bedden.

Umfundisi en zuster Mary, Jhula en Amos en de inlandse nurses komen handen tekort om iedereen te helpen.

Het besmettingsgevaar is groot, daarom vertelt zuster Mary aan de inlanders dat de patiënten met kinkhoest en dysenterie in aparte barakhutten ondergebracht moeten worden.

De mensen moeten er ook voor zorgen, dat de mestvliegen niet op hun voedsel komen, want die verspreiden de ziekte ook.

De zwarte patiënten kijken elkaar verbaasd aan, ze beginnen te lachen. De vrouwen fluisteren tegen elkaar: „O, die domme blanke mensen...., ze denken dat vliegen ziekten kunnen geven, aaah.... die witte mensen begrijpen niet dat alle ziekten door „de geesten” gebracht worden. De toverkracht van vijandige

geesten, die verspreiden de ziekten, aaah.... wat zijn die blanke mensen nog dom. Maar de medicijnen van de „witte man” zijn goed, héél goed, veel beter dan van onze eigen medicijnmannen”.

Daarom zijn ze ook met hun zieke kinderen naar de zendingspost gekomen.

Het aantal zieken op de zendingspost wordt zo groot, dat er geen onderdak meer beschikbaar is. Alle slaaphutten zijn ook vol.

Tientallen moeders moeten de nachten in het bos bij het ziekenhuis doorbrengen.

Gevlekte hyena.

Er worden houtvuren aangelegd, die in de nacht fel branden.

De rode vlammen laaien hoog op in de donkere nachten. De mensen liggen op hun slaapmatten dicht bij het vuur, de antilope- en koeihuiden stijf om zich heen gerold.

De mannen en jongens hebben een wijde cirkel van doornboomtakken gemaakt, als een beschermende muur rondom

de groep inlanders die buiten moet slapen.

Soms is het gejam van de jakhalzen en het akelige lachende geluid van de hyena's heel dichtbij. Maar enkele mannen houden de wacht bij de vuren, gewapend met zware knotsen.

De dieren blijven al op een afstand als ze de vuren zien, en door de haag van doorntakken durven ze ook niet heen te dringen.

Na enkele dagen raken de medicijnen in het ziekenhuis op.

Dat is een grote beproeving. De zendeling raakt oververmoeid.

Moedeloosheid overvalt hem. „O, Mary — zegt hij op een avond tegen zijn vrouw — nu kunnen we geen injecties meer geven, en de medicijnen zijn bijna op, en ik heb geen oogzalf meer voor de kinderen. Wat zullen de mensen nu zeggen, als ik ze zonder behandeling en zonder medicijnen, zo ziek als ze zijn, naar hun hutten terug moet laten gaan?”

Toen ik in hun kralen kwam, heb ik hun gevraagd om met hun zieken naar de zendingspost te komen. En nu ze komen, kunnen we hun geen medicijnen geven”.

In moeilijke ogenblikken van zorgen en beproeving is er in het hart van zuster Mary de lichtgloed van het geloof in Gods wijze regering.

Zij spreekt haar man moed in, en vertelt hem dat God met alle beproevingen Zijn wijze bedoeling heeft.

Misschien zal de Heere juist nu aan de mensen willen tonen, hoe groot Zijn almacht is.

Die avond, bij de dagsluiting in het ziekenhuis, vertelt de zendeling in het gebed zijn zorgen aan de Heere.

Hij vraagt om hulp voor de vele zieken die er zijn. Hij vertelt over de nood, daar de medicijnen op zijn.

Hij bidt aan Nkulu-nkulu om hulp, zodat de inlanders zullen zien en geloven dat alléén God de Redder uit alle nood is.

In de grote slaaphut kan de oude MaRunda die nacht niet in slaap komen. Ook zij is vervuld met zorg over de vele zieken, waar geen medicijnen meer voor zijn.

De oude Afrikaanse vrouw knielt op haar slaapmat en bidt om Gods hulp.

Bonisa, die haar slaapmat naast MaRunda heeft, luistert met eerbied naar de woorden van deze oude zwarte christin, en ze bidt zachtjes mee.

Als de eerste morgenschemer nauwelijks zichtbaar is, wordt

MaRunda weer wakker. Ze verlaat de slaaphut en loopt naar het huis van Umfundisi.

De zendeling staat voor het raam en staart naar de lucht, waar het vroege morgenlicht de duisternis van de nacht tracht te verdrijven.

Hij vouwt de handen en bidt opnieuw. In zijn hart is vrees.

De nieuwe dag komt en er zijn geen medicijnen voor de vele, vele zieken.

Een zacht gekuch voor het raam vraagt zijn aandacht. Daar staat een donkere figuur. Zeker een patiënt die zijn hulp nodig heeft.

Hij loopt naar buiten en ziet daar de oude MaRunda staan. Wat bezorgd vraagt hij haar of ze ziek is. Haar zwarte, rimpelige hand gaat bevend omhoog en wijst naar de hemel.

„Umfundisi — zegt ze — Daar woont Nkulu-nkulu, de Heere Jehova, Die alles ziet, en alles hoort. Hij heeft gezegd: „Roep Mij aan in de dag der benauwdheid en Ik zal u uithelpen”.

Nkulu-nkulu zal ons helpen, en alle heidenen zullen weten dat de hand des Heeren het gedaan heeft”.

De bevende hand zakt weer neer; tranen druppen over haar zwart gelaat en ze zegt: „Er is maar één God, de Heere Jehova. Hij zal ons helpen”.

Zonder verder nog iets te zeggen, strompelt ze terug, vermoed en met gebogen hoofd.

Haar woorden brengen een stille blijdschap in het hart van de zendeling. Hij kijkt haar na als ze over het bospad in het woud verdwijnt.

Ze neemt niet het pad naar het ziekenhuis, nee... Umfundisi weet wel waar ze heengaat.

Ten oosten van het ziekenhuis, tussen de Lupanda heuvels, is de plaats waar de oude MaRunda haar eigen bedehuis heeft.

Een geheiligd stukje grond, waar dit „koningskind” uit Afrika in de stilte van het woud, onder de ruisende kruinen van de Tshabéla-bomen, dikwijls haar knieën buigt en haar God aanbidt.

De vroegere „zwarte danseres” heeft nu de Heere Jezus als haar Koning gekregen. Haar zonden zijn weggewassen door Zijn heilig bloed. Haar hart is vervuld met Zijn liefde.

Deze stille plek in het woud, waar ze vaak bidt om de bekering van haar volk, dat ze zo liefheeft, is ook de plaats, waar ze bidt voor Bonisa. Om haar verlossing uit de macht van de geestenverering.

MaRunda bidt in het bos.

Op deze vroege morgen gaat ze er weer naar toe om te bidden voor medicijnen voor de zieken. En zij gelooft dat Nkulu-nkulu, de Heere Jehova zal helpen.

Eén uur later wordt de zendeling geroepen om snel naar het ziekenhuis te komen.

Er is een man gebracht, die over een groot deel van zijn lichaam verbrand is. In de nacht is hij in z'n dronkenschap in het houtvuur van zijn hut gevallen. Toen de familie op zijn geschreeuw bij hem kwam, was een deel van zijn rug en schouders diep ingebrand.

Ze hebben hem nu over een grote afstand in een ossenslede naar de zendingspost gebracht.

De man ziet er vreselijk uit. De zwarte huid is op veel plaatsen geheel weggebrand.

Rode brandwonden tekenen fel tussen de zwarte huidblaren.

Een zoon van de man zegt: „Umfundisi, u hebt in onze kraal gepreekt over uw almachtige God. Nu brengen wij onze zieke vader niet naar onze medicijnman, maar bij u. Wilt u vragen aan uw almachtige God om onze vader te genezen?”

Terwijl de zendeling bij de gewonde man neerknielt, fluistert Jhula tegen hem: „O, Umfundisi, we hebben geen zalf en geen verband meer”.

„Laat Amos de patiënt naar de behandelkamer brengen”, antwoordt hij haar.

Ondertussen gaat hij zelf naar z'n spreekkamertje. Hij gaat bij de tafel zitten, het hoofd in de handen gesteund, en bidt.

„Heere, U weet alles....., wat moeten we vandaag doen, zonder medicijnen.....? Heere, het gaat om de eer van Uw heilige Naam. Laat toch de heidenen niet kunnen zeggen, dat we een God dienen, Die geen macht heeft om hun zieken te genezen. Heere, help ons nog, zodat de heidenen zullen erkennen dat Gij alleen de ware God zijt....., Heere, het gaat om de eer van Uw Naam”.

Buiten is nieuw rumoer voor het ziekenhuis.

Een slede, getrokken door vier ossen, komt het terrein op. onder druk geschreeuw van een Afrikaner, die het ossenspan moet leiden.

De zendeling staart door het raam naar de drukte voor de veranda. Weer een ossenslee. Weer een zieke? En geen medicijnen meer!

Hij zucht.

Een paar negers tillen een zware kist uit de slede, hij wordt met veel lawaai op de veranda gezet.

Een tweede kist volgt.... en nog één..... en nog één.

„Umfundisi.....”, roept Jhula. „Umfundisi....., geschenken uit Holland”.

Hij loopt naar buiten, hij is moe. Nauwelijks in staat om rechtop te lopen.

De te grote spanningen en de korte nachtrust van de laatste tijd, hebben veel van zijn krachten gesloopt.

Daar staan vier kisten, met ijzeren banden dichtgeklonken.

Geschenkzending uit HOLLAND voor het LUPANDA zendingziekenhuis, staat erop geschreven.

Roger, de tuinjongen, en Tshésbo, de inlandse ossendrijver, mogen de kisten openen. Met nijptang en hamer gaan ze voorzichtig aan het werk; het hout mag niet versplinteren.

De kisten kunnen weer gebruikt worden als bergkast.

Umfundisi leunt tegen een pilaar van de veranda. Hij is duizelig en heeft zware hoofdpijn. Zijn vrouw, zuster Mary, begint de kisten uit te pakken.

Als de inhoud van de kisten goed zichtbaar is, kijkt ze haar man aan. Tranen staan in haar ogen, en Jhula die naast haar staat, fluistert: „De Heere Jehova heeft ons gebed verhoord”.

Vier kisten vol met medicijnen en verbandartikelen staan daar voor hen, en dozen vol ampullen voor injecties, die zo dringend nodig zijn.

Zuster Mary opent een wit kartonnen doosje, een paar tubes zalf voor brandwonden glijden in haar hand.

Ze geeft ze aan haar man; zekaner niet over spreken, haar hart is te vol van ontroering. De zendingling neemt de tubes zalf en een paar ampullen voor injecties mee naar de behandelkamer.

Eén ogenblik maar sluit hij zijn handen gevouwen om de medicijnen en uit zijn hart stijgen de dankwoorden omhoog: „Dank U, Heere, dank U”.

Nu moet hij onmiddellijk de man met brandwonden gaan helpen.

Jhula gaat mee om de zieke man te verbinden.

Er is van de lopende patiënten bij het ziekenhuis veel belangstelling voor de kisten en hun inhoud. Met nieuwsgierige blikken gluren ze ernaar.

Aaah.... allemaal tovermedicijnen van de witte mensen. Sterke toverkracht is daar in die kisten....., betere medicijnen

dan van hun eigen Afrikaanse medicijnmannen.

Het groepje nieuwsgierige patiënten wordt steeds groter, en daar komt ook de oude MaRunda aanlopen.

Zij kijkt naar de geopende kisten, maar haar oude ogen kunnen niet alles onderscheiden wat ze daar ziet.

Zuster Mary, die van haar man gehoord heeft dat MaRunda heel vroeg in de morgen reeds bij hun huis was om te vertellen van haar geloof in Nkulu-nkulu, dat Hij hulp zou geven, gaat nu naar de oude vrouw toe. Ze toont haar de medicijnen en de rollen verbandgaas. MaRunda staat een tijdje onbewegelijk stil, haar oogleden knipperen, haar lippen bewegen als in een stil gebed.

Ze kijkt dan om zich heen, vertelt aan de inlanders op de veranda dat de God van de Bijbel de almachtige God is, Die Zijn dienstknecht Umfundisi naar dit land gestuurd heeft om hun zieken te helpen.

Hij heeft ook het gebed om medicijnen gehoord en deze kisten vol laten brengen.

MaRunda zegt: „We hebben gebeden om Zijn hulp, we gaan Hem nu danken”.

De zwarte rimpelige handen van de oude negervrouw rusten op de rand van een houten kist. Met duidelijke stem en eenvoudige, oprechte woorden dankt ze de Heere in de inlandse taal. Als haar dankgebed aan Nkulu-nkulu klaar is, getuigt zij van haar geloof in Gods Zoon, en van het licht en de vrede in haar ziel.

Zij vraagt aan de mensen om toch hun vertrouwen te stellen in het Woord van God, en niet meer in de amuletten met de beschermende kracht van de voorouders.

MaRunda's stem klinkt ernstig waarschuwend als ze zegt: „Kiest nu wie je wilt dienen. Is de Heere God, dient Hem, draagt dan geen amulet meer.

U kunt niet Inkosi Jesu liefhebben, en toch de amulet met de bescherming van „de geesten” dragen”.

Het is stil op de veranda.

De mensen hebben naar MaRunda geluisterd toen zij sprak over de machtige God, Die de kisten met medicijnen gestuurd heeft om hen te genezen.

Maar nu ze zegt, dat ze moeten kiezen tussen de Koning uit het Boek van Umfundisi en tussen hun amuletten.... aaah.... nu draaien ze hun hoofd om en lopen weg.

Nee, ze willen hun amuletten nooit wegdoen, nee.... want

dan zullen „de geesten” van de voorouders hen niet meer beschermen.

De meeste vrouwen gaan weer naar hun vuurtjes om de maispap te koken en voor hun kinderen te zorgen.

Tegen het muurtje van de veranda staat Bonisa. Met haar handen stijf ineen geknepen, kijkt ze naar de oude MaRunda.

O, ze heeft het goed gehoord, steeds weer hoort ze diezelfde woorden:

„Je kunt niet Inkosi Jesu liefhebben en toch de amuletten met de bescherming van de geesten dragen. Kies nu wie je dienen wilt; is de Heere God, dient Hem, draag dan geen amulet meer”.

Zuster Mary laat de kisten van de veranda naar de verbandkamer brengen om ze daar verder uit te pakken.

MaRunda gaat in de schaduw van een Mupaniboom zitten om aan haar mandjes te vlechten.

Bonisa gaat alleen het bos in. Er is een grote strijd in haar kinderhart. Ze wil nu niet bij de mensen zijn. Ze kan nu ook niet met Zenja door het woud dwalen, zoals ze op andere dagen vaak doet.

Bonisa wil alleen zijn.

Ze loopt ver in de richting van de Lupanda vallei, waar het rietgras zo hoog groeit. Tussen de heuvels, verscholen in het hoge gele gras gaat ze bidden tot Inkosi Jesu.

Ze heeft dat al vaker gedaan, ze heeft gebeden om het licht, zoals Umfundisi het tegen haar gezegd heeft.

Dat licht is in haar hartje gekomen, en dat heeft haar juist bang gemaakt. Ze heeft haar eigen hart nu gezien, en het is niet schoon. Het is nog veel vuiler dan de grond van de hut waar Umfundisi over vertelde.

In haar hart zijn zoveel zonden tegen het heilige gebod van de Heere Jehova.

Ze heeft geprobeerd haar hart schoon te maken door gehoorzaam te zijn aan de geboden van de Wet, die MaRunda haar geleerd heeft.

Maar het gelukt haar niet. Ze kan niet gehoorzaam zijn.

Umfundisi heeft uit het heilige Woord gelezen:

„Hebt uw vijanden lief”, oooooh..... dat kan ze niet.

Nkube, hun buurman, is haar vijand, hij heeft haar schapen opgejaagd, ze haat hem; ze kan hem niet liefhebben.

Omdat haar hart zo vol zonden en verkeerde gedachten is, zal Inkosi Jesu wel nooit in haar hart willen komen.

Het is te vuil voor Hem, en toch.... toch is er in haar hart zo'n liefde voor Hem, ze verlangt met een groot kinderlijk heimwee om dicht bij Hem te komen.

Als Inkosi' Jesu haar niet wil hebben als Zijn schaap, omdat ze vol zonden is, en ze draagt ook geen amulet meer, dan is er niemand die haar wil beschermen. Daarom durft ze de amulet niet af te doen.

In de kinderziel van dit kleine meisje in het hart van „Donker Afrika” is een strijd tussen het licht en de duisternis.

Maar de grote Herder Die Zijn schapen bijeen vergadert uit alle landen en volken, zal door Zijn kracht alle duisternis van zonde en ongelooft verdrijven, ook uit haar kinderhart.

De Zonne, voor wier stralen,
het diepste duister zwicht
en Die zal zegenpralen
is Christus, het eeuwige Licht.

Het is avond.

Na een afmattende drukke dag staat de zendeling in het bos achter het ziekenhuis, om de dagsluiting met de patiënten te houden.

Hij voelt zich uitgeput, maar er is reden voor grote dankbaarheid aan de Heere, daar er juist op deze dag zo'n uitkomst kwam door de kisten met medicijnen.

Alle mensen die op de zendingspost zijn, moeten meeluisteren. De gang van het ziekenhuis is nu te klein, daarom zijn ze allen in het bos. Ze zitten rond de brandende houtvuurtjes.

De ramen van de grote ziekenzaal staan wijd open. Zo kunnen de patiënten, die in bed moeten blijven, ook meeluisteren.

Zenja zit ook buiten; zijn ogen zijn helemaal genezen.

Naast hem zit Bonisa en daarnaast MaRunda.

Umfundisi gaat spreken over Jezus Christus, Gods Zoon, Die op Golgotha gekruisigd is. Hij is als een schaap gedood. Daardoor heeft Hij verdiend dat zondaren, die voor altijd moesten wegdwalen in een eeuwige donkere nacht, nu Zijn schapen kunnen worden.

Hij werd begraven en is weer opgestaan. Hij leeft voor altijd. Hij is de grote Herder, Die spreekt: „Mijn schapen kennen Mijn stem, en ze volgen Mij”.

Met dringende ernst vraagt de zendeling aan de mensen, die daar voor hem zitten: „Bent u een schaap van deze grote

Herder, Inkosi Jesu? O, als u geen schaap van Zijn kudde bent, dan zult u wegdwalen en verloren gaan in een nacht van eeuwige donkerheid en pijn.

De grote Herder roept u om tot Hem te komen. Verlangt uw hart naar Christus, maar bent u bang dat Hij u niet wil aannemen als Zijn schaap omdat uw hart zo vuil en vol zonden is?"

In de donkerte van de vallende nacht is het roerloos stil tussen de luisterende mensen, die om de houtvuren zitten.

De zending ziet veel donkere figuren voor zich op de grond zitten. Hij kan nauwelijks onderscheiden wie het zijn.

Dat behoeft hij ook niet te weten. Hij moet het Evangelie aan allen verkondigen, en de Heere Zelf zal harten openen, zodat de Evangelieboodschap naar binnendringt door de kracht van de Heilige Geest.

Hij herhaalt zijn vraag.

„Bent u bevreesd dat Christus u niet aannemen wil als Zijn schaap, omdat uw hart zo vuil en vol zonden is?"

Bonisa's oren en hartje staan open, de woorden van Umfundisi dringen in haar kinderziel als hij spreekt.

„Ooooh...., daarom is Christus aan het kruis gestorven.

Zijn bloed is op de heuvel van Golgotha gevloeid opdat arme, dwalende schapen met een hart vol zonden door het geloof tot Hem zullen komen.

Zijn bloed kan uw hart geheel schoonwassen. Zijn bloed kan aan u nieuw leven geven, om Hem te dienen. Is uw hart door het geloof aan Jezus Christus verbonden, zoals een schaap zijn herder volgt, laat dan alles los wat u nog verbindt aan de dienst van de amadhlozi".

Nu beginnen de mensen onrustig heen en weer te bewegen.

Aaaah....., Umfundisi mag wel vertellen over Inkosi Jesu, dat is mooi, daar willen ze wel naar luisteren. Maar hij moet niet vertellen dat ze „de geesten" van hun voorouders niet mogen vereren. Nee, daar willen ze toch niet naar luisteren.

De zending gaat een psalmvers voorlezen in de inlandse taal; een psalm met een dankerkentenis voor de ontvangen zegen door de kisten met medicijnen.

Machtig ruist de tweestemmige zang van de inlanders door de gewelven van het woud.

Het verspreidt zich ver in het rond.

De klanken worden door de zachte avondwind voortgestuwd, tot ze wegvloeien in de stilte van de nacht.

Umfundisi kijkt naar de donkerefiguren, die op de bosgrond voor hem zitten.

Hij hoort hun prachtige zang, hij ziet de donkere gezichten glanzen in het rood vlammeende licht van de vuren.

Hebben deze inlanders alleen hun lippen geopend om met hun machtige psalmgezang God te prijzen, en zijn de harten toch nog gesloten voor Christus?

Hij weet het niet.

Er is weemoed in zijn ziel om de vele, vele inlanders, die als dwalende schapen zonder herder ronddolen in dit „Donkere Afrika”.

De zendeling weet nu nog niet, dat daar op de bosgrond tussen de grote groep inlanders een klein zwart meisje zit, dat schreit van ontroering en blijdschap om de woorden, die hij heeft gesproken.

Bonisa's hoofdje is gebogen, haar handjes zijn saamgevouwen, ze hoort diep in haar hartje steeds weer die woorden die Umfundisi sprak:

„Zijn bloed kan uw hart geheel schoonwassen. Zijn bloed kan u nieuw leven geven, om Hem te dienen. Is uw hart door het geloof aan Jezus Christus verbonden, zoals een schaap zijn herder volgt, laat dan alles los wat u verbindt aan de dienst van de amadhlozi”.

Bonisa voelt nu in haar kinderhart de wondere kracht van het bloed van Gods Zoon, dat eenmaal op Golgotha vloeide. Het vervult haar met tere liefde tot Inkosi Jesu.

De kracht van Zijn bloed geeft haar nieuw leven.

De liefde van de grote Herder tot haar, verbindt haar kinderziel aan Hem, om Hem voor altijd lief te hebben en Hem te volgen, zoals een schaap de herder volgt.

De keuze in haar hart is nu gedaan.

De Heere Zelf laat haar Zijn liefde voelen, en nu kan ze de amulet niet meer dragen.

De amulet met de kracht van „de geesten”, die haar moest beschermen, is nu als een zwaar gewicht om haar hals.

Ze wil het niet langer dragen.

Door het geloof wordt haar kinderziel aan Inkosi Jesu verbonden; ze verlangt om alleen op Hem en Zijn bescherming te vertrouwen.

De vrouwen zijn opgestaan en gaan met hun kinderen naar de slaaphutten.

Bonisa blijft nog zitten naast de oude MaRunda.

Het is stil in het woud; alleen het houtvuur laat zacht geknetter horen.

De rose gloed van uitdovend vuur geeft een zacht schijnsel over de oude Afrikaanse vrouw en het jonge meisje.

Nu wil Bonisa alles aan MaRunda vertellen wat er deze avond in haar hart gekomen is. Haar woorden zijn zo kinderlijk eenvoudig.

De liefde voor haar amulet is deze avond gestorven, en een nieuw leven, de liefde van Inkosi Jesu, de grote Herder, vervult haar nu helemaal.

MaRunda's bevende handen maken de amuletketting van Bonisa's hals los.

Dof tikken de kralen tegen elkaar als de ketting in haar rimpelige hand glijdt. De oude vrouw staat op, Bonisa volgt haar zwijgend.

Even nog ligt de amulet van de witte en rode kralen op MaRunda's geopende hand, dan buigt de oude christin voorover en laat de ketting in het houtvuur vallen. Bonisa kijkt ernaar; ze ziet hoe de rode gloed van uitdovend vuur zich opnieuw vormt tot kleine vlammen.

De rode vuurtongen tasten langs de houten kralen en omsluiten de amulet in hun verterende gloed.

In enkele ogenblikken is de amulet verkoold tot vormloze zwarte as.

9. Weer thuis, in de kraal.

Reeds tweemaal na Bonisa's komst op de zendingspost heeft de volle maan over de Lupanda vallei geschinen. Als voor de derde keer de maan weer gaat leven, verschijnt op een morgen MaWanda bij het ziekenhuis.

Jhula ziet de vrouw in de schaduw van de Mupanibomen staan, en herkent Bonisa's moeder.

Op de uitnodiging van Jhula om mee naar binnen te gaan in het ziekenhuis, weigert MaWanda. Nee, ze wil niet in het witte huis komen, ze komt haar kinderen halen. Ze wil zo vlug mogelijk naar Vundla's kraal teruggaan.

Wat schuw en aarzelend volgt ze de inlandse verpleegster tot aan de veranda.

De zending en zuster Mary komen MaWanda begroeten en vragen haar ook om binnen te komen, maar de vrouw weigert en zwijgt.

Umfundisi kijkt bezorgd naar de magere vrouw, die er zo uitgeput en vermoeid uitziet.

Ze vertellen haar, dat Bonisa en haar broertjenu zo gezond en vrolijk zijn, en ze vragen haar om toch zeker één dag op de zendingspost te blijven. MaWanda blijft weigeren.

Ze vraagt om haar kinderen en wil zo snel mogelijk naar haar eigen kraal terug. Terwijl zuster Mary de kinderen gaat zoeken, vraagt Jhula aan MaWanda of Vundla ook boos was, toen hij hoorde dat ze de kinderen naar de zendingspost gebracht had.

Het duurt lang voordat MaWanda schuw en verlegen antwoord geeft. Langzaam en op fluisterende toon vertelt ze dan aan Jhula over haar thuiskomst.

Bij haar terugtocht, toen ze bij de oever van de Lupanda rivier uit de auto van de witte man gegaan was, en ze de rivier overgestoken had, was ze naar Limpo-Lupanda, de kraal van het opperhoofd, gegaan.

Daar was Tukula, de zoon van het opperhoofd, die haar aangeraden had om haar kinderen naar de zendingspost te brengen.

Onder Tukula's bescherming was ze toen naar de kraal van haar man teruggekeerd.

Tukula had aan Vundla verteld dat de kinderen op zijn bevel naar het huis van de „witte man” gebracht waren, ver ten zuiden van de Lupanda rivier.

Hij had tegen Vundla gezegd dat hij zijn vrouw niet mocht straffen en bedreigen. Als er zorgen en tegenslagen waren in zijn familie, dan moest hij naar Tukula's kraal komen en daar hulp en raad vragen.

Als Umfundisi en zuster Mary in het ziekenhuis zijn om Bonisa en haar broertje op te halen, vraagt MaWanda schuw aan Jhula of de kinderen niet betoverd zijn door de witte mensen.

Jhula, die ernstig nadenkt hoe ze aan MaWanda moet vertellen over de verandering bij Bonisa, ziet juist de oude MaRunda aankomen.

„Aaaah.....”, antwoordt ze. „MaRunda zal u vertellen over de kinderen”.

In de schaduw van de Mupanibomen, die voor het ziekenhuis staan, gaan de twee Afrikaanse vrouwen op de grond zitten.

De oude MaRunda vertelt, en MaWanda luistert.

De vrede en blijheid, die uit de woorden van MaRunda spreken, dringen niet in MaWanda's hart door.

Nee, ze geven haar juist angst, want er is maar één ding, dat zich diep vasthecht in MaWanda's gedachten...., Bonisa's amulet is verbrand, Bonisa vraagt niet meer om bescherming aan de amadhlozi, Bonisa bidt aan INKOSI JESU, de Koning van de witte man.

Ze kreunt zachtjes, en beeft over haar gehele lichaam.

Nu heeft Vundla, haar man, toch reden om boos te zijn, ooh..... als haar kinderen de amulet niet meer dragen en vereren, dan zullen „de geesten” hen niet meer beschermen. Nu zal er nog meer onheil in de kraal komen.

Op de veranda van het ziekenhuis komen Umfundisi en zuster Mary met Bonisa en het vrolijke gezonde broertje.

MaWanda's moederhart begint warm te kloppen voor haar

jongste kind. Ze loopt naar de veranda, gevolgd door de oude MaRunda. Ze wil haar kind optillen en tegen hem praten, maar het jongetje draait z'n hoofdje van haar af, en klemt zich aan Bonisa vast.

Hij kent zijn moeder niet meer; ze zijn nu drie maanden op de zendingspost geweest. Dit is voor MaWanda een teleurstelling, ach... is nu haar jongste kind ook al tegen haar?

Maar dan wordt haar blik getrokken door Bonisa.

Wat ziet ze er mooi uit. Zuster Mary heeft haar een geel katoenen jurk gegeven, met witte kanten strookjes aan de hals en langs de mouwtjes.

Een warme blik straalt uit haar donkere kinderogen, en een vriendelijke glimlach glijdt over haar zwarte gezichtje als ze MaWanda aankijkt.

„Salabonani”, zegt MaWanda (Ik zie je).

„Yeeeeho”, antwoordt Bonisa (Ik zie u ook).

„Kunjani?” vraagt ze verder (Hoe gaat met met je?).

„Sikona”. (Heel goed).

Na de gewone Afrikaanse begroeting wil de vrouw direkt met haar kinderen vertrekken.

De zending probeert MaWanda te bewegen om toch even in het ziekenhuis te komen, want Bonisa moet afscheid nemen van haar vele grote en kleine vrienden van de zendingspost. Maar de vrouw is bang, ze blijft buiten wachten.

Bonisa moet aan Jhula, Amos, Zenja en MaRunda beloven dat ze weer terug zal komen en de zendingspost niet zal vergeten.

In de schaduw van de Tshabélaboom, voor de veranda, staan ze nog even bij elkaar voor een laatste groet.

Umfundisi en zuster Mary hebben nog nooit met zoveel weemoed een bezoeker van de zendingspost laten vertrekken.

De zending ziet Bonisa voor zich staan met een warme vredige glans in haar donkere ogen.

In Bonisa's ogen weerspiegelt zich de innerlijke rust en blijheid van haar kinderziel.

Dit kind uit donker Afrika, dat als een verloren, dwalend schaap op de Lupanda zendingspost aankwam, heeft door Gods genade en de arbeid van de zending de grote Herder gevonden, Die Zijn schapen nooit zal laten omkomen.

Juist over Bonisa's schouder, tegen de achtergrond van het woud, ziet Umfundisi een wit schaap van de kudde van de zendingspost staan.

Het dier mekkert zachtjes, het is losgeraakt van de kudde die in het woud graast. Het heeft nu de veilige beschutting van de eigen omgeving gezocht.

Dit beeld van het zwarte meisje, dat voor hem staat, en het schaap op de achtergrond, trekt diep door zijn gedachten.

Nu moet dit kind, losgemaakt van de zendingsvrienden, alleen naar het donkere noorden, daar waar nog geen kudde van Christus vergaderd is.

Zal zij haar christelijk geloof op kinderlijke manier kunnen belijden in het heidense familieleven? Zal zij getrouw kunnen zijn in haar christelijke belijdenis, waarvan ze nog maar enkele weken gehoord heeft?

Zal de Heere dit kind als een kleine zendeling willen gebruiken om de blijde boodschap van het Evangelie in het land ten noorden van de Lupanda rivier te brengen?

Er zijn zoveel vragen in het hart van de zending, waar hij geen antwoord op heeft.

Ze moeten afscheid nemen.

De kleine zwarte hand van Bonisa ligt nog even in de grote blanke hand van Umfundisi als hij zegt:

„Bonisa, als je ver bij ons vandaan bent, en je voelt je alleen, als er niemand is die jou begrijpen kan, dan mag je altijd bidden. Vraag dan aan de Heere om hulp. Hij ziet jou altijd, ook als je ver, heel ver weg bent...

Hij wil altijd naar je luisteren, maar dan moet je ook aléén aan Hem om hulp vragen, en niet weer aan de geesten van je voorouders. Wanneer je weer aan de amadhlozi om hulp vraagt, dan is Inkosi Jesu bedroefd en ook vol heilige toorn, dan zal Hij je niet helpen.

Je moet kiezen Bonisa, je mag bidden aan Nkulu-nkulu, de Heere Jehova, maar dan nooit weer aan de geesten.

Ga naar Tukula de zoon van het opperhoofd, en vertel hem over de schapen van de kudde van Inkosi Jesu. Die schapen zullen in de donkere nacht niet verloren gaan.

En als die schapen wegdwalen, dan zal de grote Herder hen weer opzoeken en bij Zijn kudde terug brengen, om eenmaal voor eeuwig bij Hem te zijn. Kun je de tekst over de schapen nog één keer voor mij opzeggen?"

Bonisa sluit haar handen samen en spreekt zacht en met eerbied de tekst: „Mijn schapen horen Mijn stem, en zij volgen Mij, en Ik geef hun het eeuwige leven; en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid”.

Na deze woorden blijft het stil, totdat Jhula de kleine jongen optilt en op Bonisa's rug in de draagdoek vastknoopt. Amos, de Afrikaanse verpleger, brengt MaWanda met haar twee kinderen met de zendingsauto tot aan de Lupanda rivier.

Aan de overzijde van de Lupanda rivier begint de voettocht naar Vundla's kraal.

Al spoedig hijgt MaWanda en gaat langzamer lopen.

Ze is zo moe. Na de doortocht van de volgende rivierbedding blijft ze aan de oever op een steenklip zitten.

Bonisa laat het broertje een tijdje op de grond spelen; hij loopt terug in het riviertje en plenst met z'n handjes in het water, dat tussen de klippen doorstroomt.

Het jongetje is vrolijk en roept steeds: „nisa... nisa...”, terwijl hij Bonisa mee wil trekken naar het water. Maar ze blijft naast haar moeder op de steenklippen zitten. MaWanda gaat vertellen over het leven in de kraal.

De maisoogst is klein dit jaar, en er is niet voldoende koren in de voorraadhut.

De droge wintertijd is in aantocht, de kleine rivieren staan al bijna droog, en er is weinig water en gras voor het vee.

De jongens moeten met de ossenkudde ver naar het noorden gaan om de dieren in de grotere rivier te laten drinken.

Mambi hoedt nu de schapenkudde en heeft nog nooit één schaap laten wegdwalen.

Bonisa begint te verlangen naar de kraal met de schapen, naar de broertjes en zusjes en de hut van haar moeder.

MaWanda kreunt zachtjes als ze weer gaat staan om de tocht te vervolgen. Ze steunt met de handen in haar rug, ze is zo erg vermoeid. Het binnenhalen van de maisoogst is te zwaar geweest voor haar zwakke lichaam.

Dagenlang heeft ze grote manden, hoog opgeladen met maiskolven, van het bouwland op haar hoofd naar de kraal gedragen. Oooooh..... ze is zo moe, zo erg moe.

Gelukkig dat Bonisa weer thuiskomt om hout voor de vuren uit het woud te halen.

Na een paar dagen is Bonisa weer helemaal aan het leven in Vundla's kraal gewend, maar toch is alles anders dan vroeger.

Bonisa bidt voor het eten van de maispap en ze vertelt aan Nkwee en Sikla en aan de zusjes over Umfundisi, de „witte

man", en over MaRunda.

De avonden in MaWanda's hut zijn heerlijk. Dan komen alle vrouwen en kinderen uit de kraal op de hutgrond om het vuur zitten en Bonisa vertelt.

Oooh, er is zoveel om over te vertellen.

Ze heeft de geschiedenissen uit de Bijbel over de schapen van Inkosi Jesu goed onthouden, en er is kinderlijke blijheid in Bonisa als de broertjes en zusjes met zo'n aandacht naar haar luisteren.

Nkwee en Sikla fluisteren er samen over datze ook de verre tocht naar het huis van de „witte man" willen maken.

Ze willen Zenja zien, die eerst vuur in z'n ogen had en nu weer helemaal beter is.

MaWanda luistert naar de vertelling over Umfundisi's avond-dienst in het ziekenhuis. Over de zware last van de maismanden en de grote bundels brandhout en rietgras, die Inkosi Jesu van je schouders afnemen wil, en Hij kan ook de last van de zonden uit je hart weghalen. MaWanda begrijpt het niet.

Inkosi Jesu is de Koning uit het boek van de „witte man". Een koning draagt geen zware lasten voor de mensen, het volk moet zware lasten voor de koning dragen. Zo is de wet van haar volk. Nee, MaWanda begrijpt het niet.

Dit maakt Bonisa verdrietig.

Oooh, het is ook zo moeilijk om alles goed te onthouden en te vertellen. De zendeling moet zelf naar hun kraal komen.

Hij moet zelf de familie uit het heilige boek van de Heere Jehova voorlezen.

Bonisa verlangt naar de komst van Umfundisi. Ze verlangt naar het voorlezen uit de Bijbel, en naar de oude MaRunda.

Ze verlangt naar haar eigen plekje in het bos tussen de Lupanda heuvels, waar ze in het hoge rietgras aan de Heere kon bidden.

Maar al is ze nu in Vundla's kraal ver van de zendingspost, ze buigt toch vaak haar knieën en sluit de handen samen om te bidden.

Soms bidt ze op een stil plekje in het woud, als ze hout moet sprokkelen voor de vuren. Eens bleef ze zo lang weg, MaWanda werd ongerust en ging haar zoeken. Ze vond Bonisa tussen dichte struiken, terwijl ze op haar knieën bad aan Nkulu-nkulu.

's Avonds knielt ze in de hut naast het vuur. Dan bidt ze voordat ze gaan slapen, voor MaWanda en voor de familie.

Ze bidt of Inkosi Jesu de zendeling naar hun kraal wil sturen. Ze bidt om aan Tukula te kunnen vertellen over de grote Herder, Die Zijn schapen altijd bewaart, dat ze niet verloren kunnen gaan in de donkere nacht van de eeuwige pijn en duisternis.

Mambi moet voortaan de schapenkudde hoeden, en ook Bonisa mag weer met de kudde meegaan. Ze is een goede hulp voor Mambi.

Vooraf nu ze soms heel ver het woud ingaan om gras en water te zoeken.

Nkwee en Sikla gaan voorop met de ossenkudde, en Mambi en Bonisa volgen hen op een grote afstand met de schapen. Als de kudde op het heetst van de dag in de schaduw van de Tshabélabomen ligt te rusten, gaat Bonisa zoeken om een Tshekisane struik te vinden.

Ze breekt daar takjes van af en verzamelt die in een draagdoek. 's Avonds in de kraal worden de afgebroken takjes aan het einde uitgepluist en aan de kinderen gegeven om de tanden te poetsen. Het vocht uit de takjes maakt de tanden prachtig wit. Soms vindt ze een grondplant met paarse zeepbloemen.

Die neemt ze altijd mee naar de kraal.

MaWanda kookt de bloemen en bladeren in een beetje water, zeeft het door een graszeef en heeft dan een kalebas vol dik zeepwater. Dat draagt ze op haar hoofd naar de rivier.

Daar is het dan feest voor de kinderen.

Alle zwarte kroeskopjes worden met het zeepwater ingesmeerd en onder luid gelach en geproest in het rivierwater schoongewassen.

Wanneer er geen tandentakjes of zeepbloemen te vinden zijn, gaat ze bij de kudde liggen slapen, met haar hoofdje dicht tegen de schapen aan. Ze houdt van de dieren, ze noemt hun namen en streelt hun vacht.

Bonisa is een kind van het oerwoud.

Ze houdt van de bomen, de vogels, de hazen en de impala's, ze houdt van alles wat in het bos leeft.

In de kraal is ook veel werk te doen. Ze moet steeds de egels weggagen opdat ze de kuikentjes niet doodbijten.

Ze zorgt voor haar broertje en leert mais te stampen. Ze leert aan MaWanda en aan Mambi welke boomwortels de oude MaRunda kookt om verf voor haar rietgras te hebben.

Zo gaan de weken snel voorbij.

Impala.

10. De honinggids.

Op een vroege morgen trekken Mambi en Bonisa weer met de kudde het woud in.

Ze gaan naar het zuiden, naar de Lupanda vallei.

Ze zoeken nieuwe bosgrond, waar gras voor de schapen te vinden is. De eerste warme zonnestralen van de nieuwe dag werpen een gouden lichtgloed door het woud.

De impala's huppelen vrolijk tussen de bomen.

Fel gekleurde woudzangertjes vervullen de lucht met hun uitbundige ochtendzang.

Op weg naar de vallei zien ze hoog op de berghelling de Limpo-Lupanda kraal glanzen in het morgenlicht.

Dat is de kraal waar Tukula woont.

Bonisa verlangt nog steeds om aan Tukula te vertellen over de zendingspost en over Umfundisi, en haar grootste verlangen is om te vertellen over Inkosi Jesu.

Maar ze kan niet zomaar naar de kraal van het opperhoofd gaan. Daar is een bijzondere reden voor nodig, en die is er niet. Daarom moet ze wachten op een gelegenheid om Tukula te spreken.

Als ze dicht langs het bos komen, waar ze 's nachts de schapen heeft gezocht, huivert ze. Oooh, wat een angstige nacht was dat.

Maar er is na die nacht veel veranderd in Bonisa's leven.

Nu draagt ze diep in haar hartje die rijkdom mee, dat ze de grote Herder gevonden heeft, Die Zijn schapen nooit laat wegdwalen. Zijn schapen kunnen niet verloren gaan.

Dit wil ze aan Tukula vertellen.

Terwijl de schapen zich te goed doen aan het gras in de vallei, en de meisjes op een steenklip aan de rivieroever zitten, vliegt een kleine vogel langs Bonisa's hoofd.

De honinggids.

Het diertje maakt driftige, opgewonden fluittonen, „shé-shé-shé”, roept hij.

Hij strijkt neer op een boomtak, die over de rivier hangt, en roept opnieuw: „shé-shé-shé”.

Als de meisjes geen aandacht aan hem geven, vliegt hij van de boomtak af, fladdert boven hun hoofden heen en weer, met een onophoudelijke dwingende fluittoon „shé-shé-shé”, alsof hij roept: kom mee - kom mee.

Het vogeltje zweeft over het rivierwater en na een korte stilte klinkt opnieuw en nog dringender het opgewonden gefluit: „shé-shé-shé”.

Nu blijft hij vlak voor hen heen en weer vliegen, steeds maar roepen: „shé-shé-shé”.

Ineens roept Mambi: „Oooh, kom, het is een honinggids”.

Ze springt overeind en roept: „Ja, ik kom”.

Het vogeltje bemerkt, dat de meisjes met hem mee zullen gaan. Hij wordt vrolijk en sjilpt, met wijd uitgespreide vleugeltjes, een lied van enkel vreugde.

„Ga jij met hem mee, volg hem waar hij heen vliegt, ik zal Nkwee roepen om te helpen”, beveelt Mambi haar zusje.

„Ga vlug, want de vogel is ongeduldig, volg hem naar het honinghol”.

Bonisa wordt er opgewonden van!

Een honinggids heeft haar uitgezocht om de honingboom te vinden. Dat is een feest!

Ze roept ook: „Ja, ik kom”, en kijkt waar de gids naar toe vliegt.

Het kleine bruine vogeltje ziet dat het kind hem wil volgen en vliegt druk fluitend naar een boom, die 30 meter verder staat.

Hij strijkt op de laagste boomtak neer, kijkt naar Bonisa en fluit steeds opgewonden: „shé-shé-shé”.

De vogel vliegt nu steeds een afstand van dertig meter verder, rust even op een lage tak, kijkt speurend naar Bonisa of ze hem wel volgt, en fluit vrolijk als ze weer dicht bij hem is.

Zo wijst hij haar de weg door het woud.

Steeds vooruit vliegend, steeds even wachtend en kijkend of ze hem volgt, en onophoudelijk fluitend „shé-shé-shé”, tot hij eindelijk na anderhalve kilometer op een tak van een hoge gele woudboom stil blijft zitten.

Nu verandert hij z'n roepende fluittoon in een opgewonden trillend sjilpen.

Hij fladdert van tak tot tak, steeds neerschietend voor een kleine opening in een holle boom. Bonisa begrijpt goed, dat zij als klein meisje niet zelf de honing kan vinden, er moet andere hulp komen. En dat moet snel, anders gaat het vogeltje iemand anders zoeken voor de honing.

Wie zal ze nu roepen?

Nkwee is heel ver weg.

Ineens flitst het door haar heen: Tukula, ze moet Tukula gaan halen.

Dit zal de beloning voor hem zijn, omdat hij haar beschermd heeft tegen haar boze vader, toen de schapen gedood waren.

Ze roept tegen het vogeltje: „Wacht maar, ik kom terug”.

Zo snel ze kan, draaft ze door het woud over smalle voetpaden naar de Limpo kraal.

Halverwege de berghelling naar de hooggelegen kraal van het opperhoofd, staat een jongen op wacht. Hij verbiedt haar verder te gaan.

Bonisa vertelt hem dat ze een belangrijke boodschap heeft voor de zoon van het opperhoofd. Een fijn spotlachje trekt over het zwarte gelaat van de jongen. Hij fluit een paar hoge tonen, waarna een tweede wachter het bergpad af komt.

De jongen moet de wachtplaats innemen, terwijl de eerste wachter het steile bergpad opgaat om aan het kraalhoofd te melden dat er een bezoeker is.

Niet lang daarna komt de hoofdman van het opperhoofd gevolgd door Tukula, met statige passen over het steile voetpad naar beneden.

Bonisa buigt op de grond.

Een gevoel van diep ontzag voor Tukula's vorstelijke gestalte, en een vrees voor de strenge, doordringende blik van z'n ogen maken haar verlegen.

Er blijft een lang stilzwijgen, het meisje durft nauwelijks te bewegen en blijft gebogen voor hem zitten.

Als de hoofdman haar vraagt, waarom zij naar de Limpo kraal gekomen is, fluistert zij bedeesd: „Het is in het bos”.

Tukula beveelt zijn hoofdman naar de kraal terug te keren, hij zal alleen met het meisje naar het woud gaan.

De kleine honinggids, die niet zal rusten voordat het honinghol geopend is, heeft Bonisa op haar tocht naar de kraal gevolgd, en zweeft weer boven haar hoofd met z'n dwingende fluittoon „shé-shé-shé”.

„De honinggids”, zegt ze tegen Tukula.

„Hij heeft mij geroepen, en ik roep u om de honing te vinden”.

„Waarom roep je Vundla en je broers niet; zouden ze niet blij zijn om de honingboom te vinden?”

Het blijft even stil, dan antwoordt ze bedeesd:

„Omdat Tukula mij beschermd heeft en thuis gebracht toen de schapen gedood zijn”.

Stilzwijgend volgen ze de kleine vogel, die opnieuw al fluitend en fladderend van boom tot boom de weg aanwijst, totdat hij weer rust bij de hoge gele woudboom.

Weer schiet hij pijlsnel langs de opening van de holle boomstam.

„Aaah.....” zegt Tukula, „hier is de honing”.

Als de honinggid ziet, dat de mensen met aandacht bij de boom stilstaan, verandert hij zijn fluittoon in zo'n trillende vreugdezang, dat Tukula en Bonisa even met stille bewondering naar hem luisteren.

Het diertje vliegt op een lagere boomtak, schudt vol gratie z'n veertjes, spreidt zijn vleugeltjes uit, richt zijn kopje eigenwijs scheef naar de kant van de honingboom, en wacht rustig op z'n beloning.

Tukula, die al de geheimen van het oerwoudleven kent, gaat nu met kalme zekerheid aan het werk.

Hij bekijkt met aandacht de holle boomstam en wijst Bonisa op een gat in de stam, dicht bij de grond. Zij moet een paar handen vol gras zoeken. Tukula maakt een vuurtje voor de boomstam en werpt het gras dat Bonisa brengt in de vlammen.

Een uitbarstende vuurgloed met dikke rookwolken stijgt omhoog.

Ze hurken bij het vuur en Bonisa moet helpen om de rook voorzichtig in het hol van de boomstam te blazen.

Als de rook in de tunnel van de holle boom omhoog stijgt, horen ze een onheilspellend boos gezoem van bijen in de boomstam, maar spoedig verandert dit geluid in rustige en aarzelende zoemtonen.

De bijen worden bedwelmd door de rook en dit is voor Tukula een geruststelling, dat hij bij zijn verdere werk geen last van hen zal hebben.

Direkt nadat het gezoem verstomd is, klimt hij in de boom, trekt met zijn handen een groot stuk boombast van de stam, en toont aan Bonisa een prachtige honingraat.

Snel en lenig laat hij zich uit de boom zakken, terwijl het

rijke, zoete honingvocht langs zijn handen druipt.

De kleine vogel die nu de honingraat zo dicht voor zich ziet, kan zijn ongeduld niet langer verbergen en fladdert met opgewonden gesjilp om hen heen.

„Blijf geduldig, kleine vriend”, zegt Tukula, „Voor jou komt de beloning nog”.

Opnieuw klimt hij in de boom en komt terug met een stuk boomschors waarin een nest met witte bijenlarven te zien is.

De honinggids jubelt van opwinding als hij deze teestelijke beloning ziet.

Terwijl Tukula aan Bonisa vertelt hoe de schors met het larvennest aan de honinggids gegeven moet worden, komen Mambi, Nkwee en Sikla aanlopen en hurken ook naast Tukula neer.

„Kijk”, zegt hij, „je moet de schors met de larven en een stuk honingraat altijd in de schaduw van een struik of onder een bebladerde tak op de grond leggen. Dan kan de hete zon het niet verdrogen.

In de schaduw blijft het langer vers, en onze kleine vriend de honinggids eet weinig tegelijk omdat z'n krop maar klein is. Nu heeft hij wel drie dagen feest door steeds een kleine hoeveelheid te eten.

Het grote stuk honingraat nemen we mee naar huis. Jullie mogen nu vast proeven”.

Tukula breekt voor ieder een stuk van de raat af. De kinderen gaan op de grond zitten en Tukula neemt plaats op een omgevallen boomstam.

Zo hebben ze op deze zonnige morgen een onverwacht feestmaal van heerlijke zoete honing.

Tukula gaat aan de kinderen van Vundla de geschiedenis vertellen van een jongen, die ook eens geroepen werd door een honinggids.

De jongen volgde vol vreugde het vogeltje, maar toen hij bij het honingnest kwam, at hij er zelf van, nam de rest mee naar z'n kraal, maar gaf geen beloning aan de honinggids, die hem geroepen had.

Uit egoïsme om alles zelf te willen hebben, liet hij niets voor de kleine, ongeduldig wachtende honinggids liggen.

Het vogeltje volgde de jongen om te weten waar hij woonde.

Enige tijd later vloog de kleine gids op een middag weer naar de kraal van de jonge koeieherder.

Hij floot en riep: „shé-shé-shé”.

Aaah..., dacht de jongen, daar is de honinggids, hij roept mij; nu zal ik weer een feestmaal hebben.

Heel ver volgde hij de vogel, die steeds maar lokkend „shé-shé-shé”, riep door het bos.

Eindelijk bleef de gids rusten op een lage boomtak, spreidde z'n vleugeltjes en zong een uitbundig lied, alsof hij wilde zeggen: hier zijn we bij de honingboom.

Inderdaad was daar een holle boomstam; de jongen hurkte neer, keek in het gat..... en....., even flikkeren Tukula's ogen tel, als hij de kinderen één voor één aankijkt.

Dan vervolgt hij op zware toon: „En..... toen kwam er een mambaslang uit het gat.

Die beet de jongen in zijn been.

Enkele uren later stierf de jonge koeieherder door de giftige slangebeet.

Dat was de straf voor zijn egoïsme, dat hij de honinggids geen beloning gaf.

En nu jullie, kinderen van Vundla, vergeet nooit om de honinggids te belonen, anders zal Nkulu-nkulu jellaten straffen”.

Als Tukula gaat staan om terug te keren naar zijn kraal, staat Bonisa voor hem. Haar donkere diep-ernstige kinderoogen kijken hem aan als ze zegt:

„Als wij een amulet dragen en aan de amadhlozi om hulp vragen, zal Nkulu-nkulu ons ook straffen”.

Ontsteld roept Mambi: „Oooh..., zeg dat niet... oooh, de amadhlozi zal ons straffen”.

Sikla stuift overeind en terwijl hij z'n gebalde vuist voor Bonisa houdt zegt hij tegen Tukula: „Zij is in het huis van de witte man geweest en nu wil ze geen amulet meer dragen! Maar vader Vundla zal haar wegsturen uit de kraal als ze blijft weigeren. Hij zal de toverdokter laten komen”.

„Inkosi Jesu is toch machtiger dan de toverdokter”, zegt Bonisa zacht, „en Inkosi Jesu is de grote Herder; Zijn schapen zullen nooit verdwalen”.

Nog nimmer zag Tukula, de zoon van het opperhoofd uit het Lupanda reservaat, zo'n rustige, vredige blik in de ogen van een kind van zijn volk zoals nu bij Bonisa, als ze tegen hem zegt:

„Als Tukula ook een schaap van Inkosi Jesu wordt, kan hij nooit verdwalen in de donkere nacht. Ik bid altijd aan Inkosi Jesu.... voor Tukula..... Ik bid niet meer aan de amadhlozi,

alleen aan Nkulu-nkulu, dat staat in het heilige Boek van Umfundisi”.

Sikla, Mambi en Nkwee worden onrustig.

Aaah..... waarom moet Bonisa nu op deze mooie morgen weer over het Boek van Umfundisi vertellen?

Ze kijken schuw naar Tukula of hij boos zal worden.

Tukula beveelt hen om nu met hun kudde verder het woud in te trekken, Bonisa moet bij hem blijven en alles vertellen over het huis en het Boek van de witte man.

11. De bruidschat.

De droge wintertijd is voorbijgegaan. Maandenlang is er geen druppel regen gevallen. Maar nu de nieuwe regenperiode op komst is, wordt er op de bouwlanden hard gewerkt.

De ruige aarde is geploegd, het mais en koren is gezaaid, alles wacht op de lang begeerde regen. De inlanders kijken elke morgen opnieuw met steeds groter verlangen naar de felblauwe lucht.

Hun ogen zoeken langs de strak-blauwe hemel, of er ergens een kleine regenwolk te zien is, maar er komen geen regenwolken.

Teleurgesteld en beangst komen de kraalhoofden in een vergadering bijeen. Ook Vundla is aanwezig. Demannen bespreken onder leiding van een heidense priester, wat men moet doen om de amadhlozi gunstig te stemmen, zodat de geesten der voorouders regen zullen zenden.

De priester werpt zijn toverbotjes op de grond, bestudeert de kris-kras door elkaar liggen werveltjes, en vindt het antwoord.

De amadhlozi wenst een groot offerfeest, daarna zullen de geesten regen zenden. Uit alle kralen moet een koe of geit aan de priester gebracht worden. Hij zal enkele dieren daarvan offeren, en de overige dieren zijn een betaling aan hem.

Met zorg vervuld, zoekt Vundla een mooie geit uit zijn kudde.

Een koe is een te kostbaar offer voor hem. Hij mist al drie mooie schapen, en nu zal ook spoedig MaWanda's vader komen om de afbetaling van de bruidschat.

Drie koeien, of..... MaWanda's oudste dochter Mambi.

De avond van het offerfeest is aangebroken.

In de kralen hebben de vrouwen en meisjes alles goed voorbereid. Er is veel bier gebrouwen, en als speciale lekkernij zwarte rupsen. In de zomer hebben de kinderen ze in het bos

verzameld en in de kraal gedroogd. Nu zijn ze geweld en gekookt.

Mooie gevlochten mandjes met de zwarte rupsen en aardnootjes staan klaar voor het feest.

Verre families zijn genodigd en gekomen om het oude heidense regenfeest, als een gebed om regen, mee te vieren.

Nkwee, Sikla, Mambi en de kleinere broertjes en zusjes zijn allen in een opgewonden feeststemming.

Maar Vundla en MaWanda zijn niet blij.

Ze zijn erg ongerust en beangst dat de geesten hun regen zullen geven op hun mais- en korenvelden, want... Bonisa weigert het feest mee te vieren.

Bonisa zit in MaWanda's hut; ze bidt aan Inkosi Jesu om gehoorzaam te mogen blijven aan Zijn gebod. Ze wil niet weer meedoen aan de geestenaanbidding.

Terwijl Bonisa alleen in de hut blijft zitten, verzamelt Vundla's familie zich met alle bezoekers om een groot vuur, in het midden van de kraal.

De heidense priester heeft een ereplaats. Na een korte toespraak van Vundla, het kraalhoofd, gaat de priester plechtig en langzaam naar de „geestenboom”.

Allen volgen hem.

Ze buigen en knielen neer voor de boom. Dit moet het zichtbare teken zijn voor de geesten der voorouders, die vanuit de boom op hen neerzien. Zo moeten de geesten denken dat het nageslacht hen eert, en hun smeekt om een gunst.

De heidense priester offert de geit, en bidt aan de amadhlozi om geen onheilen te zenden, maar hun goedgunstig te zijn door spoedig regen te geven op de dorre velden.

Daarna begint het feest.

De mannen drinken het zware kafferbier, de vrouwen drinken mee en smullen met de kinderen van de gekookte zwarte rupsen en de aardnootjes.

Na de maaltijd moeten de kinderen om de geestenboom dansen.

Ze zingen en klappen in hun handen op de maat van de tam-tams, waar voortdurend op getrommeld wordt.

Nkwee's ogen schitteren; de priester heeft ook hem aangezien om op een trommel te slaan.

Het wordt nacht.

In het woud tekenen de donkere boomtakken zich als zwarte silhouetten tegen de lucht.

De helder schijnende maan straalt zijn koele zilveren glans door de ontelbare boomkruinen, die langzaam bewegen in de nachtwind.

Op een wenk van de priester roffelen de vingers sneller over de tam-tams. Het monotone gedreun verandert in een feller ritme.

Steeds sneller bewegen de handen over de trommels, en in een huiveringwekkend tempo golven de trommelslagen door de nacht.

De mensen bij het houtvuur gaan staan, vormen een kring rond de geestenboom, en dansen op het tempo van de trommelslagen.

De vrouwen zingen, de mannen schreeuwen, de kinderen klappen in hun handen, en onheilsPELLend woest dreunt de muziek.

Sneller en luider roffelen de trommels, sneller en wilder dansen de mensen. Ze staren naar de „geestenboom”, naar de onzichtbare geesten der voorouders.

De amadhlozi moet zich vereerd gevoelen door deze heidense feestavond, die tot hun eer gehouden wordt. De geesten moeten nu de regen zenden.

Urenlang duurt het trommelen, bierdrinken, zingen en dansen, totdat ze allen dodelijk vermoeid naar hun hutten wandelen om te slapen.

Bonisa kan niet slapen.

O, ze weet het wel dat haar vader Vundla en de gehele familie ontzettend boos op haar zijn. In haar hart komt strijd. Is het werkelijk waar dat de Heere Jezus, de Zoon van God, onteerd wordt door het aanbidden van de geesten der voorouders?

Ja, het staat in het heilige boek, de Bijbel, en Umfundisi heeft het daaruit voorgelezen.

Bonisa verlangt naar Umfundisi en naar de oude MaRunda.

Er zijn nog zoveel dingen die ze wil vragen, en die ze niet begrijpt; daarom bidt ze of de Heere de zending naar hun kraal wil sturen, om aan de hele familie over de Bijbel en Inkosi Jesu te vertellen.

De volgende morgen is er een ongewone rommel in de anders zo nette kraal. Daar de mensen dronken in hun hutten gegaan zijn, is er niets opgeruimd, en de kraalgrond is niet geveegd door de vrouwen.

Vundla ontwaakt in opgewonden, boze stemming.

Wat moet hij doen met Bonisa, dat onwillige kind? Het liefst zou hij de zweep voor haar gebruiken, zoals hij vroeger altijd zijn kinderen strafte. Maar dat mag niet meer van Tukula. Hij heeft zich aan Tukula onderworpen en z'n zweep afgegeven, maar welke straf kan hij dit ongehoorzame kind dan wel geven?

Met driftige, zenuwachtige stappen loopt hij voor z'n hut heen en weer. MaMoyo, zijn oudste vrouw, komt naar hem toe en luistert naar zijn boze woorden.

„Aaaah....”, schreeuwt hij opgewonden, „wat betekent dit, dat een kind van acht jaar, en dan nog wel een meisje, met nieuwe ideeën van de witte mensen bij onze familie terugkomt, en zegt dat zo'n bierfeest verkeerd en zondig is? En dat de Heere boos op haar zal zijn als ze daaraan meedoet?”

Vundla spreekt driftig, maar ineens verandert zijn toon, en een uitdrukking van angst trekt over z'n gelaat als hij zegt:

„Oooh,...ik ben zo bevreesd, dat de amadhlozi ons zal straffen, oooh... wat zal er met ons gebeuren?”

Trillingen van angst rimpelen zijn gelaat, en schor gaat hij verder: „Dit is de eerste keer dat iemand uit onze familie geweigerd heeft dit feest mee te vieren.

Onze voorouders hebben het gevierd en onze grootouders en onze ouders, ja ons hele voorgeslacht. En nu komt plotseling een kind, een meisje van acht jaar, vertellen dat God dit verbiedt”.

Oooh... het is verschrikkelijk; zij zal de toorn van alle voorouderlijke geesten over zijn familie brengen, omdat ze geweigerd heeft de amadhlozi te eren.

De angst voor de straf van de geesten overheerst Vundla.

Hij besluit naar Tukula te gaan, om raad hoe hij zijn onwillige dochter gehoorzaam moet maken.

In de Limpo-Lupanda kraal probeert Tukula de opgewonden en angstige Vundla te kalmeren. Hij belooft hem, dat hijzelf naar de Lupanda zendingspost zal gaan, om met de witte man te spreken, waarom Bonisa het regenfeest niet mag mee-vieren.

Enigszins gekalmeerd, vertrekt Vundla uit de kraal van het opperhoofd, maar z'n gedachten zijn somber. Hij vreest een onheil. Bij terugkomst in zijn kraal, ziet hij een bezoeker voor zijn hut zitten.

Een schok gaat door hem heen.

Oooh.... hij ziet wie de bezoeker is. Het is Dodo, MaWanda's vader. Hij komt om de afbetaling van de bruidschat. Er is nu twaalf keer een maisoogst geweest sinds hij MaWanda als vrouw kreeg, nu moet alles afbetaald worden.

Vundla heeft over zijn gehele lichaam.

Drie koeien is een te kostbare gift als afbetaling voor zo'n zwakke vrouw als MaWanda. Ze kan niet flink werken, en ze heeft hem niet veel voordeel gebracht in al de jaren die ze nu in zijn kraal woont.

Nee, de drie koeien zal hij niet geven, die is MaWanda beslist niet waard. Na de gewone Afrikaanse begroeting gaat Vundla met grootvader Dodo in zijn hut om daar de bruidschat tot tevredenheid van beide partijen te bespreken.

MaWanda is in haar hut aan het werk. Ze zit bij het houtvuur. Ze vlecht een slaapmat, terwijl Bonisa naast haar zit en boomschorsvezels tussen haar handen rolt, om touw te draaien voor de mat.

MaWanda is bang voor de drift van Vundla. Elk ogenblik vreest ze dat hij haar zal roepen en haar zal slaan, omdat Bonisa zo onwillig is geweest.

Bonisa is haar dochtertje. Zij moet er voor zorgen dat het meisje voortaan de bierfeesten wel zal meevieren.

In Bonisa's hart is zo'n wondere rust en vrede. De liefde van Inkosi Jesu neemt alle vrees voor de boze Vundla uit haar weg.

Ze heeft zojuist aan de Heere gebeden of Hij de zending naar hun kraal wil sturen. Ze heeft gebeden voor haar moeder, en voor het broertje en voor allen, die in hun kraal wonen, en.... voor Tukula; en MaWanda heeft geluisterd.

De bespreking tussen grootvader Dodo en Vundla duurt enkele uren. Twee broers van Vundla, die na het regenfeest nog in de kraal logeren, zijn als getuigen bij de afspraak aanwezig.

Vundla moet kiezen wat hij betalen wil, drie mooie koeien, of MaWanda's oudste dochter Mambi.

De koeien wil hij niet geven, en Mambi....?

Mambi, die zo goed de schapen kan hoeden? Ze heeft nog nooit één schaap laten wegdwalen zoals Bonisa. Nee. Mambi wil hij ook niet geven.

Iniens weet Vundla wat hij doen zal. Niet de koeien, niet Mambi, maar.... Bonisa, zij zal de afbetaling van de bruidschat zijn. Dat is een mooi plan. Vundla noemt nu aan zijn

schoonvader Dodo alle goede eigenschappen van Bonisa op. Ze is sterk, ze kan zware vrachten brandhout en rietgras dragen. Grote kalebassen met water kan zij vanaf de rivier op haar hoofd naar de kraal dragen, zonder één druppel te morsen.

Touw draaien en matten vlechten kan ze heel handig.

„En”, zegt Vundla met nadruk, „aan de overkant van de grote Shandingu rivier zal ze Inkosi Jesu wel vergeten”.

Het blijft even stil in de hut.

De mannen kijken zwijgend in het vuur.

De broers van Vundla, die gezien hebben dat Bonisa weigerde het feest voor de amadhlozi mee te vieren, knikken toestemmend.

De oudste broer, die ver naar het zuiden woont, dicht bij de Zendigho zendingspost, zegt:

„De geest van Inkosi Jesu, de grote Medicijnmeester, is zó machtig, dat al de toverdokters uit Afrika Hem niet kunnen verdrijven”.

Na een korte stilte antwoordt Dodo:

„Aaah, wie is Inkosi Jesu? Wij hebben onze eigen medicijnmannen. In ons land, aan de overzijde van de Shandingu rivier, woont Inkosi Jesu niet. Bij ons woont de „grote Mazenga”.

MaWanda en Bonisa worden geroepen om een maaltijd voor grootvader Dodo en de andere mannen klaar te maken. Met scherpe blik volgt grootvader de bewegingen van het meisje.

Ze doet haar werk goed, denkt hij. Ze is nog wel jong, maar na een paar jaar zal ze zeker zeven koeien waard zijn. En in die jaren kan ze voor MaWanda's moeder, de oude Ugogo, op het bouwland werken.

MaWanda en haar kind zijn weer in hun eigen hut, als Dodo aan Vundla meedeelt, dat hij Bonisa aanvaardt als afbetaling van de bruidschat inplaats van de drie koeien.

Het meisje zal door hard werken moeten tonen dat ze werkelijk dezelfde waarde heeft als drie mooie koeien.

Met onzetting luisteren MaWanda en haar kind naar de woorden van Vundla als hij vertelt, dat Bonisa met grootvader Dodo mee moet gaan.

MaWanda kreunt, ze slaat de handen voor haar ogen, en Bonisa klemt zich aan haar moeder vast.

Nee, ze wil niet..., ze wil bij haar moeder blijven wonen.

De verdere familie en de kleine broertjes en zusjes komen bij hen staan.

MaWanda schreit en gaat met gebogen hoofd de hut in om Bonisa's weinige bezittingen bijeen te zoeken. Grootvader krijgt haast. Hij wil meteen vertrekken.

Voordat de nacht komt, moeten ze bij vol maanlicht de grote Shandingu rivier doorwaden, en vanaf Vundla's kraal is het wel vier uren lopen tot aan de rivier.

Bonisa is zo geschokt door dit plotselinge besluit van haar vader, dat ze nauwelijks goed denken kan. Met een opgerolde slaapmat, een houten lepel en een maismandje voor haar dochtertje, komt MaWanda weer naar buiten.

In de opening van haar hut staat de diepbedroefde vrouw stil en begint luid te schreien. Bonisa drukt zich stijf tegen haar moeder en roept:

„Ik kom terug moeder, ik kom terug. Ik zal bidden aan de Heere; Hij zal mij bij u terug brengen”.

Met een forse greep trekt Vundla haar bij MaWanda vandaan.

„Jij terug komen...?” snauwt hij.

„In deze kraal en in dit land mag je nooit weer wonen. Ga nu met grootvader mee”.

Het is een droevig afscheid.

MaWanda huilt, en het broertje steekt z'n handjes naar Bonisa uit en roept: „Nisa...., Nisa”.

„Moeder”, fluistert Bonisa nog zacht, „moeder, u moet elke avond in uw hut bidden, of Umfundisi komt”.

Bij de omheining van de kraal kijken de vrouwen en kinderen grootvader met zijn kleindochter na. Dit is de straf voor Bonisa, denken ze, omdat ze niet wilde buigen voor de geestenboom.

Grootvader loopt met grote stappen over het bospad, en Bonisa volgt hem. Ach, alles ging zo plotseling; ze heeft niet eens afscheid kunnen nemen van Nkwee en Sikla en Mambi; die zijn nog met de kudde in het woud.

Maar waarom moet zij nu mee naar de verre kraal van Dodo?

Mambi is toch de oudste? Ze heeft juist zoveel gebeden of Umfundisi naar hun kraal mag komen, en nu moet zij weg, véér weg.

Bonisa kan het niet begrijpen.

Ze lopen de eerste tijd door bekend bosterrein, waar ze ook met de kudde geweest is. Na twee uren lopen valt de schemer over de wouden en een krachtige wind doet de boomtakken kraken. Bonisa gaat zich steeds eenzamer voelen.

Shacombe is de noordelijkste kraal waar Bonisa wel eens geweest is. Daar woont een broer van haar vader.

Grootvader Dodo gaat voor een kort bezoek de kraal in, om wat te eten en de groeten van de Vündla-familie te brengen.

Bonisa vertrekt met haar grootvader.

12. Naar de overkant van de grote rivier.

Vanaf Shacombe lopen ze twee uren door een geheel ander bos. Er zijn nu minder struiken, en hogere bomen.

Feller maanlicht schijnt door het woud en verlicht de grijs-witte stammen van de Mupani bomen.

De lange donkere schaduwen van de wiegende bomen schuiven over de grond, het lijkt wel of ontelbare donkere wezens over de aarde meelopen naar de richting van de rivier.

De wind raast door de boomkruinen, die heftig heen en weer waaien, ze kreunen en kraken.

Vóór hen uit eindigt de bomenrij en schijnt het volle maanlicht op de rivier en over de rietvelden langs de oever.

Het bospad eindigt ook. Alleen een heel smal voetpad gaat verder tussen het ritselende wuivende riet door, dat zo hoog is dat Bonisa niets anders meer ziet dan alleen de geelgroene rietstengels met hun bruine pluim in de top.

Het lijkt wel dat het riet zingt. Met schrille tonen fluit de wind door de riethalmen, en de stengels buigen over haar heen.

De donkere pluimen zijn als veel donkere handen, die haar nauwiven en haar groeten, nu ze naar zo'n verre kraal gaat. Ver naar de overzijde van de grote Shandingu rivier!

Vlak voor de rivier staat grootvader stil.

Hij legt zijn hand boven zijn ogen en tuurt met scherpe blik over het kolkende rivierwater.

Hij kijkt naar de bocht van de rivier, waar aan beide zijden de doornbomen hun lange takken over het water uitspreiden.

En onder hun takken is de koele donkere schuilplaats voor de krokodillen.

Zijn hand ligt op Bonisa's hoofd.

„Kijk daar”, zegt grootvader, en z'n hand wijst over de rivier, „daar is de krokodillenbocht, daar is het erg gevaarlijk. Wij zien de krokodillen niet, maar ze kunnen ons wel zien. Ze loeren op iedereen die de rivier doorgaat. Ze liggen in hun donkere schuilplaats onder de doornboomtakken.

Daarom zullen we de amadhlozi om bescherming vragen. Amadhlozi, geesten van onze voorouders, wij vragen uw bescherming, wij zullen u altijd blijven eren”, zegt grootvader, en z'n ogen staren op het meisje, dat zo klein en zo bang naast hem staat.

Bonisa staat onbewegelijk stil.

Haar lippen stijf opeen gesloten, de kleine zwarte handen gevouwen, en ze zegt niets.

Als er geen enkel woord uit haar mond komt, buigt de neger zich over haar heen.

Hij legt z'n grote zwarte hand op haar hoofd.

Bonisa staat vol angst naast hem. Het water van de rivier bruist en kolkt langs de oever, en spoelt over hun voeten en langs hun benen.

De golven slaan in de rivierbocht tegen de boomstammen, die in het water groeien, en jagen met schuimende koppen door het rietveld langs de oever.

De rietstengels kraken en buigen nog dieper met ritselende fluittonen.

„Luister goed”, zegt grootvader, „het riet zingt voor de amadhlozi, voor de geesten die in deze rivier wonen. Kijk er naar, en zie dat het riet buigt voor de geesten om hen te eren.

Het zijn de riviergeesten die ons moeten beschermen op onze tocht naar de andere oever, daarom buigen wij ook voor hen”.

De grote zwarte hand van grootvader drukt zwaar op Bonisa's hoofd, en zijn stem is zo streng, dat ze steeds banger wordt.

Langzaam en plechtig zegt hij weer: „Amadhlozi, wij vragen uw bescherming, wij zullen u altijd blijven eren”.

Dan maakt de grote neger een diepe buiging tussen het wuivende riet. Zijn hand ligt nog op Bonisa's hoofd, en hij drukt ook haar naar omlaag.

Haar knieën zakken door, en haar hoofd buigt, maar ze blijft zwijgen.

Dan buldert grootvaders stem boven het geklots van de golven uit: „Aaah, wil je niet praten, dan zal ik het je leren, spreek mij na”.

Hij haalt z'n hand van haar hoofd en grijpt hard en ruw haar schouder beet.

Bonisa staat weer rechtop tussen het zingende riet.

Nog éénmaal herhaalt de man zijn gebed aan de geesten, en Bonisa, die wel zou kunnen schreeuwen van de pijn in haar schouders, zegt de woorden zachtjes na.

„Amadhlozi, wij vragen uw bescherming”.

Dan laat grootvader haar schouder los. Ze staat te trillen op haar benen, tranen komen in haar ogen, maar ze wil niet huilen, nee, ze wil flink zijn.

„Kom,” zegt de man, „we gaan nu de rivier doorwaden, houdt deze knots vast, en loop snel achter mij aan. Ik weet goed waar de stenen liggen, waar we overheen kunnen. Let er goed op waar ik mijn voeten zet. Volg mij precies bij elke voetstap.

In zijn linkerhand houdt hij de knots stevig vast, en zijn rechterhand omklemt een scherp gepunte speer.

Als de krokodillen dichterbij komen, zal hij ze met één speer-stoot machteloos maken, en met de knots kan hij zich ook verdedigen.

Bonisa grijpt de dikke bol van de knots met beide handen vast, en zo loopt ze achter grootvader aan totdat het riet helemaal ophoudt.

De brede snelstromende Shandingu rivier ligt nu vóór hen.

Een baan van zilver maanlicht danst en schittert over de golven.

Even nog kijkt grootvader met scherpe jagersblik naar alle kanten of er ook gevaar dreigt. Dan gaat hij verder het rivierwater in.

Bonisa stapt achter hem aan, eerst langzaam en huiverend, dan met steeds grotere snelheid volgt ze hem, springend van de ene steen op de andere.

En het riet zingt, en de donkere rietpluimen wuiven haar na als veel donkere handen, als een droevig afscheid.

Zij kijkt nog éénmaal achter zich.

O, ze zou wel beide handen omhoog willen steken, en wuiven naar haar land waar ze nu niet meer mag wonen.

Ze denkt aan de mensen, die ze nu nooit meer zien zal.

Met wie ze nooit meer praten kan. Haar moeder en vader, en alle zusjes en broertjes. En de schapen, en Tukula, en de zending, en..... Inkosi Jesu.

Ineens dringen de tranen uit haar ogen, en rollen over haar

wangen; ze schreit. Een wanhopige stem diep in haar hartje roept:

„Nee, nee, ik wil niet.... Inkosi Jesu... ik durf niet alleen met grootvader mee. Ik ben zo bang”.

Bonisa snikt, ze kan haar verdriet niet langer verbergen, en door haar tranen heen kan ze de stenen niet goed zien, waar ze haar voeten op moet zetten.

„Kijk uit waar je loopt”, gromt grootvader boos.

„Straks val je in de rivier en nemen de krokodillen je mee”.

Ze probeert weer beter op te letten, om niet van de stenen af te glijden. In het midden van de rivier is een zandbank, en steken de steenklippen hoger boven het water uit.

Daar blijven ze even stilstaan om rond te kijken of er krokodillen aan de noorderoever zijn.

Bonisa's hartje klopt met zware slagen.

Maar grootvader wacht niet lang, ze moeten vlug verder, want de reis is nog ver. De rivier wordt weer dieper, ze klemt haar beide handen steviger om de knots heen.

Het water komt tot aan haar middel, zodat grootvader haar met kracht vooruit trekken moet. De stroom sleurt haar bijna mee van de steenklippen af.

Ze vindt de rivier zo breed, en het duurt zo lang voordat ze eindelijk aan de andere zijde van de grote Shandingu rivier de oever bereiken.

De noordelijke oever van de rivier is hoog en steil.

Bonisa is zo vermoeid, dat ze geen kracht meer heeft om zelf naar boven te klauteren. Ze laat zich meetrokken door grootvader, die met enkele grote stappen de oever opklimt en een neerhangende boomtak vastgrijpt, waarlangs hij zich verder omhoog trekt.

Even later staan ze op de hoge rivieroever onder de Mupani bomen.

Daar laat Bonisa de knots los; ze kan nu zelf weer gewoon achter grootvader aanlopen; ze moet hem volgen, overal waar hij heengaat.

Een paar kleine aapjes springen krijsend uit de Mupani-bomen op de grond, en lopen nieuwsgierig om hen heen.

Grootvader staart over de rivier, die nu ver beneden hen in het maanlicht als een zilveren stroom voorbij golft.

Bonisa kijkt gespannen naar grootvader. Wat zal hij nu gaan doen?

„Kijk”, zegt hij, en strekt zijn arm recht voor zich uit in de richting van de rivier. Bonisa staat naast hem en luistert.

„Kijk”, herhaalt grootvader, „daar aan de overzijde van de grote rivier, daar is de kraal waar jij hebt gewoond. Daar woont Vundla, die de man is van mijn dochter MaWanda.

Jij zal niet meer wonen in haar hut.

Jij moet vergeten de kraal van Vundla en MaWanda, en je vrienden en de schapen.

Jij zult wonen in een nieuw land, in een nieuwe kraal bij Ugogo. Jij moet vergeten dat land aan de overzijde van de grote rivier. De amadhlozi heeft ons beschermd op onze tocht door de rivier. Wij zullen hen eren”.

Hij laat zijn arm weer zakken, legt z'n hand op de schouder van het meisje en zegt:

„Buig voor de amadhlozi”.

De zware druk van zijn hand duwt Bonisa naar de grond, en ze buigt... grootvader buigt ook en bedankt de geesten voor de bescherming.

Bonisa moet het nazeggen; ze durft niet te weigeren en fluistert zachtjes de woorden na die grootvader haar voorzegt.

Ze hebben nog maar een kleine afstand door het bos gelopen, als grootvader stilstaat voor een hut.

Hij hoest even voor de ingang en wacht enkele minuten.

Er komt niemand; er is ook geen enkel geluid te horen; dan gaat hij naar binnen.

Bonisa volgt hem en hurkt midden in de hut neer.

Grootvader maakt een vuurtje van wat takken, die er liggen en daarna zitten ze stil en zwijgend bij het vuur. De warmte van de vlammetjes maakt Bonisa zo slaperig, dat ze al gauw zit te knikken met haar hoofdje. Even later legt ze zich op de grond neer, trekt een deken van koeienhuid over zich heen en valt in slaap.

Grootvader blijft lange tijd bij het vuur zitten, en denkt tevreden over zijn reis naar het zuiden, omdat hij zo'n goede afbetaling van de bruidschat van MaWanda heeft gekregen.

Vundla moest hem nog drie koeien betalen, maar dit jonge meisje, deze dochter van MaWanda zal over een paar jaar wel zeven koeien waard zijn.

En in de jaren, die nu komen, kan ze immers voor hen werken en voor de oude Ugogo water dragen uit de rivier, en hout halen uit het woud?

Ja, hij heeft een goede betaling gekregen.

Na enkele uren van diepe slaap wordt Bonisa wakker en kijkt verwonderd om zich heen. Naast haar smeult het houtvuur, maar ze ziet haar moeder niet, en ze hoort de vrolijke stem van 't broertje niet, die 's morgens direkt al met haar wil spelen en dan nisa..., nisa... roept, om haar wakker te maken.

Langzaam komt de herinnering van de vorige dag in haar op.

O,..... nu weet ze het weer. Ze is niet meer thuis, niet meer in de hut bij haar moeder. Ze zijn door de rivier gegaan en nu is ze in het nieuwe land.

En in Bonisa's hartje komt het grote verdriet weer naar boven. Ze is in het nieuwe land. Het land waar Inkosi Jesu niet woont.....

Maar ze wil niet wonen in een land waar Hij niet is, ze wil terug..... terug naar de andere zijde van de grote rivier.

Ze wil terug naar het land waar Umfundisi woont; ze wil terug naar het witte ziekenhuis waar ze zo mooi kunnen zingen over Nkulu-nkulu. Nee, ze wil hier niet blijven!

Het is stil in de hut. Grootvader is er niet. Misschien is hij in het woud en zoekt wilde wortelen voor voedsel.

De donkerte van de nacht is voorbij gegaan, de eerste lichtstralen van de nieuwe dag schijnen al tussen de bomen door; ze kan het zien door de kleine openingen in de hut.

Ze voelt zich zo eenzaam en alleen in dit nieuwe land!

In gedachten hoort ze weer de stem van Umfundisi toen hij in het ziekenhuis tegen haar zei: „Bonisa, als je verdriet hebt, en je bent alleen, als er niemand is om je te helpen, dan mag je ook bidden.

Vraag dan maar aan de Heere om je te helpen. Hij ziet je altijd, Hij wil altijd naar je luisteren, maar dan moet je ook alleen aan Hem om hulp vragen. Niet meer aan de geesten van de voorouders.

Als je aan de amadhlozi om hulp vraagt, dan is Inkosi Jesu bedroefd, maar ook vol heilige toorn, dan zal Hij je niet helpen.

Je moet kiezen, Bonisa. Je mag bidden aan de Heere, maar dan nooit meer aan de geesten”.

Die woorden van Umfundisi trekken diep door haar gedachten.

Ze kruipt onder de koeienhuid vandaan en buigt haar

knieën naast het houtvuurtje. Ze vouwt de handen samen en wil bidden.

In haar hart is zo'n groot verlangen naar de Heere. Dit heimwee is veel groter dan naar haar eigen moeder en familie en het eigen land.

Grootvader heeft gezegd dat ze alles uit het land aan de andere zijde van de rivier vergeten moet, maar dat kan niet. Ze kan toch nooit vergeten dat Inkosi Jesu haar Koning is geworden, toen ze in het andere land woonde?

Bonisa wil bidden, maar ze denkt aan de vorige avond, toen ze in het riet voor de rivier stonden, en toen grootvader zei dat ze aan de amadhlozi moest vragen om bescherming.

O, ze wilde het niet, ze had het beloofd aan de Heere, dat ze nooit meer aan de „geesten” om hulp zou vragen.

Maar ze had het toch gedaan; ze was zo bang geweest voor grootvader, en voor de golven van de rivier, en voor de krokodillen! Nu wil de Heere haar natuurlijk niet meer helpen.

Misschien wil Inkosi Jesu nu niet meer haar Koning zijn; ze is bang dat Hij nu in heilige toorn naar haar kijkt, zoals Umfundisi dat gezegd heeft.

Bonisa slaat de handen voor haar gezichtje en schreit van diep verdriet. Ze huilt van droefheid omdat ze haar Koning heeft verloochend, en nu is ze zo alleen, en toch..... toch is er in haar hartje dat grote heimwee... een verlangen naar Hem Die ze nooit zal kunnen vergeten.

Ze durft niet te bidden, maar diep in haar bedroefde hart is een stem die roept:

„Inkosi Jesu, ik kan U nooit vergeten, en als U altijd boos op mij bent, als U niet meer mijn Koning wilt zijn, dan wil ik U toch altijd liefhebben, altijd”.

Ze gaat de hut uit en kijkt rond waar grootvader is.

Het is nog stil rond de hut, terwijl de vogeltjes hun vrolijk morgenlied zingen. De impala's huppelen met lenige sprongen door het woud.

Ze zoekt het bospad dat naar de rivier toegaat. O, ze wil terug, terug naar haar eigen land en naar Umfundisi om aan hem te vertellen, dat ze weer aan de amadhlozi gebeden heeft. Ze wil hem ook vertellen dat Inkosi Jesu haar nu niet meer helpen zal.

Het is maar een kleine afstand van de hut naar de rivier.

Door de dichte struiken kan ze het water nog niet zien,

maar ze hoort de golven met bruisend geluid in de diepte voorbij stromen.

Haar benen schramt ze open aan een doornstruik, zodat er een straaltje bloed uit de wond over de zwarte huid sijpelt. Maar ze wringt zich verder door de struiken heen totdat ze de brede rivier ineens voor zich ziet.

O, wat is het water groot! In denacht toen ze er door moesten lopen, had ze niet gezien dat de rivier zó wijd was.

En daar aan de overzijde, daar ver achter de donkere bossen daar is haar land, daar woont Inkosi Jesu.

Ze kan nooit alleen door die grote rivier terug gaan om te vluchten. Ze weet het wel, dat ze toch in dit nieuwe land moet wonen, alléén, in het land van „de geesten”.

Voor de laatste keer kijkt ze over het rivierwater; ze ziet de wuivende rietstengels met de bruine pluimen in hun top.

Ze wiegen en wuiven als veel donkere handen, als een laatste afscheid.

Opnieuw wringt ze zich door de struiken heen en gaat terug naar de hut. Misschien zal grootvader boos zijn dat ze wegge-lopen is. Maar het is nog stil in de hut, er is niemand.

Het houtvuurtje smeult nog zachtjes; dat moet eerst wat beter branden voordat grootvader komt. Voorzichtig rakelt ze wat as van de gloeiende takken en schuift een paar nieuwe droge takjes op het vuur.

Al snel begint het droge hout te knetteren en lekken de rode vlammetjes er omheen.

Bonisa neemt een oude slaapmat uit de hoek van de hut en gaat daarop zitten naast het vuur; hier zal ze wachten tot grootvader terug komt.

Ze heeft de benen gekruist over elkaar, de ellebogen leunen op haar knieën, en het hoofdje rust in de palmen van haar handen. Zo staart ze in de rode vlammen.

Het is heel stil in de hut.

En in deze stilte komt de herinnering aan de zendingspost zo sterk in haar gedachten terug, alsof ze er zelf weer opnieuw is.

Ze denkt aan die ene avond toen ze achter het ziekenhuis in het bos zaten. De vrouwen hadden een vuur gemaakt waar veel patiënten omheen gingen zitten.

Umfundisi kwam er ook bij zitten; hij ging vertellen over de grote Koning, Die de goede Herder is van al Zijn schapen. Aaaaah, wat waren de ogen van de witte man toen vriende-

lijk, en zijn stem was zo mooi, toen hij vertelde over Inkosi Jesu, de goede Herder, Die Zijn schapen nooit alleen laat.

Als er één schaapje heel ver weg dwaalt, zo ver dat niemand het kan vinden, en niemand hoort het angstige geroep van dat eenzame schaap, dan hoort de Grote Herder het wel.

Hij zoekt het schaap op, Hij roept het, en het schaap hoort Zijn stem.

Umfundisi had het heilige Boek van Nkulu-nkulu in zijn handen.

Het Boek was open en hij las daarin de woorden die Inkosi Jesu Zelf gezegd had: „Ik ben de goede Herder, Mijn schapen kennen Mijn stem, en ze volgen Mij”.

Toen mochten ze allemaal die woorden uit het heilige Boek nazeggen, en ze hadden het zacht gefluisterd:

„Ik ben de goede Herder, Mijn schapen kennen Mijn stem, en ze volgen Mij”.

O, het was zo stil in het woud, en toen had zij, Bonisa, zo geschreid. Want het was net alsof het niet meer de stem van Umfundisi was die de woorden voorlas, maar ze hoorde in haar hart een andere stem, zo machtig, zo vriendelijk. Een stem die sprak: „Ik ben de goede Herder, Mijn schapen kennen Mijn stem”, toen had ze geloofd dat dát alleen maar de stem van Inkosi Jesu Zelf kon zijn.

De vrouwen hadden boos naar haar gekeken en gefluisterd dat ze te klein was om te luisteren; dat ze naar de slaaphut moest gaan. Maar ze was blijven zitten bij het houtvuur, en ze had heel goed geluisterd.

Elk woord van de zendeling was diep in haar hartje naar binnen gedrongen. Ze was niet bang meer voor „de geesten” want ze geloofde, dat de Heere veel sterker was dan alle kwade geesten.

Toen alle vrouwen en kinderen al in het ziekenhuis en in de hutten naar binnen gegaan waren om te slapen, bleef de oude MaRunda nog buiten bij het vuur zitten, en zij was ook buiten gebleven.

Ze had het toen aan MaRunda verteld dat er in haar hart zo'n liefde voor Inkosi Jesu was en de oude vrouw zei: „Je bent nog klein, Bonisa, er staan zoveel wijze woorden in het heilige Boek van Nkulu-nkulu, die moet je allemaal nog leren. De Heere heeft ook gezegd: „Indien gij Mij liefhebt, zo onderhoudt Mijn geboden”.

Aaaah....., nu kun je weten of je Hem liefhebt, dan wil je

ook gehoorzaam zijn aan Zijn geboden. Niet omdat je bang voor Hem bent, daar Hij de grote Koning is, maar omdat je Hem liefhebt”.

Bonisa is nu bedroefd. Ze is als een klein schaap, dat is weggehaald uit het land waar de Heere haar opgezocht had.

Maar de getrouwe Herder, Die Zijn schapen nimmer zal laten omkomen in verdriet en eenzaamheid, geeft in het kinderhart geloof dat Hij ook nu voor haar zal zorgen.

Door haar bedroefde hartje stroomt een warme gloed van liefde en vertrouwen als ze opnieuw die woorden met een wonder sterke stem in haar hart hoort: „Mijn schapen kennen Mijn stem, en ze volgen Mij”.

Een blijdschap trekt door haar heen; ze knielt neer naast het vuur en spreekt hardop: „Inkosi Jesu, wil U toch nog tegen mij spreken? Ik ben ongehoorzaam geweest; ik heb aan de amadhlozi om bescherming gevraagd in de rivier. Inkosi Jesu, gaat U dan toch mee in dit nieuwe land? Want ik heb Uw stem weer gehoord.

Wil U mijn ongehoorzaamheid en zonden vergeven, en door Uw bloed mijn hart schoonwassen? Help mij Heere om gehoorzaam te zijn aan Uw geboden, omdat ik U altijd wil liefhebben”.

Er klinkt geschuifel in de hutopening.

De oude neger, die terugkomt van zijn vroege tocht door het woud, komt binnen en kijkt of z'n kleindochter al wakker is.

Wat verwonderd kijkt hij naar het meisje dat op haar knietjes in de hut zit, de handen ineen gevouwen en het hoofdje voorover gebogen. Hij had het goed gehoord; ze praatte tegen iemand, toen hij de hut inkwam.

„Aaah,.....” zegt hij, „je bent wakker en je praat tegen het vuur”.

„Aaah.....”, antwoord ze bedeesd, „ik ben wakker en ik bid aan Inkosi Jesu”.

„Aaah...aah”, doet hij afwerend met zijn handen, „nee, die woont niet in dit land. Maar ik zie dat je het vuur hoog laat branden, dat is goed, dat is goed. Ik heb voedsel meegebracht; het moet geroosterd worden. Je moeder MaWanda kon goed mais roosteren; laat me zien of je het ook geleerd hebt”.

Hij geeft haar twee stengels met een flinke maiskolf eraan. Bonisa staat direct rechtop, maakt een kleine buiging voor

grootvader en neemt de maiskolven van hem aan. Ze hurkt bij het vuur neer en draait de kolven langzaam rond in de vlammen.

Als de korrels te snel knappen, dan moet ze de kolven even opzij van het vuurtje houden om te laten afkoelen, daarna weer in de hete gloed van het vuur snel ronddraaien.

Een heerlijke baklucht verspreidt zich door de hut.

Bonisa voelt nu goed dat haar maag leeg is, en hunkert naar de maiskolf, waarvan het vet nu in gele druppeltjes op de korrels glanst.

Ze legt de beide kolven op een paar droge maisbladen en hurkt voor grootvader neer. De grootste kolf biedt ze hem aan, hij begint er met smaak van te eten.

Bonisa gaat zelf op haar slaapmat zitten, neemt de andere kolf in haar handen om te eten, maar legt hem toch weer neer op de grond.

De angst voor grootvader komt even in haar terug, maar dan ineens sluit ze de handen ineen, kijkt grootvader rustig aan en zegt: „Als ik eten krijg, bid ik altijd aan Inkosi Jesu, dat heeft Umfundisi mij geleerd, en dat zal ik in dit nieuwe land ook doen”.

Meteen sluit ze haar ogen en bidt hardop: „Heere, wil U deze spijs zegenen, en ik dank U dat U ons in de rivier voor de krokodillen bewaard hebt; wil U ons beschermen op de reis naar Ugogo. Amen”.

Het is nu zo rustig in haar hartje; ze kijkt grootvader aan en zegt: „Ik heb mooie versjes geleerd over Nkulu-nkulu, die zal ik voor Ugogo zingen als ik bij haar kom, en ik zal haar vertellen over het heilige Boek van Jehova”.

„Aah.....”, gromt grootvader. „je komt om voor Ugogo te werken en niet om nieuwe manieren in ons land te brengen, en wij vragen aan de amadhlozi om bescherming. Eet je mais op, want de reis is nog ver”.

Als hij klaar is met eten, gaat hij in de hutopening staan en kijkt ongeduldig naar het meisje, dat wel klaar is met haar mais, maar toch nog blijft zitten. Ineens ziet hij dat ze weer haar handen vouwt, hij hoort haar zeggen:

„Heere, ik dank U voor het eten, en wilt U grootvader ook bekeren dat hij ook een schaap van Uw kudde kan zijn? Grootvader is wel oud, maar U wilt toch ook wel oude schapen hebben. Amen”.

Een woede vlamt in hem omhoog; hij bukt zich en werpt

een brok hout de hut in, dat midden in het vuurtje terecht komt, zodat de brandende takjes uiteen vliegen en ook op Bonisa's bloten voeten komen.

Geschrokken springt ze opzij, en ziet hoe grootvader dreigend zijn vuist balt tegen haar.

„Heere, help me”, zucht ze.

Gelukkig gaat de oude man nu naar buiten; hij kijkt niet meer naar zijn kleindochter om, maar Bonisa weet dat hij aan de knerpende takjes op het bospad wel heel goed hoort, of ze achter hem aan komt.

„Mijn schapen kennen Mijn stem, en ze volgen Mij”, zo klinkt het steeds weer in haar hart.

„Ja Heere, ik volg U”.

Urenlang volgt Bonisa nu haar grootvader over een smal voetpad, door dicht struikgewas, en door een doornbomenbos.

Langzaam leidt het pad omhoog over een heuvelrug naar het Afrikaanse hoogland.

Daar verlaat grootvader het bospad en gaat over een ander voetpad de velden in, waar het olifantengras groeit.

De rietstengels zijn zo hoog, dat ze ver boven haar hoofdje uitsteken, en ook grootvader gaat geheel schuil tussen het dichte hoge rietgras.

In de warme zonnestralen suizelt de wind tussen de hoge rietstengels door. Bonisa hoort de gele bladeren ritselen om hun stengels, ze zingen en fluisteren in de wind.

Ze wuiven en wiegen heen en weer, maar het maakt haar nu niet bang.

O nee, ze voelt zich nu niet alleen, zoals in de nacht toen ze door de rivier gingen.

Nu is ze niet meer alleen; ze gelooft nu dat Inkosi Jesu is meegegaan naar dit nieuwe land, ze heeft Zijn stem gehoord, die in haar hartje sprak: „En ze volgen Mij”.

Dat wil ze nu doen, ze loopt wel achter grootvader aan, maar ze volgt Hem, Die de grote Herder is, Die Zijn schapen nooit alleen zal laten.

13. De „grote Mazenga”.

De gehele dag hebben ze zonder rustpoos doorgelopen, en het is al schemerig in de wouden als ze eindelijk bij de kraal van grootvader aankomen.

Een paar kinderen staan bij de kraalopening te praten, en kijken nieuwsgierig naar het nieuwe meisje, dat verlegen achter grootvader aanloopt.

Opgewonden rennen ze de kraal in en roepen tegen de vrouwen, dat grootvader terug is van zijn reis naar het zuiden.

Druk gepraat breekt los onder de familie, die nu allen komen aanlopen. Voorop de oude Ugogo, ze loopt heel langzaam. Stap voor stap slossen haar voeten door het zand, haar rug is gebogen en ze leunt met de rechterhand op een stok.

Bonisa schrikt als Ugogo dichterbij komt.

Wat ziet ze er oud en vuil uit; ze merkt ook direkt al dat de vrouwen en meisjes alleen maar rokken van dierenhuiden dragen, en ze zien er heel anders uit dan de mensen in haar eigen land.

De oude grootmoeder kijkt het meisje streng onderzoekend aan, en gromt wat onverstaanbare woorden.

Met haar vuile hand pakt ze Bonisa's jurkje vast, ze houdt haar ogen strak gericht op de hals en polsen van het kind en vraagt op grommende toon: „Waar is je amulet?”

„Ugogo, ik heb geen amulet, want Inkosi Jesu is mijn Koning en ik bid ook niet tot de amadhlozi”.

De oude vrouw kijkt haar verbaasd aan en laat haar jurkje los. Grootvader spreekt even tegen Ugogo en dan gaat de gehele familie de kraal weer in.

Alleen Bonisa moet bij de kraalingang wachten tot Ugogo een nieuwe amulet uit haar hut gehaald heeft, waar alle toverkracht nog in is, om de kwade geesten te verdrijven.

Het is een mooie ketting van kleine witte en zwarte kralen,

die van gedroogde wervels en beentjes van wilde dieren gemaakt zijn.

Ugogo houdt de amulet uitgespreid op haar handen en vertelt aan Bonisa, dat Mazenga, de grote „toverdokter”, veel kracht aan de ketting heeft gegeven om daarmee de kwade geesten weg te jagen.

Met starre ogen kijkt het meisje naar de ketting, en als grootmoeder de amulet om haar hals wil hangen, stapt ze achteruit en zegt:

„Nee....., dat kan niet...., dat mag niet van Umfundisi”.

„Aaah..... aaah, wie is Umfundisi, en wie is Inkosi Jesu, die kennen wij niet, en die wonen hier niet”, roept Ugogo boos.

„Maar Hij is bij mij, en ik hoor Zijn stem”, antwoordt het kind. Nog eens probeert grootmoeder de amulet om haar hals te doen. Maar als Bonisa opnieuw weigert, wordt de oude vrouw heel kwaad en snauwt tegen haar, dat ze dan ook niet in de kraal mag komen.

Met de amulet in haar handen sloft Ugogo terug naar de hutten, waar de vrouwen weer bij de vuurtjes bezig zijn om maispap voor de avondmaaltijd klaar te maken.

Er ontstaat bij de vrouwen een zenuwachtig gemompel over het vreemde meisje, dat geen amulet wil dragen.

O, dat is gevaarlijk, dan kan ze ook niet bij hen wonen.

Ze heeft natuurlijk kwade geesten meegebracht uit het land aan de overzijde van de grote Shandingu rivier. Die geesten zullen ziekten en onheil in de familie brengen, die geesten moeten direct weggejaagd worden!

Terwijl Bonisa alleen bij de kraalomheining blijft wachten, wordt door de familie besproken wat ze met het meisje moeten doen.

Grootvader moet als hoofd van de familie een beslissing nemen.

Hij stuurt één van zijn zoons naar de toverdokter Mazenga, met de boodschap of hij spoedig wil komen om de kwade geesten uit het meisje te verdrijven.

Ondertussen moeten twee andere jongens in de kraal op de drumtrommels slaan, zodat de kwade geesten uit het meisje niet in de kraal durven komen.

De laatste dofgouden lichtgloed van de ondergaande zon zakt weg achter de dicht beboste heuvels.

Donkere avondwolken drijven langs de hemel, en in de val-

leien trekken de zwarte buffels naar de doornboombossen, hun schuilplaats voor de nacht.

Een groep impala's huppelt lenig springend langs de hellingen om in de kleine riviertjes van de vallei hun dorst te lessen na de hete dag.

De duisternis valt nu snel over de wouden en hult de hutten en kralen in de geheimzinnige stilte, die de Afrikaanse nacht aankondigt.

Ook de kraal van grootvader wordt opgenomen in de stille donkerte van de nacht.

Bonisa is op de grond gaan zitten bij de ingang van het kraalhek, en leunt vermoeid tegen de ruwe paaltjes van de omheining.

Door de openingen heen ziet ze de vrouwen en kinderen en een paar mannen bij de vuurtjes zitten. De avondmaispap wordt rondgedeeld.

Maar zij krijgt nog niets; ze hoort er nog niet echt bij.

Zij is nog het vreemde meisje uit de kraal van Vundla, ver van de overzijde van de grote Shandingu rivier.

Eentonig dreunt het tromgeroffel door de stille donkere kraal. Zo zullen de kwade geesten wel buiten de omheining blijven.

Bonisa's hoofdje zakt voorover, ze valt in slaap tegen de omheining.

„Mazenga komt”, fluisteren de vrouwen als er vanuit het donkere woud enkele mensen tevoorschijn komen en de grote toverdokter met zijn gevolg naar het kraalhoofd toegaat.

Hij verdwijnt in de hut van grootvader om daar te bespreken welke ritus (heidens godsdienstige plechtigheid) er gehouden moet worden om het nieuwe familielid van de kwade geesten te bevrijden.

De vlammen laaien hoog op in het houtvuur, en het flikkerende licht laat donkere schaduwen dansen over de zwarte gezichten van de mannen, die in een grote kring in grootvaders hut op de grond zitten.

„Aaah...”, zegt grootvader, „het zijn sterke geesten die in het meisje wonen. De geest van de witte mensen en van Inkosi Jesu”.

„Aaaah....”, antwoordt Mazenga, „mijn medicijnen hebben grote kracht, ben ik niet de machtigste medicijnman van het gehele Zwabonga land?”

Grootvader zwijgt een tijdje, dan langzaam sprekend, vertelt hij: „Vundla, de man van mijn dochter MaWanda, heeft gezegd dat alle toverdokters uit het Shandinguland de geest van Inkosi Jesu niet kunnen verdrijven”.

De toverdokter staart met boze ogen in het vuur, en gromt verontwaardigd tegen de aanwezigen in de hut, dat zijn toverkracht sterker is dan van alle medicijnmannen ten zuiden van de grote rivier.

Mazenga is een indrukwekkende gestalte, zoals hij daar achter het houtvuur zit. „Breng het meisje hier”, beveelt hij.

Eén van de jongere vrouwen uit de kraal moet Bonisa gaan halen. Haar naam is Shita. Ze loopt naar de kraalomheining, hurkt naast het slapende kind neer en maakt haar wakker.

„Kom”, spreekt ze vriendelijk, „Kom mee, de grote Mazenga is gekomen; hij is de priester die door de amadhlozi gestuurd is om van jou een goede jonge Zwabongavrouw te maken.

Kom mee, wees niet bang. Laat de amulet om je hals doen door Ugogo, dan zul je gelukkig worden, en behoort je bij onze stam”.

Even kijkt Bonisa nog wat versuft om zich heen.

O ja, ze is bij de kraal van grootvader.

„Kom vlug”, zegt Shita vriendelijk, „laat de grote Mazenga niet wachten; ik zal je helpen”.

Ze neemt Bonisa's hand vast, en het kind voelt iets vriendelijks in die handdruk. Is er dan toch iemand in deze kraal, die haar zal helpen?

Shita brengt haar tot in de opening van de hut en fluistert: „Wees niet bang. Ik wacht op je”.

Toch wat angstig kijkt Bonisa langs de donkere figuren, die daar in de hut rond het vuur zitten.

In het midden zit de grote Mazenga.

Een gevlekte luipaardenhuid is schuin over één schouder gehangen. Om z'n hals is een touw, daaraan hangen verschillende soorten tanden van apen, leeuwen, luipaarden en wilde zwijnen.

Twee poten met leeuwenklauwen bengelen over zijn schouders.

Op zijn hoofd is een bontmuts van luipaardhuid, waaraan een paar apenstaarten heen en weer slingeren.

In zijn rechterhand houdt hij een scherp gepunte speer, terwijl zijn hoofdman naast hem staat met een groot langwerpige Zoeloeschild van ossenhuid.

Ugogo schuifelt achter Bonisa de hut in, en laat het kind vlak voor het vuurtje staan, recht tegenover Mazenga.

Het is stil in de hut, angstig stil. Alleen de takjes in het vuur knetteren.

De grote Mazenga kijkt naar het verlegen meisje, dat voor hem staat. Hij kijkt lang en doordringend.

Het kind sluit de handjes gevouwen ineen en staart in het vuur. Ineens gromt de toverdokter. Een dof en zwaar geluid eechoot door de hut. Allen schokken even op, Bonisa sluit haar handjes stijver in elkaar en bidt zachtjes:

„Heere, bent U nog bij mij?”

Mazenga gromt luider en doordringender; het geluid schijnt van alle kanten van de hut te komen, en vanuit de grond (de meeste toverdokters zijn buiksprekers).

Hij begint met zijn hoofd te schudden; de apenstaarten slingeren wild heen en weer.

Met zijn linkerhand rammelt hij met de halsketting, waar de tanden der wilde dieren aanhangen.

„Geef haar de amulet van onze Zwabongastam, zodat de amadhlozi haar zal beschermen, en zij een goede en ijverige Zwabongavrouw zal worden”, gebiedt hij.

Ugogo sloft naar het meisje toe om de ketting om haar hals te hangen en de oude vrouw spreekt:

„De geesten van onze voorouders beschermen je, en vanaf dit ogenblik ben je een lid van onze familie”.

Terwijl ze de ketting om haar hals wil hangen, doet Bonisa een stap achteruit en met bevende kinderstem zegt ze:

„Inkosi Jesu is mijn Koning; Hij zal mij beschermen en ik mag geen amulet dragen”.

Ugogo laat haar handen met de ketting weer zakken en kijkt naar Mazenga. De mannen mompelen verschrikt, en de ogen van de grote toverdokter vlammen van boosheid.

Een vreemde stilte is nu voelbaar in de hut.

Bonisa's hartje bonst met zware slagen.

„Heere, help mij”, bidt ze zachtjes. Het lijkt wel alsof ze van heel ver weer de stem van de oude MaRunda van de zendingspost hoort, toen ze tegen haar zei:

„Inkosi Jesu heeft ook gezegd: Indien gij Mij liefhebt, zo onderhoud Mijn geboden. Nu kun je weten of je Hem liefhebt, dan wil je gehoorzaam zijn aan Zijn geboden”.

O ja, dat wil ze zo graag, Hem gehoorzaam zijn.

Mazenga gaat staan, de andere mannen volgen zijn voor-

Op fluisterende toon zegt ze: „Hij is sterker dan de grote Mazenga”.

beeld. Spookachtig dansen de schaduwen van de tovenaars en de mannen langs de donkere hutwand.

Zwaar dreunt de stem van de medicijnman door de hut als hij roept: „Wie is Inkosi Jesu? Is Hij machtiger dan de grote Mazenga?”

Bonisa voelt zich zo klein en bang, en toch moet ze antwoord geven en op fluisterende toon zegt ze het:

„Inkosi Jesu is de grote Zoon van Jehova, en Hij is sterker dan de grote Mazenga”.

In vlammeende toorn schreeuwt Mazenga: „Brenghaar naar buiten. We zullen de amadhlozi te hulp roepen. Laat de drumtrommels slaan met grote kracht, opdat deze geest verdreven wordt. Dit kind is betoverd door de witte mensen”.

Buiten de hut staat Shita. Ze neemt Bonisa's hand en fluistert: „Aaah, je bent een dom meisje, draag de amulet, en je zult gelukkig zijn, anders zal Mazenga een offerfeest maken, aaah... hij zal je medicijnen geven; dan word je erg ziek en ben je alleen, en dan word je bang”.

„Ik ben niet alleen. Inkosi Jesu zal mij helpen”.

„Aaah...”, zegt Shita, „Maar Mazenga is veel sterker”.

„Nee,” antwoordt Bonisa heel beslist, „nee, Mazenga is niet sterker”.

Na enige tijd komt de toverdokter met grootvader en Ugogo uit de hut. Ze praten wat met de andere vrouwen en mannen die buiten zitten. Dan begint er een druk geloop in de nachtelijk donkere kraal.

Bonisa zit op de grond naast Shita's vuurtje, terwijl de jonge vrouw haar vertelt dat zichzelf enkele jaren geleden ook uit een andere kraal gekomen is.

Dat was een kraal van een familie die vijandig was tegen Bonisa's grootvader. Zij moest toen ook bevrijd worden van de kwade geesten, die nog in haar waren. Mazenga was gekomen en had een offerfeest gehouden voor haar.

Gelukkig was ze daarna weer helemaal beter geworden, en getrouwd met een zoon van Ugogo, een broer van MaWanda, Bonisa's moeder. Het kind begrijpt nu dat Shita haar tante is.

Op bevel van de toverdokter Mazenga wordt door enkele vrouwen een houtvuur aangelegd in de hut die het dichtste bij de kraalopening staat.

Ze leggen drie stenen neer, waartussen het vuurtje gemaakt wordt. Op dit houtvuur wordt een lemen pot met water neergezet.

De vrouwen dragen enkele boomtakken in de hut, die als een driepoot aan elkaar bevestigd worden, daarover heen worden een paar koeihuiden gehangen, zodat het een kleine tent vormt.

Nu commandeert Mazenga aan Bonisa dat ze met hem mee moet gaan naar de hut.

„Wees niet bang”, zegt Shita nog vlug tegen haar.

Bonisa volgt de toverdokter in zijn mysterieuze priesterkleding naar de hut.

Allen kijken ze hen met huiverende eerbied na, en de drumtrommels dreunen hun monotone klanken in de donkere nacht.

Bonisa moet in de driehoekige tent van koeihuiden gaan zitten, naast het vuurtje waar de pot met water nu staat te koken.

De „grote Mazenga” strooit zijn toverkruiden in de pot met het kokende water. Het zijn boskruiden, boombladeren, fijn gewreven planten en schilfers boomwortel.

Hij vraagt nu aan de geesten van de voorouders van de Zwabongastam, om de kwade en vijandige geesten die nog in het meisje zijn, te verdrijven.

Ugogo pookt het vuurtje nog wat op, steekt er een paar nieuwe droge takken bij, zodat de rode vlammen al spoedig om de lemen pot heen lekken, en het water met de kruiden gaat koken.

Er is geen deksel op de pot, zodat de hete damp van het kokende water omhoog sliert en de kleine ruimte onder de huiden gevuld wordt met dampende vochtige lucht.

Al heel gauw begint Bonisa te niezen en te hoesten, daar de kruidendamp uit de pot met haar ademhaling naar binnen dringt.

De tent wordt door Mazenga goed gesloten, zodat geen damp naar buiten zal ontsnappen.

Bonisa steunt met het hoofdje in haar handen. Ze probeert om die vreselijke prikkelende damp niet in te ademen.

Maar er is geen andere lucht meer in de kleine tent.

O, ze moet wel ademhalen, en die vreselijke kruidendamp prikt in haar ogen, en brandt in haar neus en keel.

Ze krijgt het zo benauwd, en buiten in de nacht beginnen de drumtrommels steeds harder te dreunen; het bonst door haar hoofd.

De pot met water blijft maar koken en dampen. Ze voelt zich steeds zieker. O, ze denkt dat ze zal sterven. Ze zou weg

willen vluchten, maar dat kan niet, want Mazenga staat voor de hut.

Ze begint te huilen, en in haar verdriet roept ze:

„Inkosi Jesu, ziet U mij nog....? Bent U nog bij mij.....?”

In haar hoofdje begint het te suizen. Ze voelt zich alsof ze heen en weer geslingerd wordt, en dan ineens weet ze niets meer.

Als Ugogo na enkele minuten door een kleine opening van de tent gluurt, ziet ze het meisje stil op de grond liggen, zonder enige beweging.

Mazenga wordt erbij geroepen, en hij spreekt:

„Aaah...., nu is het goed; de geesten zijn uit haar weggevlucht, aah..... zo is het goed. Nu moet de koe geofferd worden. Snel... snel...., voordat de kwade geesten terugkomen”.

De vrouwen halen de tent van koeiehuiden uit de hut en dragen de waterpot naar buiten.

En in de hut op de grond ligt het bewusteloze meisje.

Dikke druppels vocht en zweet parelen op het gezichtje, en over het gehele lichaam. Shita sluipt de hut in en knielt naast Bonisa neer.

Voorzichtig veegt ze het vocht van het hoofdje en voelt aan de pols. Medelijdend kijkt ze naar het roerloze kind. Ja, Shita weet hoe erg dit geweest moet zijn voor Bonisa, want toen zij in deze kraal kwam wonen, is met haar hetzelfde gebeurd; maar dit kind is nog zo jong. Morgen zal ze zich al wat beter voelen en Shita zal proberen goed voor dit meisje te zorgen.

Shita legt een ossehide over het bezwete lichaam en houdt de klamme kinderhanden vast.

Mazenga de toverdokter is in het midden van de kraal, tussen de hutten, bij het grote houtvuur op de grond gaan zitten.

Grootvader en enkele andere mannen vormen naast Mazenga een kring rond het vuur.

Een beklemmende stilte hangt tussen de hutten en onder de bomen. De tam-tams staan stil; geen geluid wordt in de kraal gehoord.

Niemand beweegt totdat Kwebu, de man van Shita, de kraal binnenkomt met een jonge koe, die hij op bevel van Mazenga uit de nachtkraal gehaald heeft.

Alleen het snuiven van het jonge dier suist door de stilte van de nacht.

Voor de hut, waar het roerloze meisje op de grond ligt, blijft Kwebu staan. Op een nauwelijks merkbare aanwijzing van

Mazenga laten de jongens hun vingertoppen weer zachtjes over de strakgespannen huiden van de drumtrommels roffelen.

Een monotone dreun vervult de lucht.

De „grote Mazenga” zit bewegingloos bij het vuur en staart in de vlammen. Hij, de grote toverdokter, moet er nu voor zorgen dat de geesten van de voorouders der Zwabonga's in het meisje komen, waardoor er nieuw leven en beweging in haar gebracht zal worden.

Nieuwe groeikracht, waardoor ze een flinke gezonde Zwabongavrouw zal worden.

En groeikracht is in het bloed, daarom moet er nu een jonge koe geofferd worden.

De vrouwen uit de kraal zijn nu onder leiding van Ugogo druk bezig om de kalebassen met kafferbier te vullen, en dragen dit naar de mannen die rond het vuur zitten.

Als allen een flinke slok bier genomen hebben, beweegt Mazenga zijn handen snel op en neer. Dit is een teken voor de jongens dat ze luider moeten drummen.

Dof dreunen de trommelslagen in feller ritme door de nacht.

De vrouwen en meisjes maken een kring om de jonge koe en hun dansfeest begint.

Eerst langzaam en statig, dan sneller, steeds sneller deinen en springen ze rond het onrustige dier, opgezweept door het felle ritme der tam-tams.

Het hooglaaiende vuur werpt hun grillige schaduwen over de hutwand en tussen de bomen, terwijl hun gillende uitroepen door het woud galmen, om de geesten der voorouders wakker te maken.

Vanuit de omliggende kralen komen donkere gestalten de kraal van het offerfeest binnensluipen. De vrouwen en meisjes voegen zich bij de zingende en schreeuwende kring rond de steeds wilder wordende koe, terwijl de mannen neerhurken bij het vuur.

Eindelijk komt er beweging in de grote Mazenga.

Z'n ogen richten zich naar Kwebu en het offerdier. Zijn hand tast in zijn buidel, waar hij een lang en scherp mes uit tevoorschijn haalt.

De mannen rond het vuur gaan staan als de grote Mazenga zich opricht en met langzame schreden naar het offerdier toeloopt.

Snel en zijgend trekken de vrouwen zich nu terug en vormen de mannen en jongens een nieuwe kring om de koe, die

vlak voor de hut van Bonisa gebracht is.

Terwijl een paar mannen de jonge koe stevig vasthouden, drijft Mazenga met vaste hand zijn vlijmscherpe mes in de keel van het offerdier, dat bloedend neerstort voor de hut.

Aaah....., zo is het goed, het bloed stroomt over de grond en dringt in de aarde; het bloed, waarin het leven en de groei-kracht is.

Rondom de levenloze koe begint nu een nieuw gedans en geschreeuw en gezang. Grote kalebassen met bier worden aangedragen. Het bier wordt gedronken door mannen en vrouwen, jongens en meisjes, terwijl de tam-tams in adembenemend tempo geslagen worden, zodat het geroffel als een zwaar onweer door de donkere wouden dreunt.

Zo zullen de voorvaderlijke geesten door het tromgeroffel wakker gemaakt worden en naar deze kraal komen om een zegen te brengen.

Vele uren gaan zo voorbij, totdat de eerste ochtendschemer door de bossen gloort.

Dronken en moegeschreeuwd slepen de mensen zich naar hun hutten om daar uitgeput neer te liggen totdat de zon al hoog aan de hemel schittert.

Shita is in de hut bij Bonisa gebleven en heeft al die tijd naast het roerloze kind gezeten.

Even nog is de oude Ugogo in de hut geweest om de amulet om de hals van het meisje te hangen. Nu is alles veilig voor Bonisa en voor de familie bij wie ze zal wonen, denkt Ugogo.

De kwade en vreemde geesten uit het land van de overzijde der grote rivier zijn uit haar weggedreven. Er is een jonge koe geofferd aan de amadhlozi, en de groei-kracht uit het bloed is de hut binnengedrongen. *

Die groei-kracht moet in Bonisa komen en haar weer nieuw leven geven. Ze heeft nu de amulet om haar hals met de kracht van de Zwabonga-voorouders, dus behoeft niemand meer bevreesd te zijn.

Het nieuwe meisje behoort nu helemaal tot de stam van de Zwabonga's. Ugogo is naar haar hut toegestrompeld om daar, dronken van het kafferbier en uitgeput van het geroep aan de geesten, in een diepe slaap neer te liggen.

Onrustig draait Bonisa haar hoofdje heen en weer.

Haar handen tasten over de koeiehid, die haar bedekt en ze kreunt zachtjes.

Shita, die op een slaapmat naast haar is gaan liggen om wat te slapen, richt zich op en staart naar het meisje.

Bonisa knippert met haar ogen, kijkt verwonderd om zich heen en sluit de ogen weer.

Even ligt ze heel stil, dan gaan haar ogen weer open en kijkt ze Shita lang en vragend aan.

„Aaah.....”, zegt Shita, „jij leeft weer”.

Het kind kreunt, draait het hoofdje heen en weer, en fluistert nauwelijks hoorbaar:

„Inkosi Jesu”.

Een schrik vliegt door Shita heen; hoort ze het wel goed? Welke naam sprak het kind?

Gespannen blijft ze het meisje aankijken, scherp luisterend of ze het weer zal zeggen.

„Je bent nu helemaal van ons”, zegt Shita zenuwachtig.

„Er is een koe geofferd voor jou; nu ben je bevrijd van alle geesten uit het land van Vundla; nu wordt je een echte Zwabongavrouw”.

Bonisa kijkt haar met grote, verdrietige ogen aan en zegt zachtjes: „Ik ben van Inkosi Jesu”. Dan dringen de tranen in haar ogen; ze begint te schreien.

Shita grijpt in schrik Bonisa's handen stevig vast en roept: „Nee....., nee..... dat kan niet, je bent van ons. Kwebu heeft de mooiste koe gegeven voor jou. Mazenga heeft hem geofferd. Het bloed van het offerdier is over de grond gedropen om jou nieuw leven te geven. Nu ben je van ons....., helemaal van ons”.

Donkere, bedroefde kinderogen kijken Shita aan, terwijl ze zich vol zorg over Bonisa heenbuigt, en de zwakke stem van het kind klinkt zo wonderlijk voor Shita als Bonisa fluistert:

„Inkosi Jesu is gestorven. Zijn bloed alléén kan mij nieuw leven geven”.

Dan sluit ze haar ogen en valt in een diepe slaap.

Het duurt wel enkele weken voordat Bonisa's krachten helemaal terug komen. De meeste uren van de dag is ze in de hut van Shita.

Daar vlecht ze slaapmatten, en draait touw van boomschorsvezels. Ze is gehoorzaam en gewillig om alle werk te doen dat Shita haar opdraagt.

Een enkele keer loopt ze buiten de kraal in het woud om

hout te sprokkelen voor het vuur.

Shita zorgt er goed voor, dat Bonisa de eerste tijd na de offerdienst van Mazenga niet met de verdere familie uit de kraal in gesprek komt. Shita is bang dat het meisje dan weer over de Koning uit het heilige Boek van Umfundisi zal vertellen.

En als Mazenga hoort dat de geest van Inkosi Jesu nog niet uit haar verdreven is, wat zal er dan gebeuren?

Shita vreest het ergste.

Mazenga duldt in het land der Zwabonga's geen andere macht dan zijn eigen macht.

Als Bonisa sterker wordt, toont zij dat ze zware vrachten hout op haar hoofd kan dragen. Ook neemt Shita haar mee naar de kleine rivier om kalebassen met water te vullen en naar de kraal te dragen.

De vriendelijkheid en behulpzaamheid van Bonisa brengen een hele verandering in Shita's harde leven. Ze voelt zich steeds meer aan het meisje verbonden. Ze gaat ook met stijgende belangstelling luisteren als Bonisa vertelt over het Lupanda ziekenhuis, en over Umfundisi en het heilige Boek van de Heere Jehova.

Shita komt diep onder de indruk van Bonisa's vaste wil om geen amulet te dragen, omdat ze alleen vertrouwt op de bescherming van de Heere, en ze de bescherming van de geesten der voorouders niet nodig heeft. Shita begint te twijfelen aan de oppermacht van Mazenga.

Als zelfs het offeren van hun mooiste koe en de ritus van de uitdamping met de toverkruiden, en de macht van de „grote Mazenga” de geest van Inkosi Jesu niet uit Bonisa kunnen verdrijven, dan moet Hij toch wel een machtig Koning zijn.

Machtiger dan de amadhlozi en machtiger dan de grote Mazenga.

De avonden, als ze in Shita's hut bij het houtvuur zitten, zijn voor hen samen de mooiste uren van de dag.

Eerst nog schuw, en later vrijmoediger, vertelt Shita aan haar man alles wat ze van Bonisa hoort.

Kwebu wordt niet boos. Hij luistert aandachtig en waarschuwt Shita om deze dingen niet aan grootvader Dodo te vertellen. In Kwebu's gedachten rijst een plan.

Hij wil het land der Zwabonga's verlaten en de grote Shandingu rivier doortrekken naar het zuiden. Naar het land van de Lupanda heuvels.

Kwebu heeft van zijn vader Dodo gehoord, dat er ten zuiden van de Lupanda heuvels, in de mijnen, werk te vinden is. Daar trekken veel inlanders naar toe. Daar zal hij een eigen kraal kunnen bouwen en goede kleren en voedsel kunnen kopen.

Kwebu is een jonge energieke inlander; hij wil niet altijd in de kraal van zijn vader blijven wonen.

Maar de vrees voor Mazenga ligt een langetijd als een donkere schaduw over zijn plan, want niemand mag het land en volk van de Zwabonga's verlaten zonder toestemming van Mazenga.

Terwijl Kwebu maandenlang zijn plan voorbereidt om voor goed de kraal van Dodo te verlaten, doet Bonisa gehoorzaam en gewillig haar werk. Ze heeft geholpen bij het planten en wieden op de maisvelden. Ze heeft van verschillende soorten boomwortels verf gemaakt voor Ugogo's rietmandjes. En ze heeft met haar kinderlijke eenvoud aan iedereen, die wilde luisteren, verteld over Umfundisi, over het Lupanda ziekenhuis, over het heilige Boek, en over Inkosi Jesu.

In verschillende kralen, ook ver naar het noorden, wordt het bekend dat er in de kraal van Dodo en Ugogo een meisje woont, dat ver van de overzijde van de grote Shandingu rivier gekomen is. Dat kind heeft de geest van Inkosi Jesu in zich. Een geest, die zo machtig is, dat zelfs de toverkracht van de „grote Mazenga” niet sterk genoeg is om Hem te verdrijven.

Het meisje heeft verteld dat ver naar het zuiden, achter de Lupanda vallei, een witte man, een dienstknecht van die machtige Medicijnmeester, woont.

Die Umfundisi kan zieke mensen helpen. Hij kan blinde en zieke ogen beter maken. Hij kan betoverde mensen bevrijden van de kwade geesten, die hen ziek gemaakt hebben.

En als je bij Umfundisi komt, behoef je voor de medicijnen geen vee of andere dingen te betalen. Aaah..., dat hebben ze nog nooit gehoord. Iedere Afrikaanse medicijnman vraagt een betaling van vee of mais.

Umfundisi is door zijn Koning naar de vallei gestuurd om alle zieken te helpen, zelfs mensen die door een giftige slang gebeten zijn, kunnen daar beter worden.

En de witte man vertelt ook uit het boek van Nkulu-nkulu. Daar staan de wetten en geboden van Jehova in geschreven.

In dat boek staat ook, dat Inkosi Jesu machtig is om de ergste zieken te genezen.

De vrouwen vertellen dit aan elkaar als zij hun kalebassen vullen bij de rivier.

Zo wordt door een onzichtbare kracht de naam van Christus als de enige Medicijnmeester voor hopeloze en moedeloze zieken voortgestuwd in het land der duisternis, waar Zijn Naam nog niet eerder genoemd was.

Zijn naam wordt niet luid uitgesproken, o nee..., want als Mazenga het hoort, zal hij alle krachten in het werk stellen om dat te verhinderen.

De meeste Zwabonga's zijn bevreesd om daarover te spreken, want men mag alleen de hulp van Mazenga prijzen. En de grote Mazenga gromt als een wild dier als hij over een medicijnmeester hoort spreken, die machtiger is dan hij.

14. De stem van de Herder.

Op een avond als Shita en Bonisa weer in de hut bij het vuur zitten, komt Shita's man op bezoek.

Achter hem schuifelt een magere jongen de hut in.

Ze hurken neer bij het vuur en kijken een tijdlang zwijgend naar het gloeiende hout. Bonisa ziet een vreemde uitdrukking op het magere jongensgezicht.

Zijn hoofd is wat voorover gebogen en zijn handen bewegen zoekend over de hutgrond. Ineens ziet ze de ingevallen ogen die bijna gesloten zijn.

Oooh..., ze begrijpt het; de jongen is blind.

Kwebu kijkt naar Bonisa en vraagt: „Kan de witte man de ogen van deze jongen beter maken?”

Ernstig nadenkend antwoordt ze: „Inkosi Jesu kan het wel, en Umfundisi heeft de ogen van Zenja geopereerd. Zenja had vuur in zijn ogen”.

„Aaah...,” zegt de jongen, „ik had ook vuur in mijn ogen. Toen werd ik bij de medicijnman gebracht. Hij deed druppels in mijn ogen, dat deed pijn, veel pijn. En toen werd het donker in mijn ogen. Ik woon nu in het land waar het altijd donker is”.

„Oooh...., ga naar Umfundisi. Hij wil je helpen, en je hoeft geen geit te betalen”, zegt Bonisa opgewonden.

Een blijde glimlach glijdt over het magere jongensgezicht, maar al spoedig komt de troosteloze uitdrukking om z'n gesloten ogen weer terug als hij zegt:

„De rivier is groot en de krokodillen zijn gevaarlijk”.

Het wordt weer stil in de hut. Zwijgend zitten ze met z'n vieren bij elkaar. Even staat Kwebu op en sluit zorgvuldig de hutopening. Dan zegt hij fluisterend: „Luister, ik heb een plan. Niemand in de kraal mag het weten, alleen jullie...., want jullie moeten mij helpen”.

Gespannen kijken ze naar Kwebu als hij zijn voornemen vertelt. Ze moeten proberen om met z'n vieren het Zwabongaland te verlaten. Kwebu heeft met Kekulu, zijn blinde neefje, de kortste weg naar de rivier al uitgezocht. Derementijd is voorbij, het rivierwater staat nu zo laag, dat ze er wel door kunnen waden.

Bonisa's hartje klopt van opwinding.

Mag zij mee met Kwebu? Mee terug naar haar eigen land, en gaat Shita ook mee? Ze kan het haast niet geloven. Hun blijdschap wordt wel wat getemperd als Kwebu zegt, dat hij voor de macht van Mazenga vreest.

Oooh....., als de grote medicijnman bemerkt, dat ze het land uittrekken zonder zijn toestemming, wat zal hij boos zijn. Dan zal hij zijn mannen achter hen aansturen om hen op te sporen.

Maar toch wil Kwebu het proberen.

Over drie nachten, als de maan helemaal dood is en geen licht geeft, dan zullen ze de reis beginnen.

Geruisloos verlaten ze in de afgesproken nacht met z'n drieën de kraal van Dodo.

Kwebu loopt voorop, gevolgd door Shita, die een mand met mais en een lemen kookpot op haar hoofd meedraagt. Bonisa loopt achteraan. Ze draagt een rokje van antilopehuid en een omslagdoek van dierevel is om haar schouders geknoopt. Haar gele jurkje, dat ze op de zendingspost kreeg, mag ze nu niet dragen; dat ligt in Shita's mand onder de maiskolven.

De mensen zouden haar herkennen als ze haar gele jurk zagen.

Het is een donkere nacht.

Er is geen lichtstraaltje van de maan te zien, en langs de nachtblauwe hemel drijven dikke wolken. Ze lopen stil en behoedzaam langs het bospad, totdat Kwebu het geluid van de nachtzwaluw nabootst. Na enkele seconden horen ze vanuit het woud hetzelfde trillende geluid.

Nu weten ze dat alles in orde is. Kekulu beantwoordt de roep van de nachtzwaluw, ten teken dat alles veilig is.

De blinde jongen staat ergens in het woud op hen te wachten. Hij heeft een geit aan een touw bij zich. Het dier gaat mee op de reis naar het zuiden.

Als ze een lange tijd gelopen hebben, draagt de nachtwind

Kroonkraanvogel.

de geur van vers warm bier naar hen toe, en Kekulu ruikt smeulend houtvuur.

„We komen langs een kraal”, zegt hij, nog voordat de anderen het vuur kunnen zien. De blinde jongen is gewend om met zijn reuk dingen op te merken, die andere mensen meestal alleen met hun ogen waarnemen.

Ze sluipen zo zacht mogelijk over het bospad.

Er komt beweging in de struiken, opzij van het pad, en een zware stem vraagt, waar de reis naar toe gaat.

„Naar de medicijnman”, antwoordt Kwebu.

„Aaah...., naar de grote Mazenga, dat is goed”, zegt de

man en verdwijnt weer tussen de struiken in het woud. De gehele nacht lopen ze door, en bij het eerste ochtendgloren bereiken ze de oever van de grote Shandingu rivier.

De kroonkraanvogels verlaten hun nachtplaats in de hoge woudbomen en klapwieken met grommende bastonen over het rivierwater.

Shita en Bonisa zijn vermoeid, maar ze mogen niet rusten. Ze moeten eerst aan de overzijde van de rivier zijn.

Kwebu gaat als eerste bij de oever neer, en peilt met een boomtak de diepte van het rivierwater.

O, het is gelukkig niet zo erg diep, maar het water reikt bij Bonisa toch bijna tot aan haar schouders.

In dit gedeelte van de rivier liggen geen stenen om over te lopen, en het zand zuigt soms onder hun voeten vandaan. Kekulu moet met de geit op de oever wachten, tot Kwebu zijn vrouw en het meisje naar de overkant gebracht heeft. Daarna keert hij terug, en draagt de geit over z'n schouder door de rivier, terwijl Kekulu vlak naast hem door het water sukkelst.

Na een bange en moeilijke reis staan ze dan eindelijk op deze vroege morgen in het land, waar Bonisa zo naar terugverlangde.

Het land waar het Boek van de Heere is.

Kwebu wil direkt verder trekken; hij is bang dat Mazenga van zijn vlucht zal horen, en woudlopers achter hem aan zal sturen. Even staart Bonisa nog naar de overzijde van de grote rivier, naar het land waar ze zoveel verdriet heeft gehad.

Ineens zegt Kekulu tegen haar: „Nu is er niemand meer die in ons Zwabongaland over Inkosi Jesu kan vertellen”.

„We zullen het aan Umfundisi zeggen”, antwoordt ze zacht.

Twee dagen en nachten zwerven ze ten zuiden van de rivier door de grote eenzame wouden. Bonisa weet de weg daar niet, en Kwebu weet het ook niet. Ze dwalen steeds verder naar het oosten, zonder dat ze enig spoor van de zendingspost kunnen vinden.

Soms rusten ze een tijdje, dan maken Kwebu en Kekulu een vuurtje, waar Shita de mais op roosteren kan. Ze drinken water uit de kleine regenrivieren, en lopen dan weer uren lang verder.

Bonisa raakt uitgeput.

De spanningen van de voorbij gegane maanden drukken haar nu teneer. Een diep heimwee leeft in haar kinderhart. Een heimwee naar de stem van de Herder.

De herinneringen aan alles wat ze van Umfundisi gehoord heeft, beginnen te vervagen. Vergeten kan ze het niet, maar het lijkt alles zo ver weg, en zo lang geleden.

En ze hoort de stem van Inkosi Jesu niet meer in haar hart.

Bonisa is erg verdrietig; ze voelt zich ook ziek, en zo moe. Ze kan niet meer meelopen om de zendingspost te zoeken. Misschien zullen ze het witte huis nooit meer terug vinden.

Ze krijgt koorts en wil in het bos op de grond blijven liggen. Maar dat mag niet, dan zullen de wilde dieren haar kwaad doen. Kwebu wordt ongerust dat de geesten van de Zwabonga voorouders, vertoornd op hem zijn omdat hij hun land heeft verlaten. Misschien wordt Bonisa daarom wel ziek.

Moedeloos slepen ze zich verder door de eenzame grote wouden. Kwebu draagt het zieke meisje nu op zijn rug; ze kan niet meer lopen. En Kekulu moet steeds de onwillige geit meertrekken; het dier wil niet meer verder.

Als ze in de schemeravond van de derde dag weer een houtvuur gemaakt hebben, om hun laatste hoeveelheid mais klaar te maken, wordt Bonisa erg ziek.

Ze ijlt van de koorts en roept om Umfundisi.

Shita en Kwebu weten niet meer wat ze moeten doen. Ook Kekulu wordt stil en angstig. Als ze de zendingspost niet kunnen vinden, dan kunnen zijn ogen ook niet beter worden.

Ze schrikken als ze plotseling een man naar zich toe zien komen. De man groet hen vriendelijk en hurkt neer bij hun vuur.

Hij vraagt hun waar ze vandaan komen. Hij ziet hun angstige gezichten, maar ze geven hem geen antwoord. Shita legt beschermend haar arm over Bonisa heen, die onder de antilopehuid naast het vuur ligt te kreunen.

De man spreekt hen vriendelijk aan en vertelt dat hij een onderwijzer van de zendingsschool te Zendigho is. Hij wil de zieke en hen allen meenemen naar zijn kraal.

Daar kunnen ze voedsel en een goede slaappleaats voor de nacht krijgen.

Langs een smal voetpad, dat door de ruige bossen slingert, trekt de kleine groep moedeloze zwervers naar Reubens kraal. In de rood lemen woning van de Afrikaanse onderwijzer worden ze hartelijk ontvangen.

Reuben vraagt aan zijn vrouw Mhody om de mensen met het zieke kind goed te verzorgen. Voor Shita en Kwebu is zo'n ontvangst geheel nieuw. In hun eigen Zwabongaland waren ze

dat niet gewend, dat vreemden uit een andere stam zo vriendelijk ontvangen worden.

Ze bemerken dat er in Reubens woning dezelfde vriendelijkheid en behulpzaamheid is, zoals bij Bonisa.

Shita vraagt wat schuw aan Reuben, of Inkosi Jesu ook hun Koning is, omdat ze hen zo goed verzorgen.

Verbaasd en verwonderd kijkt Reuben naar Shita.

Hoe kan deze vrouw, die nog gekleed is in dierehuiden, en waarschijnlijk uit het diep duistere Zwabongaland komt, de naam van Inkosi Jesu noemen?

In de hoek van de kamer van Reubens woning wordt Bonisa op de grond neergelegd. Mhody spreidt voorzichtig een deken over haar heen om de vliegen te weren.

Onrustig bewegen haar handen over het dek, en haar hoofd draait rusteloos heen en weer.

Reuben en Shita staan naast het zieke kind, dat zacht roept alsof ze zoekt naar iets dat ze kwijt is. Haar fluisterende woorden zijn nauwelijks te verstaan.

Shita hurkt naast de slaapmat en neemt Bonisa's handen vast.

Even ligt het meisje stil, ze slaat de ogen op, kijkt Shita aan en zegt zacht: „Ik hoor Zijn stem niet meer”.

Dan sluit ze de ogen en woelt opnieuw onrustig in de koorts.

„Welke stem bedoelt zij?” vraagt Reuben.

„De stem van de Herder”, antwoordt Shita.

Nog meer verwonderd staart Reuben naar Shita en het zieke kind.

„Vertel mij toch wie jullie zijn”, vraagt Reuben dringend. „Jullie noemen de naam van Inkosi Jesu en het kind spreekt over de stem van de Herder. Vertel mij toch alles”.

Het wordt voor Reuben Mthenda, de Afrikaanse zendingsonderwijzer, de wonderlijkste avond die hij ooit beleefd heeft.

Tot diep in de nacht luistert hij naar de geschiedenis van Bonisa, die Shita en Kwebu hem vertellen. Hij wordt diep getroffen als Shita hem meedeelt dat Bonisa bij het ontwaken, na de uitdampingsritus van de grote Mazenga, als eerste woorden, de naam INKOSI JESU sprak.

Vanaf dat ogenblik was bij Shita de twijfel gekomen aan de oppermacht van Mazenga.

Door Bonisa's vaste kinderlijke geloof hadden zij met de

blinde Kekulu het land van de Zwabonga's durven verlaten.

Bonisa hoorde steeds de stem in haar hart: „Mijn schapen kennen Mijn stem, en ze volgen Mij”. Ze had steeds geloofd, maar nu is ze zo verdrietig, want ze hoort de stem van de Herder niet meer.

Een lange tijd is het nu stil in de kamer.

Opnieuw opent Bonisa haar ogen, en kijkt vragend en zoekend om zich heen.

Reuben neemt zijn Bijbel en knielt naast het meisje neer. Hij opent de Bijbel en zegt:

„Hier is Gods Woord..., luister naar de stem van de Herder, Die in dit Boek spreekt”. Langzaam en duidelijk leest hij in de inlandse taal Psalm 23. „De Heere is mijn Herder”.

Daarna bidt hij om genezing voor het zieke kind.

Hij dankt de grote Herder, Die dit kleine schaap van Zijn kudde na zoveel beproevingen naar de zendingsgemeente terug gebracht heeft.

Hij bidt om versterking van haar geloof, zodat zij de stem van de Herder door Zijn Woord weer mag horen.

Na Reubens gebed kijkt het kind hem aan. Met een zwakke beweging strekt ze haar handen naar de Bijbel uit. Dit ontroert de zwarte onderwijzer.

Hij hurkt naast haar neer, en legt de Bijbel in haar handen.

Een glimlach van rust glijdt over haar gezicht, haar handjes sluiten om het heilige Boek. Zachtjes fluistert ze: „Heere, ik dank U”.

Met de Bijbel in haar smalle zwarte handjes gesloten, valt ze in een diepe slaap.

Enkele dagen later reist Reuben met de blinde Kekulu naar het Lupanda ziekenhuis. De geit gaat ook mee, als een geschenk voor Umfundisi.

De jongen wordt direkt in het ziekenhuis opgenomen, maar het licht in de blinde ogen terug brengen, dat kan de zending niet.

Zenja, die tuinknecht van de zendingspost geworden is, troost Kekulu, en vertelt hem dat Umfundisi tegen hem zal spreken over het grote Licht dat in donkere harten kan schijnen.

Kekulu krijgt een vaste woonplaats op de Lupanda zendingspost en wordt een goede vriend en hulp voor Zenja.

Reuben blijft een avond in het ziekenhuis om aan Jhula, Amos, MaRunda en aan de zending de wondere geschiedenis

van Bonisa te vertellen.

In het Lupanda ziekenhuis wordt de Heere gedankt voor Zijn trouwe bewaring, daar Hij Bonisa weer veilig in haar eigen land terug gebracht heeft.

Onder Gods hoge regering moest zij die reis naar het land van de Zwabonga's maken, en daar enkele maanden wonen om als een kleine zendeling over de Heere te vertellen.

Door haar verblijf in Dodo's kraal is de naam van de grote Medicijnmeester, Jezus Christus, in het Zwabongaland bekend gemaakt.

De zending maakt een afspraak met Reuben en Amos om de verre moeilijke reis naar het noorden te maken en met de hulp van de Heere ook daar een eerstezendingspost te stichten.

Bonisa is na enkele weken weer helemaal sterk en gezond. Ze mag in de woning van Reuben en Mhody blijven wonen.

Overdag kan ze naar de zendingsschool te Zendigho gaan, waar Reuben onderwijzer is. Daar begint voor Bonisa een geheel nieuw leven. Ze krijgt een goede opvoeding en Reuben belooft haar, dat ze voor onderwijzeres mag leren om eens, als ze groot is, de kinderen van haar eigen volk te vertellen over de grote Herder, Die Zijn schapen nooit zal laten omkomen.

*En Hij, de scharen ziende,
werd innerlijk met ontferming
bewogen over hen,
omdat zij vermoeid en verstrooid waren,
GELIJK SCHAPEN
die GEEN HERDER HEBBEN.*

*Toen zeide Hij tot Zijn discipelen;
De oogst is wel groot,
maar de arbeiders weinig.
Bidt dan de Heere des oogstes,
dat Hij arbeiders
in Zijn oogst uitstote.*

Mattheüs 9 : 36-38

*Gaat dan henen,
onderwijst AL DE VOLKEN,
dezelve dopende
in de Naam des Vaders,
en des Zoons,
en des Heiligen Geestes;
lerende hen onderhouden alles,
wat IK u geboden heb.*

Mattheüs 28 : 19

INHOUD

1. Waar zijn de schapen?	11
2. Nacht in het oerwoud	25
3. De nieuwe morgen.	36
4. Tukula, de zoon van het opperhoofd	45
5. De toverdokter en de „witte man”.	52
6. Op de zendingspost	63
7. Bonisa, een dwalend schaap.	75
8. De amulet	89
9. Weer thuis, in de kraal	102
10. De honinggids	111
11. De bruidschat	119
12. Naar de overkant van de grote rivier	128
13. De „grote Mazenga”.	141
14. De stem van de Herder	156